DOBRI PASTIR

1981.

KALENDAR

DOBRI PASTIR

KALENDAR

ZA GODINU 1981.

Uredio: Fra Vlado Karlović

IZDALA: REDAKCIJA »DOBRI PASTIR«
71001 Sarajevo, I 211
Obala V. Stepe 39.

Sarajevo 1980.

GODINA 1981.

Godina 1981. je prosta i ima 365 dana. Nedjelja-blagdana u njoj ima 52.

Proljeće započinje u subotu 21. ožujka

Ljeto započinje u nedjelju 21. lipnja

Jesen započinje u srijedu 23. rujna

Zima započinje u ponedjeljak 21. prosinca

Godini 1981. odgovara 6693. godina julijanskog kalendara i 2734. godina od sagrađenja grada Rima, te 2756. godina od prve Olimpijade. Židovske ere to je godina 5741., a prema muslimanskom kalendaru, brojeći po Hidžri, godina 1401.

ASTRONOMSKI PODACI O POMRAČENJU SUNCA I MJESECA

POMRAČENJE SUNCA

Prstenasto pomračenje sunca — 4/5. veljače 1981.

Ovo pomračenje sunca bit će vidljivo samo iz Australije, Južne Amerike, sa Antarktika i Tihog oceana.

Potpuno pomračenje sunca — 31. srpnja 1981.

Pomračenje će biti vidljivo iz istočnog dijela Evrope, Azije, sjevero-zapadnog dijela Sjeverne Amerike, sa Grenlanda, Tihog oceana i dijela Indijskog oceana.

POMRAČENJE MJESECA

Pomračenje mjeseca — 20. siječnja 1981.

Bit će vidljivo u Sjevernoj Americi, sa Sjevernog ledenog mora, Grenlanda, sa Atlanskog oceana i iz Zapadne Evrope.

Djelimično pomračenje mjeseca — 17. srpnja 1981.

To pomračenje mjeseca bit će vidljivo u Južnoj Americi, jugo-istočnom dijelu Sjeverne Amerike, zapadnoj Evropi, na istočnom dijelu Tihog oceana, Atlanskom oceanu, jugo-zapadnom dijelu Indijskog oceana i sa Antarktika.

NIJEDNO OD TIH POMRAČENJA NEĆE SE MOĆI VIDJETI SA TERITORIJA SFRJ.

CRKVENE ZAPOVJEDNE SVETKOVINE

U katoličkoj Crkvi su zapovjedni blagdani sve nedjelje tijekom godine, te slijedeće svetkovine:

Nova godina — Svetkovina Svete Bogorodice	— 1. siječnja
Bogojavljenje (Tri kralja)	— 6. siječnja
Sveti Josip	— 19. ožujka
Uskrs (nedjelja)	— 19. travnja
Spasovo	— 28. svibnja
Duhovi (nedjelja)	— 7. lipnja
Tijelovo	— 18. lipnja
Sveti Petar i Pavao	— 29. lipnja
Uznesenje bl. dj. Marije — Velika Gospa	— 15. kolovoza
Svi Sveti	— 1. studenog
Bezgrešno začeće bl. dj. M.	— 8. prosinca
Božić (rođenje Gosp. I. K.)	— 25. prosinca

DRŽAVNI PRAZNICI U SFRJ

1. i 2. siječnja	— Nova godina
1. i 2. svibnja	— Međunarodni praznik radnika
4. srpnja	— Dan borca
29. i 30. studenog	— Dan Republike

REPUBLIČKI PRAZNICI

7. srpnja — Dan narodnog ustanka u SR Srbiji
13. srpnja — Dan narodnog ustanka u SR Crnoj Gori
22. srpnja — Dan narodnog ustanka u SR Sloveniji
27. srpnja — Dan narodnog ustanka u SR Bosni i Hercegovini
27. srpnja — Dan narodnog ustanka u SR Hrvatskoj
11. listopada — Dan narodnog ustanka u SR Makedoniji
25. studenog — Dan državnosti SR Bosne i Hercegovine

SIJEČANJ ● JANUAR

Dani		Rimokatolički kalendar
Č	1	**Nova godina** — Marija Bogorodica
P	2	Bazilije V. i Grgur Nazianzenski
S	3	Genoveva, Cvijeta, Presv. Ime Isusovo
N	4	**2. Nedj. iza Božića,** Anđela Fol., Boris
P	5	Telesfor, Emilija, Miljenko
U	6	**Bogojavljenje** — Sveta 3 kralja ●
S	7	Rajmund Penjafortski, Zorislav
Č	8	Severin, Teofil, Bogoljub
P	9	Julijan, Celzo, Miodrag
S	10	Agaton, Vilim
N	11	**Nedjelja krštenja Isusovog,** Neven
P	12	Ernest, Tatjana
U	13	Hilarije, Veseljko ☽
S	14	Anastazija, Feliks, Srećko
Č	15	Pavao Pustinjak, Mavro
P	16	Berard, Oton i dr. franj. mč.
S	17	Antun Pustinjak
N	18	**2. N. god.,** Poč. molitv. okt. za jedinstvo kr.
P	19	Mario, Ljiljana
U	20	Fabijan i Sebastijan ○
S	21	Agneza, Janja
Č	22	Vinko, Vice, Ranko
P	23	Parmen, Ema, Vjera
S	24	Franjo Saleški
N	25	**3. N. god.,** Obraćanje s. Pavla
P	26	Timotej i Tit, Časlav
U	27	Anđela Merici, Živko
S	28	Toma Akvinski, Tomislav ☾
Č	29	Valerije, Akvilin
P	30	Hijacinta, Martina, Hipolit
S	31	Ivan Bosko, Vanja

Mjesečeve mijene:			Sunce:		
● Mladi mjesec	6. u	8 s 25 m	Izlazi:	1. u	7 s 22 m
☽ Prva četvrt	13. u	11 s 11 m		15. u	7 s 18 m
○ Pun mj. (ušt.)	20. u	8 s 40 m	Zalazi:	1. u	16 s 20 m
☾ Zadnja četvrt	28. u	5 s 20 m		15. u	16 s 37 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru, kojim se služe u zemlji pravoslavni i velik dio katolika istočnog obreda (grkokatolici). Prvi datum je prema gregorijanskom, a drugi, u zagradi, prema julijanskom kalendaru.

7. I. (= 25. XII) — ROĐENJE HRISTOVO — BOŽIĆ
14. I. (= 1. I) — Obrezanje Gospodnje — Nova godina
19. I. (= 6. I) — BOGOJAVLJENJE
27. I. (= 14. I) — Sv. Sava, 1. arhiep. srpski

BILJEŠKE

VELJAČA ● FEBRUAR

Dani		Rimokatolički kalendar	
N	1	**4. N. god.**, Sever, Brigita	
P	2	**Prikaz. Gospod. Svijećnica**	
U	3	Blaž, Vlaho	
S	4	Andrija Kors., Veronika	●
Č	5	Agata, Dobrila, Jagoda	
P	6	Petar Krst., Pavao Miki i dr.	
S	7	Koleta, Rikard, Držislav	
N	8	**5. N. god.**, Jeronim Emilijani	
P	9	Apolonija, Sunčica	
U	10	Skolastika	
S	11	Gospa Lurdska, Marica	☽
Č	12	Eulalija, Zvonimir, Zvonko	
P	13	Katarina Rici, Teodora	
S	14	Valentin, Zdravko	
N	15	**6. N. god.**, Faustin, Vitomir	
P	16	Julijana, Julija	
U	17	Donat, Darko	
S	18	Šimun, Bernardica	☺
Č	19	Konrad, Mansuet, Blago	
P	20	Eleuterije, Jacinta	
S	21	Petar Dam., Eleonora	
N	22	**7. N god.**, Katedra s. Petra	
P	23	Polikarp, Grozdan	
U	24	Modesto, Julijan	
S	25	Berislav, Viktorin	
Č	26	Branko, Aleksandar	
P	27	Gabrijel, Tugomir	☾
S	28	Roman, Teofil	

Mjesečeve mijene:

● Mladi mjesec	4. u 23 s 15 m
☽ Prva četvrt	11. u 18 s 50 m
☺ Pun mj. (ušt.)	18. u 23 s 59 m
☾ Zadnja četvrt	27. u 2 s 15 m

Sunce:

Izlazi:	1. u 7 s 5 m
	15. u 6 s 0 m
Zalazi:	1. u 16 s 58 m
	15. u 17 s 18 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

12. II. (= 30. I) — Tri Jerarha — Svetitelja
15. II. (= 2. II) — Sretenje Gospodnje

BILJEŠKE

OŽUJAK • MART

Dani		Rimokatolički kalendar	
N	1	**8. N. god.**, Albin	
P	2	Lucije, Zoran	
U	3	Asterija, Zvjezdana, Marin	
S	4	**Čista srijeda (post i nemrs)**, Kazimir	
Č	5	Euzebije, Teofil, Zakarija	
P	6	Fridolin, Miroslav	●
S	7	Perpetua i Felicita	
N	8	**1. N. kor.**, Ivan od Boga	
P	9	Dominik Sav., Franciska Rimska	
U	10	Viktor, Kandid, Svjetlan	
S	11	Firmin, Tvrtko — **Kvatre**	
Č	12	Inocent, Bernard	
P	13	Kristina, Sabin, Rozalija — **Kvatre**	☽
S	14	Matilda, Paulina — **Kvatre**	
N	15	**2. N. kor.**, Longin, Žarko	
P	16	Heribert, Smiljan	
U	17	Patrik, Domagoj, Hrvoje	
S	18	Ćiril Jeruz., Cvjetan	
Č	19	**Josip** zaručnik BDM	
P	20	Niceta, Vladislav	○
S	21	Kasijan, Vesna — **Poč. proljeća**	
N	22	**3. N. kor.**, Lea, Oktavijan	
P	23	Oton, Jasna	
U	24	Timotej, Bogoslav	
S	25	**Blagovijest**, Anuncijata, Irenej	
Č	26	Emanuel, Maksim, Goran	
P	27	Filet, Lidija, Leda	
S	28	Priska, Dorotej, Nada	☾
N	29	**4. N. kor.**, Jona, Bertold	
P	30	Kvirin, Zozim	
U	31	Benjamin, Balbina, Ljubo	

Mjesečeve mijene:

● Mladi mjesec	6. u 11 s 32 m
☽ Prva četvrt	13. u 2 s 51 m
○ Pun mj. (ušt.)	20. u 16 s 23 m
☾ Zadnja četvrt	28. u 20 s 35 m

Sunce:

Izlazi:	1. u 6 s 24 m
	15. u 6 s 0 m
Zalazi:	1. u 17 s 36 m
	15. u 17 s 53 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

1. III. (= 16. II) — Nedjelja mesopusna
8. III. (= 23. II) — Nedjelja siropusna
9. III. (= 24. II) — Početak velikog posta
29. III. (= 16. III) — Krstopoklona nedjelja

BILJEŠKE

TRAVANJ ● APRIL

Dani		Rimokatolički kalendar	
S	1	Hugo, Venancije, Teodora	
Č	2	Franjo Paulski, Leopold	
P	3	Rikard, Irena	
S	4	Izidor, Zozim	●
N	5	**5. N. kor. — Gluha,** Vinko Fer.	
P	6	Vilim, Rajko	
U	7	Ivan Saleški	
S	8	Dionizije, Ljubomir	
Č	9	Marija Kleofa, Demetrije	
P	10	Apolonije, Ezekijel	
S	11	Stanislav, Stanko	☽
N	12	**Nedjelja muke — Cvjetna,** Julije	
P	13	Martin, Ida	
U	14	Valerija, Lidvina, Tiburcije	
S	15	Krescencije, Rastislav, Anastazija	
Č	16	**Veliki četvrtak,** Bernardica	
P	17	**Veliki petak (post i nemrs),** Rudolf	
S	18	**Velika subota,** Apolonije, Amadej	
N	19	**Uskrs — Vazam,** Konrad, Leon	○
P	20	Teotim, Bogoljub	
U	21	Anzelmo, Fortunat	
S	22	Kajo, Soter, Spaso	
Č	23	Juraj, Đuro, Đurđica, Egidije	
P	24	Fidelis, Vjerko	
S	25	**Marko Evanđelista**	
N	26	**2. N. usk.,** Jakov Zadr., Marcelin	☾
P	27	Ozana Kotorska	
U	28	Euzebije, Polion, Petar Ch.	
S	29	Katarina Sijenska	
Č	30	Pio V, Josip Cott.	

Mjesečeve mijene:

● Mladi mjesec	4. u 21 s 20 m
☽ Prva četvrt	11. u 12 s 11 m
○ Pun mj. (ušt.)	19. u 9 s 0 m
☾ Zadnja četvrt	27. u 11 s 15 m

Sunce:

Izlazi:	1. u 5 s 28 m
	15. u 5 s 7 m
Zalazi:	1. u 18 s 15 m
	15. u 18 s 29 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

7. IV. (= 25. III) — Blagovesti
18. IV. (= 5. IV) — Lazareva subota
19. IV. (= 6. IV) — Cvjetna nedelja
24. IV. (= 11. IV) — Veliki petak
26. IV. (= 13. IV) — VASKRSENJE G. I. HRISTA, USKRS

BILJEŠKE

SVIBANJ ● MAJ

Dani	Rimokatolički kalendar	
P	1 **Josip Radnik,** Radenko	
S	2 Anastazije, Boris	
N	3 **3. N. usk.,** Filip i Jakov, Mladen	
P	4 Florijan	●
U	5 Anđeo, Irena, Mira	
S	6 Judita, Lucije, Zoran	
Č	7 Dujam, Duje, Gizela	
P	8 Marija Posrednica	
S	9 Katarina Bol., Rajko, Šimun Fil.	
N	10 **4. N. usk.,** Gospa Trsat., Izidor	☽
P	11 Mamerto	
U	12 **Leopold B. Mandić,** Pankracije	
S	13 Robert, Imelda	
Č	14 Matija, Bonifacije	
P	15 Izidor, Sofija	
S	16 Ivan Nep., Margarita	
N	17 **5. N. usk.,** Paškal, Bruno	
P	18 Feliks, Srećko	
U	19 Celestin, Dubravka	❂
S	20 Bernardin Sijen., Zvjezdan	
Č	21 Andrija, Hrabren	
P	22 Helena, Bosiljko, Emil, Milan	
S	23 Deziderije, Željko, Željka	
N	24 **6. N. usk.,** Marija Pomoćnica	
P	25 Grgur, Beda Časni	
U	26 Filip Neri, Slobodan	☾
S	27 Augustin Cant.	
Č	28 **Spasovo,** German, Marijana	
P	29 Maksim, Velimir, Veljko	
S	30 Ivana Orl., Ferdinand, Ferdo	
N	31 **7. N. usk.,** Pohođenje BDM	

Mjesečeve mijene:

● Mladi mjesec 4. u 5 s 20 m
☽ Prva četvrt 10. u 23 s 23 m
❂ Pun mj. (ušt.) 19. u 1 s 4 m
☾ Zadnja četvrt 26. u 22 s 1 m

Sunce:

Izlazi: 1. u 4 s 41 m
15. u 4 s 21 m
Zalazi: 1. u 18 s 49 m
15. u 19 s 7 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

6. V. (= 23. IV) — Velikomučenik Georgije — Đurđevdan
24. V. (= 11. V) — Sv. Ćirilo i Metodije, slav. apostoli

BILJEŠKE

LIPANJ ● JUNI

Dani		Rimokatolički kalendar	
P	1	Justin, Pamfilije	
U	2	Marcelin, Petar	●
S	3	Karlo Lwanga, Dražen	
Č	4	Kvirin Sisački, Optat	
P	5	Bonifacije	
S	6	Norbert, Berislav	
N	7	**Duhovi, 10. N. god.,** Robert, Anđeo Z.	
P	8	Medardo, Vilim	
U	9	Efrem Sirski, Felicijan	☽
S	10	Margarita, Oliva, Biserka — **Kvatre**	
Č	11	Barnaba, Fortunat	
P	12	Ivan Fakundo — **Kvatre**	
S	13	**Antun Padovanski — Kvatre**	
N	14	**11. N. god., Ned. Presv. Trojstva,** Rugin	
P	15	Vid, Vida, Čedo	
U	16	Franjo Reg., Gvido	○
S	17	Adolf, Laura, Bratoljub	
Č	18	**Tijelovo,** Marcelin	
P	19	Romuald, Bogdan, Julijana	
S	20	Silverije, Goran, Naum Oh.	
N	21	**12. N. god.,** Alojzije, Vijeko, **Poč. ljeta**	
P	22	Pavao Nolan., Ivan F., Toma Mor	
U	23	Josip Caf., Sidonija, Zdenka	
S	24	**Rođenje Ivana Krstitelja**	☾
Č	25	Vilim, Vilko, Nada	
P	26	**Srce Isusovo,** Vigilije	
S	27	**Srce Marijino,** Ćiril Al.	
N	28	**13. N. god.,** Irenej, Smiljan	
P	29	**Petar i Pavao**	
U	30	Prvomučenici Rimske Crkve	

Mjesečeve mijene:

●	Mladi mjesec	2. u 12 s 33 m
☽	Prva četvrt	9. u 12 s 34 m
○	Pun mj. (ušt.)	17. u 16 s 5 m
☾	Zadnja četvrt	25. u 5 s 26 m

Sunce:

Izlazi:	1. u 4 s 8 m
	15. u 4 s 5 m
Zalazi	1. u 19 s 23 m
	15. u 19 s 31 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

3. VI. (= 21. V) — Car Konstantin i carica Jelena
4. VI. (= 22. V) — Vaznesenje Gospodnje — Spasovo
14. VI. (= 1. VI) — Silazak Sv. Duha — Duhovi
22. VI. (= 9. VI) — Početak petrovd. posta
28. VI. (= 15. VI) — Car Lazar — Vidovdan

BILJEŠKE

SRPANJ ● JULI

Dani		Rimokatolički kalendar	
S	1	Aron, Šimun, Predrag	●
Č	2	Oton, Ostoja, Živko	
P	3	Toma, Leon	
S	4	Elizabeta Port.	
N	5	**14. N. god.**, Ćiril i Metod	
P	6	Marija Goretti	
U	7	Vilibald, Lukrecija	
S	8	Akvila i Priscila, Hadrijan	
Č	9	Nikola P., Leticija	☽
P	10	Amalija, Ljubica, Veronika	
S	11	Benedikt, Olga	
N	12	**15. N. god.**, Mohor, Ivan Gv.	
P	13	Henrik, Hinko	
U	14	Kamilo, Miroslav	
S	**15**	**Bonaventura**, Bono	
Č	16	Gospa Karmelska	
P	17	Aleksije, Branko	☺
S	18	Fridrih, Marina	
N	19	**16. N. god.**, Aurelija, Zlata	
P	**20**	**Ilija Prorok**, Ilinka	
U	21	Lovro Br., Danijel	
S	22	Marija Magdalena	
Č	23	Brigita, Liberije, Slobodan	
P	24	Kristina, Mirjana	☾
S	25	Jakov, Kristofor	
N	26	**17. N. god.**, Joakim i Ana	
P	27	Klement Ohr.	
U	28	Nazarije, Celzo, Inocent	
S	29	Marta i Marija, Beata	
Č	30	Petar Kriz., Rufin	
P	31	Ignacije Lojolski, Rufin	●

Mjesečeve mijene:

●	Mladi mjesec	1. u 20 s 4 m
☽	Prva četvrt	9. u 3 s 40 m
☺	Pun mj. (ušt.)	17. u 5 s 40 m
☾	Zadnja četvrt	24. u 10 s 41 m
●	Mladi mjesec	31. u 4 s 53 m

Sunce:

Izlazi:	1. u 4 s 9 m
	15. u 4 s 19 m
Zalazi:	1. u 19 s 34 m
	15. u 19 s 27 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

3. VII. (= 20. VI) — Metodije, Naum Ohridski
7. VII. (= 24. VI) — Rođenje Jovana Krst. — Ivanjdan
12. VII. (= 29. VI) — Sv. ap. Petar i Pavle — Petrovdan

BILJEŠKE

KOLOVOZ • AUGUST

Dani		Rimokatolički kalendar	
S	1	Alfonz M. Liguori	
N	2.	**18. N. god.**, Gospa od Anđela	
P	3	Augustin Kažotić	
U	4	Ivan M. Vianney	
S	5	Gospa Snježna	
Č	6	Preobraženje Kristovo	
P	7	Siksto, Kajetan, Kasijan	☽
S	8	Dominik, Nedjeljko	
N	9	**19. N. god.**, Roman, Firmin	
P	10	Lovro, Laura	
U	11	Klara, Jasna	
S	12	Hilarije, Veseljko	
Č	13	Hipolit, Poncijan	
P	14	Maksimilijan K., Euezbije	
S	**15**	**Uznesenje BDM — Velika Gospa**	○
N	**16**	**20. N. god.**, Rok, Stjepan	
P	17	Hijacint, Miron	
U	18	Helena, Jelena Križarica	
S	19	Ivan E., Ljudevit, Lujo	
Č	20	Bernard, Samuel	
P	21	Pio X, Silvan	
S	22	Bl. dj. Marija Kraljica n. i z.	☾
N	**23**	**21. N. god.**, Ruža Limska	
P	24	Bartolomej, Bariša	
U	25	Ljudevit, Elvira	
S	26	Anastazije Sol., Zefirin	
Č	27	Monika, Časlav	
P	28	Aurelije, Augustin, Zlatko	
S	29	Mučendan Ivana Krstitelja	●
N	**30**	**22. N. god.**, Gaudencije, Radoslav	
P	31	Rajmund, Rajko	

Mjesečeve mijene:

☽ Prva četvrt 7. u 20 s 27 m
○ Pun mj. (ušt.) 15. u 17 s 37 m
☾ Zadnja četvrt 22. u 15 s 16 m
● Mladi mjesec 29. u 15 s 44 m

Sunce:

Izlazi: 1. u 4 s 35 m
15. u 4 s 53 m
Zalazi: 1. u 19 s 12 m
15. u 18 s 50 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

2. VIII. (= 20. VII) — Prorok Ilija — Ilindan
9. VIII. (= 27. VII) — Kliment Ohridski
14. VIII. (= 1. VIII) — Početak velikogosp. posta
19. VIII. (= 6. VIII) — PREOBRAŽENJE GOSPODNJE
28. VIII. (= 15. VIII) — USPENIJE BOGORODICE — Vel. Gospojina

BILJEŠKE

RUJAN ● SEPTEMBAR

Dani		Rimokatolički kalendar	
U	1	Egidije, Verena, Beatrica	
S	2	Kalista, Divna	
Č	3	Grgur V., Budimir	
P	4	Ruža Vit., Dunja, Ida	
S	5	Lovro, Justin, Borko	
N	**6**	**23. N. god.,** Zaharija, Boris	☽
P	7	Marko Križevčanin, Regina	
U	**8**	**Rođenje BDM — Mala Gospa**	
S	9	Petar Klaver, Ruža Vit.	
Č	10	Nikola Tolent., Pulherija	
P	11	Hijacint, Miljenko	
S	12	Ime Marijino	
N	**13**	**24. N. god.,** Ivan Zlatousti	
P	14	Uzvišenje svetog križa, Višeslav	○
U	15	Gospa Žalosna, Dolores	
S	16	Kornelije, Ciprijan, Edita — **Kvatre**	
Č	17	Rane sv. Franje, Robert Bel.	
P	18	Josip Kup., Sofija, Irena — **Kvatre**	
S	19	Januarije — **Kvatre**	
N	**20**	**25. N. god.,** Kandida, Svjetlana	☾
P	21	Matej, Jona	
U	22	Toma Vil., Mavro	
S	23	Lino, Tekla; **Poč. jeseni**	
Č	24	Pacifik, Miroslav	
P	25	Kleofa, Aurelija, Zlata	
S	26	Kuzma i Damjan	
N	**27**	**26. N. god.,** Vinko Paulski	
P	28	Vjenceslav, Višeslav	●
U	29	Mihovil, Gabrijel i Rafael	
S	30	Jeronim, Jerko	

Mjesečeve mijene:

☽ Prva četvrt	6. u 14 s 26 m	
○ Pun mj. (ušt.)	14. u 4 s 10 m	
☾ Zadnja četvrt	20. u 20 s 48 m	
● Mladi mjesec	28. u 5 s 8 m	

Sunce:

Izlazi:	1. u	5 s 11 m
	15. u	5 s 27 m
Zalazi:	1. u	18 s 23 m
	15. u	17 s 58 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

11. IX. (= 29. VIII) — Usekovanje gl. sv. Jovana Krst.
21. IX. (= 8. IX) — Rođenje Presv. Bogorodice — Mala Gospa
27. IX. (= 14. IX) — Vozdvižen. č. krsta — Krstovdan

BILJEŠKE

LISTOPAD • OKTOBAR

Dani		Rimokatolički kalendar	
Č	1	Terezija od M. Isusa, Rezika	
P	2	Anđeli Čuvari, Anđa	
S	3	Kandid, Maksimilijan	
N	**4**	**27. N. god.**, Franjo Asiški	
P	5	Placid, Velimir	
U	6	Bruno, Fides, Vjera	☽
S	7	Bl. dj. Marija od Ružarja, Ruža	
Č	8	Šimun, Demetrije	
P	9	Dionizije, Ivan Leonardi	
S	10	Danijel i dr. mč. franj. reda	
N	**11**	**28. N. god.**, German, Aleksandar	
P	12	Maksimilijan, Serafin	
U	13	Eduard, Hugolin, Edo	☺
S	14	Kalist, Krasna	
Č	15	Terezija Avilska	
P	16	Marija M. Al., Hedviga	
S	17	Ignacije Ant., Vatroslav	
N	**18**	**29. N. god.**, Luka, Svjetlovid	
P	19	Pavao od K., Ivan B. i Izak J.	
U	20	Irena, Miroslava, Vendelin	☾
S	21	Uršula, Hilarion	
Č	22	Melanije, Čedomil	
P	23	Ivan Kapistran	
S	24	Antun M. Claret	
N	**25**	**30. N. god.**, Katarina K., bos. kr.	
P	26	Dimitrije, Radovan	
U	27	Florencije, Cvjetko, Sabina	●
S	28	Šimun i Juda	
Č	29	Narcis, Ida, Darko	
P	30	Alfonz Rodriguez	
S	31	Volfgang, Vuk	

Mjesečeve mijene:

☽ Prva četvrt 6. u 8 s 46 m
☺ Pun mj. (ušt.) 13. u 13 s 50 m
☾ Zadnja četvrt 20. u 4 s 41 m
● Mladi mjesec 27. u 21 s 14 m

Sunce:

Izlazi: 1. u 5 s 45 m
15. u 6 s 1 m
Zalazi: 1. u 17 s 29 m
15. u 17 s 5 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

12. X. (= 29. IX) — Miholjdan
20. X. (= 7. X) — Srđevdan
27. X. (= 14. X) — Sv. Paraskeva — Petka

BILJEŠKE

STUDENI ● NOVEMBAR

Dani	Rimokatolički kalendar	
N	1 **31. N. god., Svi sveti.** Svetislav	
P	**2 Spomen mrtvih — Dušni dan**	
U	3 Martin Porres, Silvija	
S	4 Karlo Bor., Drago	
Č	5 Zakarije, Elizabeta, Mirko	☽
P	6 Leonard, Sever	
S	7 Anđelko, Cvjetko	
N	**8 32. N. god.,** Gracijan Kot, Bogomir	
P	9 Teodor, Posv. lat. bazilike	
U	10 Leon V., Lav	
S	11 Martin, Davorin	☺
Č	12 Jozafat, Emilijan	
P	13 Stanislav Kostka, Didak	
S	**14 Nikola Tavelić**	
N	**15 33. N. god.,** Albert V., Leopold	
P	16 Margareta, Gertruda	
U	17 Elizabeta Ugarska	
S	18 Roman, Posv. baz. sv. Petra i Pavla	☾
Č	19 Janja As., Krispin	
P	20 Feliks V., Edmund	
S	21 Prikazanje BDM u hramu, Gospa od zdravlja	
N	**22 34. N. god., Krist kralj,** Cecilija	
P	23 Klement, Kolumban	
U	24 Krizogon, Krševan	
S	25 Katarina, Katica	
Č	26 Leonardo Portm., Silvestar	●
P	27 Virgilije, Severin	
S	28 Jakov Markijski, Sosten	
N	**29 1. N. doš., Svi sveti franj. reda**	
P	30 Andrija, Hrabren, Hrvoje	

Mjesečeve mijene:

☽ Prva četvrt	5. u 2 s 10 m	
☺ Pun mj. (ušt.)	11. u 23 s 27 m	
☾ Zadnja četvrt	18. u 15 s 55 m	
● Mladi mjesec	26. u 15 s 39 m	

Sunce:

Izlazi:	1. u 6 s 22 m	
	15. u 6 s 43 m	
Zalazi:	1. u 16 s 40 m	
	15. u 16 s 21 m	

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

8. XI. (= 26. X) — Velmč. Dimitrije — Mitrovdan
21. XI. (= 8. XI) — Sabor arhan. Mihaila — Aranđelovdan
28. XI. (= 15. XI) — Početak božićnog posta

BILJEŠKE

PROSINAC • DECEMBAR

Dani		Rimokatolički kalendar	
U	1	Eligije, Natalija	
S	2	Bibijana, Živana, Vesela	
Č	3	Franjo Ksaverski, Klaudije	
P	4	Ivan Damašćanski, Barbara	☽
S	5	Saba, Sava, Savka	
N	**6**	**2. N. doš.**, Nikola, Niko	
P	7	Ambrozije, Ambroža	
U	**8**	**Bezgrešno zač. BDM**, Ljiljana	
S	9	Valerija, Ciprijan	
Č	10	Gospa Loretska, Julija	
P	11	Damaz, Danko, Davorin	○
S	12	Ivana Franc. de Chantal	
N	**13**	**3. N. doš.**, Lucija, Luca	
P	14	Ivan od Križa, Oton	
U	15	Irenej, Kristina	
S	16	Albina, Zorka, Adela — **Kvatre**	
Č	17	Lazar, Florijan, Cvjetko	
P	18	Ruf, Zozim — **Kvatre**	☾
S	19	Urban, Vladimir, Vlado — **Kvatre**	
N	**20**	**4. N. doš.**, Eugen, Tin	
P	21	Petar Kanizije; **Poč. zime**	
U	22	Flavijan, Zeno	
S	23	Viktorija, Ivan de Kety	
Č	**24**	**Badnji dan**, Adam i Eva	
P	**25**	**Božić, Rođenje Kristovo**, Božo	
S	**26**	**Stjepan**, Krunoslav, Kruno	●
N	**27**	**Nedjelja s. obitelji**, Ivan	
P	28	Nevina dječica, Nevenka	
U	29	Toma Becket, David	
S	30	Mansuet, Liberije, Trpimir	
Č	31	Silvestar, Goran — **Zahvalnica**	

Mjesečeve mijene:

☽ Prva četvrt	4. u 17 s 23 m	
○ Pun mj. (ušt.)	11. u 9 s 42 m	
☾ Zadnja četvrt	18. u 6 s 48 m	
● Mladi mjesec	26. u 11 s 11 m	

S u n c e :

Izlazi:	1. u 7 s 3 m
	15. u 7 s 14 m
Zalazi:	1. u 16 s 11 m
	15. u 16 s 10 m

Svetkovine prema julijanskom kalendaru:

4. XII. (= 21. XI) —Vavedenje Presv. Bogorodice
19. XII. (= 6. XII) — Nikola — Nikoljdan
22. XII. (= 8. XII) — Neporočno začatje Bogorodice (gkt)

BILJEŠKE

Riječ čitateljima i prijateljima

Dragi čitatelji i prijatelji!

Navršilo se punih trideset godina kako vama, svojim čitateljima i prijateljima, predajemo u ruke kalendar »Dobri Pastir«. U svakom kalendaru, kroz tih trideset godina, bio je jedan dio posvećen našoj domovini i zbivanjima u njoj. U svakom kalendaru bila je i slika Predsjednika Republike Josipa Broza Tita.

POVODOM SMRTI PREDSJEDNIKA TITA

I u ovom kalendaru je Titova slika; uokvirena je crnom bojom — znak naše žalosti zbog Predsjednikove smrti.

Josip Broz Tito rodio se u mjesecu svibnju 1892. godine. U istom mjesecu 1980. godine je i umro. Prema »Stanju duša« župe Tuhelj, kojoj župi pripada rodno selo Predsjednika Tita Kumrovec, navedeno je do su otac Franjo i majka Marija imali petnaestoro djece, od kojih su neka brzo umrla. Život u brojnoj a siromašnoj zagorskoj obitelji bio je više nego težak. Kao dijete Josip Broz je odlazio preko rijeke Sutle svom djedu Martinu. Pomagao je djedu u poslu i tu je naučio i slovenski jezik. Njegova majka je bila radina, energična i ponosita žena. Prema riječima samog Predsjednika Tita bila je poštena i pobožna žena, koja je svoju djecu učila poštenju. Predsjednik Tito je isticao da je uvijek poštivao svoju majku i da joj je zato bio zahvalan.

Iz rodnog sela krenuo je u svijet da potraži kruha. Prokrstario je svojom zemljom i prošao dosta tuđih zemalja. Iz rodnog kraja nosio je jasne spoznaje o teškom položaju seljaka, a radeći kao radnik, vidio je kako je težak položaj radnika. Svugdje je vidio siromaštvo i bijedu, nepravde i zapostavljanje. U njegovoj duši je sazrijevala misao o boljem životu seljaka i radnika. Tom boljem životu posvetio je svoj život nastojeći da stvori društvo koje će seljacima i radnicima donijeti oslobođenje i pravdu. U tu svrhu je prihvaćao i najteže zadatke svjestan da mu to donosi stradanja, osude i zatvore.

U najtežim danima naših naroda, kada je pod okupacijom došlo do bratoubilačkog rata, Tito je, sa svojim suradnicima, uspio ujediniti naše narode da zajednički oslobode svoju zemlju i da nakon rata stvore novo društvo.

Nakon rata nastavljena je neumoljiva borba za preobrazbu našeg društva u duhu socijalističkog humanizma. I u tim godinama, bogatijim nemirom nego mirom, on je neprikosnoveni vođa naroda Jugoslavije u njihovom nastojanju da ostanu svoji, da budu nezavisni i da sami sebi kroje svoju vlastitu sudbinu. Koliko je to bilo teško, najbolje je rekao sam Tito, kad je izjavio da je u tim godinama izdržao najteže trenutke svoga života. To je i bio razlog da jednom zgodom rekne: »Drugovi, ne čudite se, prvi put želim pred vama opisati svoj život kao što vjerni kršćanin osjeti potrebu da se ispovijedi, pa onda prosudite jesam li mogao izabrati drukčiji put od ovoga našeg puta. Nisam vjernik i ne osjećam se dužnim polagati račun bilo komu izvan naše države; niti u Bukureštu, kad je to od mene zahtijevao Informbiro. Za rad u svojoj državi, za svoj narod, dužni smo odgovarati samo svome narodu. Nitko nema većeg prava od vas da čuje upravo od mene svu istinu. Vi koji ste sa mnom doživjeli u Užicu i preko Lima, kroz istočnu Bosnu i Krajinu, pod Grmečom i na Neretvi prvi četnički udarac iza leđa, bijelu smrt Igmana, gladne kolone djece i žena s Banije i Korduna, širenje tifusa i smrt mnogih naših boraca na Sutjesci.... znam da ćete me najbolje razumjeti vi koji ste sa mnom čuvali nosila ranjenika i tifusara i s povjerenjem čuvali preživjele u zapaljenim i opljačkanim selima, da nismo mogli izabrati drugi put...«

I danas još traje taj izabrani put — bratstva, jedinstva i ravnopravnosti naših naroda. Imamo danas domovinu u kojoj smo sami gospodari. Duboko smo zahvalni pokojnom Predsjedniku i ponosni na njegovo i naše djelo koje radosno nastavljamo.

SADRŽAJ NAŠEG KALENDARA

U ovogodišnjem kalendaru govor je o sedmoj Božjoj zapovijedi: »Ne ukradi!« (a i desetoj: »Ne poželi nikakve tuđe stvari!«). Ta zapovijed je kratka i lako se pamti. Treba znati da su ljudi kršili sve zapovijedi pa i ovu. A čini se da su se u ovoj zapovijedi zbile i ostale zapovijedi. Šta traže ostale zapovijedi, nego da svakome dadnemo njegovo pravo i da poštivamo njegovo pravo: prema Bogu, prema ljudima i prema zajednici? Ta zapovijed koja poziva na pravdu, štiti tuđe pravo i vlasništvo. Možemo je povrijediti na više načina i njeni prekršaji imaju različite oblike. Teško je u jednom kalendaru iznijeti sav sadržaj te zapovijedi. Ovdje, u predstavljanju kalendara, želimo istaknuti jedan od tih oblika, koji najbolje pokazuje da su se svi ostali prekršaji 7. zapovijedi našli u tome što je čovjeku oteto njegovo. Najsvetije vlasništvo čovjeka je njegov rad kojim stvara, zaslužuje i osigurava svoj život. Ukrasti od nekoga nešto, nije ništa drugo nego otuđiti od drugoga ono što je on stekao svojim radom ili pravednim naslijeđem drugih koji su radili.

Čovjek je uvijek bio osjetljiv na svoj rad i na plod svoga rada. Kad je primijetio da njegov rad drugi iskorištava, uvijek se protivio i bunio. Skoro bismo ljudsku povijest mogli nazvati neprestanom pobunom čovjeka protiv najteže krađe, protiv krađe ljudskog rada. Bunili su se robovi, jer su njihov rad oduzimali robovlasnici; bunili su se kmetovi, jer su njihov rad oduzimali zemljoposjednici.

Zagorski seljak Matija Gubec primjer je takve bune. Svako vrijeme je imalo svoj način krađe tuđeg rada, ali i svoj način pobune na tu krađu. Nova vremena donijela su organizirano iskorištavanje tuđeg rada, ali su i probudila svijest o vrijednosti rada i rađala smišljeniju borbu protiv tog iskorištavanja. Svakome tko je radio stvari su bivale sve jasnije: ne može biti pravedan poredak koji radniku i seljaku za sav rad ostavlja tek toliko da jedva može preživjeti on i njegova obitelj, a sve ostalo što je on zaradio da ide nekom drugom. Ne postoji čovjek koji bi radio i dopustio da višak njegovog rada protiv njegove volje ode onom koji za to nije prolio ni kap znoja. Razumljivo je da su u svijetu našeg vremena nastajale i morale nastajati pobune i revolucije. U našoj zemlji, uz oružanu borbu protiv okupatora, provođena je i ove vrste revolucija, i najjači zamah i toj revoluciji dao je potomak zagorskog seljaka, kovinarski radnik Josip Broz Tito.

Moramo priznati da ni kršćanska savjest, dakle savjest onih koji su čuli riječi Božje: »Ne ukradi!« nije uvijek bila budna nad najočitijim prekršajima ove zapovijedi, a to je krađa tuđeg rada i prisvajanje onog što je drugi radeći zaradio. Upravo zbog toga se dogodilo da su ljudi koji ne vjeruju predbacivali ljudima koji vjeruju neiskrenost njihove vjere, kad trpe i dozvoljavaju — a nekad i čine — tolike nepravde i toliko iskorištavanje čovjeka, jer istina je da su bogate i razvijene zemlje uglavnom kršćanske zemlje. Drugi su preuzeli vodstvo da se ostvari poštivanje ovog vida sedme zapovijedi Božje. Započeli su revoluciju koja bi radniku i seljaku morala vratiti vrijednost njihovog rada da se tako sa svijeta ukloni ovaj najokrutniji oblik krađe.

Krađa rada ne događa se samo u jednoj radnji, tvornici ili na jednoj njivi. Ona se kao u nebo vapijući grijeh pojavljuje i među zemljama i skupinama država. Osvajačke i jake zemlje potčinjavaju sebi tuđa bogatstva i tuđi rad. Govorimo o razvijenim zemljama, o bogatim i siromašnim. Tu se događaju najveće nepravde i u tim je nepravdama najveća opasnost po mir u svijetu.

Krist nas u Evanđelju uči ne samo da je krađa grijeh, nego da onaj koji ima dobra ovog svijeta treba da ih dadne onomu tko ih nema. Bogatstvo koje ne podijelimo s drugima lako nam može biti zapreka da uđemo u kraljevstvo nebesko. A sv. Pavlu je jasno, da je nekad krađa tuđeg dobra i da »tko ne radi, ne treba ni da jede«.

Poglavari Crkve — posebno nekoliko posljednjih papa — upozoruju svijet na vrijednost ljudskog rada i na dostojanstvo ljudske osobe koja radi i zaslužuje svoju plaću. Govore mu da je svjetski mir moguć jedino onda ako se gradi na pravednosti. A pravednosti sigurno nema ondje gdje se siromašnima otimaju njihova dobra i plodovi njihovog rada — gdje se tako očito u svjetskim razmjerima povređuje sedma zapovijed Božja.

Vratimo se još jednom našem pokojnom Predsjedniku. Poznato je da je pokojni Predsjednik Tito najveći dio svojih napora u zadnjim desetljećima ulagao upravo u to da se nerazvijene zemlje pojave kao samostalna snaga i da stanu između zemalja koje troše nezamislive svote novca — a to znači ljudskog rada! — na naoružanje. Tim svojim radom na uklanjanju nepravde u svijetu zadobio je poštovanje svih: i siromašnih i bogatih, velikih i malih. Njegovim naporima na učvršćenju svjetskog mira, da čovjeka učini gospodarom svog rada i njegovih plodova, da nerazvijenim osigura razvoj i neovisnost ljudi su iskazivali priznanje i poštovanje i za njegova života. Ali to se posebno očitovalo nakon njegove smrti. Jedan strani novinar je smatrao potrebnim da napiše i ovo: »Nošen je do groba kao titan, kao knez mira osobite veličine. Jedva da je povijest svijeta dosada upamtila tako veliku žalobnu svečanost. Kod tog lijesa pojavilo se 115 država preko svojih pretstavnika, 32 poglavara država, 4 kralja, 20 predsjednika vlada i 40 ministara vanjskih poslova naklonili su se sa dubokim poštovanjem pred mrtvim Titom«.

Ljudi su mu iskazali čast i slavu. Želja nas vjernika je da bude dionik i Gospodnje slave. Uvijek!

Vaš urednik:
fra Vlado Karlović



SEDMA I DESETA BOŽJA ZAPOVIJED

KOLIKO ZEMLJE TREBA ČOVJEKU?

Ovogodišnji kalendar počet ćemo pričom koju nam pripovijeda veliki ruski književnik Lav Tolstoj.

U davno vrijeme živio je u Rusiji neki čovjek; zvao se Marko, a bio je veoma bogat. Imao je zemlje i stoke, sitne i krupne da joj ni broja nije znao. Ali sretan i zadovoljan uza sve to nije bio.

— Zašto? — pitat ćete.

— Spadao je u onu vrstu ljudi kojima nikad nije dosta. A takvi sebičnjaci i gramzljivci nikad ne mogu biti sretni i zadovoljni onim što imaju. Uvijek bi željeli imati još više.

Jednoga dana saznade taj bogati nezadovoljnik da tamo negdje na Istoku postoji zemlja Baskira i da tu ima odlične i plodne zemlje koliko ti duša želi, a cijena da joj je tako niska, da može za dobru kesu dukata kupiti zemlje toliko koliko se može obaći pješice za dan hoda. Čim je utvrdio da to nije prazna priča odmah je bio gotov s planom i odlukom. Rasproda sve što je imao: kuću, zemlju, sve gospodarske zgrade i svu stoku. Sve to pretvori u dukate. Sluge raspusti, a zadrži samo najodanijega, te se zajedno s njim zaputi u tu daleku zemlju Baskira.

Kad su nakon dugog putovanja stigli i raspitali se kako bi kupili zemlju, odvedoše ih do poglavice. S njim je posao bio vrlo brzo sklopljen.

— Dobro je — rekao im je. — Dobro ste čuli. Ovdje je zemlja zaista jeftina. Za ovo dukata koliko imate možete kupiti zemlje koliko možete pješice obići za jedan dan hoda, računajući od sunčanog izlaska pa do njegova zalaza.

— Samo na jedno moraš dobro paziti — nastavio je poglavica, okrenuvši se prema kupcu — točno do zalaska sunca moraš opet biti na istom mjestu odokle si krenuo. To znači: moraš zatvoriti krug svoga budućeg posjeda. Ne zatvoriš li krug a sunce zađe, onda ti sve propada, ne dobivaš ništa, ni dukate ni zemlju. Ako si s tim sporazuman, onda izvoli sutra zorom poraniti, pa ćemo taj posao završiti.

— Kako ne bih bio sporazuman — mislio je u sebi čovjek, ta obići ću za ovaj dugi ljetni dan zemlje koliko su pojedine općine velike, a beli mi više neće ni trebati. I tako se sporazumješe za sutra ujutro.

Od velikog uzbuđenja što ga sutra očekuje, kako će postati bogati zemljoposjednik kakav ni sanjao nije, tu je noć vrlo slabo spavao. Tome je pripomogao i strah da ne bi zoru prespavao. Stoga se počesto noću budio. Ustao je veoma rano, u samo praskozorje. Sluga se pobrinuo za hranu i piće, što će mu gazda ponijeti sobom dok bude pješačio.

Dobrih pola sata prije izlaska sunca već su obojica bili na ugovorenom mjestu. Malo kasnije stigoše i ostali: poglavica sa svojim ljudima. Još jednom ponoviše uvjete pogodbe, postaviše kesu s dukatima na sredinu a pokraj nje zabodoše koplje da im označuje polaznu točku.

Čim se pojavila prva zraka sunca poglavica reče:

— Čovječe Božji, polazi i neka ti je sretno! Ne zaboravi da na vrijeme opet budeš ovdje!

I čovjek je pošao. Ispočetka je krenuo polakše.

— Morat ću štedjeti snagu, a kasnije mogu ubrzati i dati sve od sebe — tako je u sebi mislio i kombinirao Marko. No, nije prošlo ni pola sata, a on je već mnogo ubrzao korak. Duša mu je pjevala od radosti i veselja. Ta znao je da svakim časom i svakim korakom postaje bogatiji.

Nosio je sobom torbu i u njoj svježu pogaču i dobru »okenjaču« pitke vode da mu se nađe kad ogladni i ožedni. A za njim na konjima išli su poglavičini ljudi i od vremena do vremena zabijali kolce u zemlju, označujući tako među njegovog budućeg posjeda.

— Polako Marko, polako! — govorio je sam sebi. — Dan je dug, treba štedjeti snagu da ne bi na putu iznemogao. To mu je govorio razum, ali gladno srce nije slušalo taj mudri savjet, nego bi još ubrzavao korak.

Sunce se penjalo na nebu. Bivalo je sve toplije i toplije. Marko je na brzinu svukao gornju odjeću i odbacio je.

— Lako ću za odjeću, a ovako bez nje mnogo će mi biti lakše izdržati dnevnu žegu i napor brzog hoda.

Kad je osjetio glad, izvadio je pogaču iz torbe, odlomio komad i jeo idući:

— Šteta bi bila dangubiti zbog jela — govorio je sam sebi.

Sunce se već popelo na svoju najvišu točku. Bilo je podne.

— Sada moram krenuti desno ili lijevo, pa zaokružiti svoje buduće imanje. Ni sam nije znao na koju bi stranu bilo bolje, jer je zemlja i s jednu i s drugu stranu bila prekrasna. Iza malog kolebanja ipak se odluči krenuti na lijevu stranu.

Kad ga je počela mučiti žeđ, postupio je slično kao i s jelom: izvadio bocu iz torbe te onako u hodu potezao gutljaj po gutljaj.

— Ludo bi bilo zastajkivati, jer svakim trenom postajem bogatiji. Stoga, Marko, samo naprijed! — sam je sebi govorio i sokolio se kad ga je umor počeo savladavati.

— Trebalo bi opet zaokrenuti u lijevu i pomišljati na povratak — mislio je Marko. Ali baš tu pružila se nepregledna divna zemlja, komad kakav još nigda nije vidio, pokriven tako gustom i sočnom travom, da je morao pomisliti i uzdahnuti:

— Ah! To propustiti bila bi nenadoknadiva šteta. Moram još i to obuhvatiti! Kako će divna pšenica uspijevati na toj parceli!

I tako je Marko produžio dalje. Već se sunce dobro nagelo k zapadu, a on se još nije odlučio da krene trećom stranom svog budućeg posjeda.

A kad će doći četvrta strana na red? O tome nije više ni mislio. Prekasno je sada misliti na pravilnost imanja. Bit će dobro da stignem na vrijeme na cilj makar mi imanje ostalo trokutasto — pomisli Marko i okrene ravno prema polaznoj točki, prema cilju na koji mora stići prije zalaska sunca.

A sunce kao za inad pohitjelo, samo što nije dodirnulo horizont. A do cilja preostalo još dobra dva kilometra. Marko čini sve kako bi si olakšao. Baca torbu s preostalim dijelom pogače, baca bocu, doduše nju je prije toga do kraja iskapio, skida košulju pa i nju odbacuje, samo da bude za koji gram lakši . . .

Već ga je spopala panika i veliki strah da neće stići na vrijeme na cilj.

— Sad moram dati sve od sebe! Inače propadoh! — stiskao je Marko zube i počeo trčati. Beli mu nije bilo do trke, ali moralo se. Nije imao što birati: ili će postati veliki bogataš ili puki siromah bez igdje ičega.

Sunce već do pola zašlo. Još koji trenutak i bit će sve kasno. Do cilja ostalo još kojih 400—500 metara. A kod Marka snaga potpuno iscrpljena. Pada od umora. Tako bi rado ostao koji časak ležeći na zemlji da predahne, ali ne, ne smije to učiniti. Inače propade mu sve. Stoga se brzo diže i nastavlja bauljati prema cilju.

A oni: poglavica, Markov sluga i svi poglavičini ljudi, svi su tamo. Gledaju što će biti. Ti posljednji trenuci su presudni i stoga najzanimljiviji.

— Da li će stići? — svi se pitaju i napeto promatraju.



Da, stigao je. Upravo kad je posljednja zraka sunca iščezavala stigao je Marko do cilja, opružio se koliko je god dug i prihvatio zabodeno koplje — polazna točka bila je u njegovoj ruci.

Ali Marko se ne diže. Mirno leži na zemlji. I kad su ga malo bolje pogledali a ono mlaz krvi nadire mu iz usta. Još par trzaja i sve je bilo gotovo. Srce nije izdržalo. Bio je to preveliki napor za njega.

Kad je sluga vidio šta mu bi od gospodara, poče zapomagati i lamati rukama. Poglavica, naprotiv, sačuvao je svoj ledeni mir kao da je navikao na slične prizore. Uze lopatu i pružajući je sluzi reče:

— Vjerni slugo svoga gospodara, evo uzmi ovu lopatu. Iskopaj grob. Neka bude dva metra dug, dva metra dubok i pola metra širok. Toliko bit će mu dosta!

Eto koliko zemlje treba na koncu svakom čovjeku!

*

Počeli smo ovom pričom koja se, na žalost, u životu često ponavlja. Mučimo se, trudimo, znojimo i radimo, stječemo i gradimo — e da bi što više stekli i imali. Još nismo sve ni obavili, još nismo svoj plan posve ni izveli, dođe smrt i mi sve ostavljamo i odlazimo. Odlazimo u vječnost. Da li praznih ruku ili punih? To zavisi o našim dobrim djelima, jer samo će nas ona pratiti na tom putu preko groba.

ČEMU SEDMA I DESETA ZAPOVIJED?

U svakom čovjeku postoji **nagon za posjedovanjem**, želja za vlasništvom. Već posve malo dijete želi imati ovu ili onu igračku, i to ne samo da se s njom poigra, nego da je može nazvati svojom, da njemu pripada. I posve malo dijete zna reći i razlikovati:

— Ovo je moja, a ono sekina igračka.

Kad čovjek odraste taj se nagon za posjedovanjem samo pojača. To je posve prirodno. Čovjek želi posjedovati, a ono što već posjeduje želi na svaki način sačuvati, po mogućnosti i povećati.

Bog je čovjeka tako stvorio da ga posjedovanje zemaljskih, tj. vremenitih dobara veseli, to mu donosi neko zadovoljstvo, radost i sigurnost.

Ali kao što se svaki nagon mora držati nekih određenih granica koje se ne smiju prijeći, tako je i s nagonom za posjedovanjem. Na svakom pojedincu leži odgovornost da o tom vodi računa. Prepusti li se čovjek samo tom nagonu —

nagonu za posjedovanjem — zaboravit će na one više, vrednije, duhovne vrednote, zaboravit će na Božje stvari. Odat će se sebičnosti, gramzljivosti, egoizmu, postat će bezosjećajan prema drugim ljudima. Srce će mu se brinuti jedino oko dobara ovoga svijeta. Neće znati ni za Boga ni za bližnjega.

Eto, da bi Bog čovjeka oslobodio od svih tih opasnosti koje sa sobom nosi preveliko odavanje tom nagonu za posjedovanjem, dao je Bog u svom **dekalogu** (deset Božjih zapovijedi) čak dvije zapovijedi koje postavljaju čovjeku granicu koju ne smije prijeći. A to su sedma i deseta: »NE UKRADI!« I »NE POŽELI NIKAKVE TUĐE STVARI!«

Te zapovijedi mogle bi glasiti i drukčije. Na primjer, moglo bi se reći: **Poštivaj tuđe!** ili **Ne prisvajaj sebi što nije tvoje!** Moglo bi se reći: **Ne budi lakom!** ili **Ne budi sebičan! Ne budi nepraedan! Ne budi gramzljiv! Imaj razumijevanja za tuđu nevolju!** Moglo bi se reći i ovako: — **Pazi kako se ponašaš! Jer Bog nije dao dobra ovoga svijeta samo za tebe, nego i za druge ljude! Budi pravedan i imaj otvoreno srce za druge!**

Ako ovome gornjemu dodamo još par naslova, odn. tema o kojima mislimo govoriti u ovogodišnjem našem kalendaru, onda će se jasno vidjeti kako mi zamišljamo ovu važnu zapovijed Božju i kako je potrebno o njoj govoriti i pisati. Evo nekoliko naslova koji spadaju na sedmu zapovijed Božju:

Pravo vlasništvo i kako se ono stiče
Krađa — Otimačina — Prevara — Lihva
Oštećivanje tuđe imovine
Tko je lopov, a tko razbojnik?
Zašto se mora poštivati tuđa imovina?
Vraćanje tuđe imovine
Pomozi drugome u bijedi!
U čemu se sastoji djelotvorna ljubav?

Mislim da smo odgovorili čemu je potrebna sedma zapovijed Božja i zašto je potrebno o tome govoriti i pisati. Također smo, uglavnom, napomenuli i sadržaj o čemu će govoriti iduće stranice našega kalendara. Pošto smo to utvrdili, mogli bismo krenuti dalje.

BOŽJI POKLON LJUDIMA

U Bibliji u knjizi Postanka čitamo prvi izvještaj o stvaranju ovoga svijeta. Svijet nije nastao sam od sebe — Bog ga je stvorio. U biblijskom izvještaju to je predstavljeno kao da se radilo o Božjem djelovanju kroz šest dana. Svakako da se to ne treba doslovno uzeti, kao da se sve to odigralo u vremenskom periodu od šest puta po 24 sata. Ne, to je trajalo mnogo duže. Ono bitno što se u tom izvještaju želi reći jest: **da je sve nastalo od Boga** — sve stvoreno ima svoj početak u Bogu. Međutim nećemo sada o tome govoriti. Nama je cilj nešto drugo.

Kada je ova naša Zemlja u svom razvoju postala sposobna da se na njoj pojavi čovjek, onda je Bog stvorio i čovjeka i postavio ga —

» da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci — svoj zemlji — i svim gmizavcima što puze po zemlji!«

I blagoslovi Bog prve ljude — te predstavnike cijelog budućeg ljudskog roda — te im reče:

— Plodite se i množite i napunite zemlju, i SEBI JE PODLOŽITE! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji!« I doda Bog:

— »Evo, dajem vam sve bilje što se sjemeni po svoj zemlji, i sva stabla plodonosna . . . : neka vam sve to bude za hranu!«

(Post 1,26—29)

Neće sve to ići posve glatko i bez truda. Čovjek će morati mnogo raditi i truditi se:

— U znoju lica svoga jest ćeš kruh svoj — rečeno je malo dalje u knjizi Postanka (3,19).

Kao da je Bog ovako rekao Adamu, a preko njega i svim njegovim potomcima:

— Eto ti, čovječe, sve ti je dato na raspolaganje! Cijela zemlja i sve što je na njoj. Ali ćeš morati raditi, truditi se, usavršavati zemlju, kultivirati je; kratko rečeno: napredovati.

Može nekome izgledati da Isus Krist nije dovoljno isticao taj nauk, kao da u Novom zavjetu to više ne važi. Međutim ne smijemo zaboraviti Isusov primjer koji nam je ostavio: najveći dio svoga života radio je svojim rukama zarađujući za život. Najprije zajedno sa svetim Josipom, a kasnije i sam. Od 33 godine svoga zemaljskog života samo tri godine upotrebio je za javno propovijedanje i naučavanje, a sve ostale godine radio je fizički posao.

Ne zaboravimo također ni one dvije usporedbe Isusove: priča o »Deset talenata« i »Priča o minama«, u kojima više nego očito Isus osuđuje nerad, nezalaganje, a hvali surađivanje s darovima Božjim. Pogledajmo ukratko bar jednu od te dvije priče!

PRIČA O TALENTIMA

Neki veoma bogati čovjek polazeći na daleki put, dozva svoje sluge te im predade svoju imovinu. Jednome dade pet talenata, drugome dva, trećemu jedan. Svakome prema njegovoj sposobnosti. I otputova.

Onaj koji je primio pet talenata ode i poče raditi te s njima zaradi još drugih pet. Isto tako i onaj koji je primio dva talenta, zaradi s njima još druga dva. A onaj koji je primio samo jedan talenat, ode i zakopa novac svoga gospodara u zemlju.

Poslije dugo vremena dođe gospodar i zatraži od njih račun. Pristupi onaj koji je primio pet talenata i donese još drugih pet talenata, te reče:

— Gospodaru, predao si mi pet talenata, a ja sam, evo, zaradio i drugih pet.

Tada mu reče njegov gospodar:

— Dobro, dobri i vjerni slugo! Bio si vjeran u malome, zato ću te postaviti nad velikim: »Uđi u veselje svoga gospodara!«

Tada pristupi pred gospodara onaj koji je primio dva talenta te reče:

— Gospodaru, predao si mi dva talenta, a ja sam, evo radeći zaradio i druga dva.

I njemu reče gospodar:

— Dobro, dobri i vjerni slugo! Bio si vjeran u malome, zato ću te postaviti nad velikim: »Uđi u veselje svoga gospodara!«

Sad je došao red na onoga koji je primio samo jedan talenat. On reče gospodaru ovako:

— Gospodaru, znao sam da si čovjek tvrd, da žanješ gdje nisi sijao i kupiš gdje nisi vijao. Pobojao sam se za dobiveni novac, te odoh i sakrih ga u zemlju. Evo ti što je tvoje!

Tada mu reče gospodar:

— Zli i lijeni slugo, znao si da žanjem gdje nisam sijao i da kupim gdje nisam vijao, prema tome si morao moj novac uložiti kod mjenjača, kako bih nakon povratka uzeo svoje kamate.

Nakon toga slijedi kazna koju gospodar odmah izriče:

— Oduzmite mu taj talenat i podajte ga onome koji ima deset!

Kad su se mnogi čudili zašto daje onome koji već do sada ima najviše, gospodar produžuje dalje:

— Svakome tko ima dat će se i obilovat će, a onome tko nema, oduzet će se i ono što ima. Nekorisnog slugu bacite u krajnju tamu, gdje će biti lelek i škrgut zubi!

Ovu priču nam je zabilježio Matej u svom Evanđelju, pogl. 25, 14—30. A priču o minama naći ćete kod Luke, pogl. 19, 12—17. Po smislu je gotovo ista ovoj gornjoj priči o talentima.

* * *

U obe ove priče Isus želi jasno istaknuti našu obavezu **surađivanja** s darovima Božjim. Bez te suradnje nema napretka na zemlji, a nema ni dolaska u nebo. Čak svaki onaj koji do kraja ne surađuje, koji »zakopava svoje darove u zemlju«, može se nadati samo kazni i oduzimanju i onoga što je imao. Naprotiv, Gospodina veoma raduje suradnja s Njegovim darovima, pa tko se više zalaže, tko bolje iskorišćava darove od Njega dobivene, taj dobiva još više. Nije nimalo slučajno što u toj priči onaj koji je već imao najviše — deset talenata — dobiva i onaj oduzeti od lijenoga sluge. Očito se vidi da Bog nije ni za kakvu »uravnilovku«, nego upravo preobilno nagrađuje one koji se više zalažu i trude. Čini nam se da se jedino tako mogu razumjeti one Isusove riječi:

— Tko ima dat će mu se i obilovat će,
a tko nema, oduzet će se i ono što ima.

(Mt 25,29)

BOGATSTVO OBAVEZUJE

Nije tako velika sreća **biti bogat**, kako mnogi žele i zamišljaju. Tko posjeduje veće bogatstvo, ima i veću odgovornost i pred Bogom, i pred ljudima, i pred svojom savješću. Jer bogatstvo se mora pametno upotrijebiti, s njim mudro postupati. Treba se pri tome obazirati na volju Božju i na potrebe naših bližnjih. Prije svega mora se paziti da se ne povrijedi krepost pravednosti ni ljubav prema bližnjemu.

A onaj siromašak koji nema nikakvog bogatstva, koji jedva veže kraj s krajem, nema tih briga niti takvih odgovornosti. On mirno spava, bez bojazni da će ga tko okrasti, ili da će ga tko radi novca ubiti.

Možda ne bi bilo na odmet pogledati kako su živjeli i koliko su bili zadovoljni bar neki od najbogatijih ljudi na svijetu. Pa da pogledamo neke:

DŽON DAVIDSON ROKEFELER

To je jedan od najbogatijih ljudi na svijetu. Zvali su ga »kralj nafte«. Umro je u 98. godini života 23. svibnja 1937. Ostavio je iza sebe ondašnjih milijardu dolara. Toliko bogat, a u dubini duše osjećao se nesretnim čovjekom. Značajna je ova njegova izjava:

— Često sam poželio biti običan čovjek. Sve bih svoje bogatstvo rado dao da budem običan građanin koji živi od svoje mjesečne plaće.

Bio je svjestan da bogatstvo obavezuje na višestruki način. U tom pravcu značajna je njegova izjava:

— Dužnost je svakog od nas da zasluži što više može, da bi mogao drugima pokloniti što više.

Bio je religiozan, pripadao je baptističkoj Crkvi. Veću polovicu svoga imetka podijelio je u dobrotvorne svrhe. U svom testamentu naredio je da se gotovina novca koji iza sebe ostavlja — 600 milijuna dolara — ovako rasporedi: 550 milijuna da se potroši u kulturne i karitativne svrhe, a samo 50 milijuna, dakle samo jednu dvanaestinu ostavio je svojim direktnim nasljednicima.

A kako se osjećao? Kako se provodio dok je živio?

Patio je od bolesti stomaka. Od sve hrane što je trošio glavno mu je bilo mlijeko i kruh.

— Imam milijune — izjavio je jednom zgodom — a meni dnevno za ishranu dovoljno je 50 centi (pola dolara).

Živio je skoro kao zatvorenik. Bez prave slobode. Posvuda straža. Kamo god se kretao uvijek je to bilo u pratnji čuvara.

Čak i za vrijeme spavanja čuvala su ga dvojica tjelohranitelja. Oko vile u kojoj je živio bili su postavljeni mnogi reflektori, kako bi svaki kutak bio osvijetljen, da se lopovi ne bi mogli neopaženo prišuljati. Dakle, uvijek u strahu i napetosti!

A kako ti mirno počivaš!
Zar mu zavidiš?
Ili bi se zamijenio?

MIS VALKER

Ona je bila jedna od najbogatijih žena svog vremena u Engleskoj. A kako je jadno završila! Kao starica u svojoj 89-godini života objesila se u svom dvorcu.

A zašto? — pitat ćete.

Moglo se to vidjeti iz oproštajnog pisma koje je ostavila iza sebe.

Umirem, jer nemam više zašto živjeti. Umirem bez radosti, bez djece, bez prijatelja i bez vjere!

ROTŠILD NATANAEL

Bio je multimilioner, ali je bio uzet, vječno vezan za stolicu. Bez tuđe pomoći nije se mogao kretati... Jednom su mu javili kako mu je brat nastradao: jašući pao s konja i slomio nogu.

— On je sretan kad može jahati i s konja pasti! — Što bih ja dao da to mogu doživjeti! Sav bih svoj imetak rado dao, samo da se mogu kretati kao normalni ljudi! — bio je njegov komentar.

PULMAN

Glasoviti Pulman, po kome su nazvani »pulmanovi vagoni«, to su oni »federli« vagoni u kojima uživamo dok se vozimo u našim brzim vlakovima, divno se njišu, a sve ono neugodno truckanje i lupetanje je izbjegnuto. Eto te vagone je izumio taj Pulman. U mladosti bio je siromašni bravar, kasnije je postao multimilioner. Pa su ga pitali da li je sada kao veliki bogataš sretniji. Evo što je odgovorio:

— Onda sam bio mnogo sretniji! — A evo i razloga:
— Jelo mi je bolje prijalo...
— Briga sam imao mnogo manje...
— Spavao sam mirnije i bolje...
— A prijatelji su mi bili mnogo iskreniji!

*

Iz ovih nekoliko primjera vidimo da bogatstvo ne čini čovjeka sretnim. Čini ga samo odgovornijim, nespokojnim i nemirnijim.

MOLITVA PRAVOGA KRŠĆANINA

— Gospodine Bože, ne daj mi ni srebra ni zlata, niti velikog bogatstva! Samo Te za ono najnužnije molim: Da živeći na ovome svijetu dušu svoju ne upropastim! Daj mi srce milostivo i osjetljivo za tuđu bijedu! Da svoj zalogaj budem uvijek spreman podijeliti s potrebnijim od sebe! Da svoju ljubav prema Tebi, Gospodine, stalno potvrđujem u braći ljudima!

Putnik — namjernik

Već pokasno navečer pred nekim dvorcem zaustavio se umorni putnik. Sav je prašnjav, a kako i ne bi bio kad cijeli dan putuje po makadamskoj cesti, a vozila svaki čas prolijeću i iza sebe ostavljaju oblake prašine.

Umoran je, gladan i još više žedan. Tako bi mu dobro došao kakav topao zalogaj, jedan tanjir okrepljujuće juhe ili kakav drugi vrući napitak, a onda da mu je prenoćiti pod krovom, makar to bila kakva šupa ili štala. Bit će predivno, ako se u njoj nađe malo slame ili sijena.

U strahu kako će biti primljen u dvorcu, ipak nadvlada želja da utoli glad i žeđ, te pozvoni na vratima. Ne bi se on usudio kucati na ta vrata, ali u blizini nigdje nikakvog naselja, nikakve kuće, a snaga mu već posve pri kraju.

Na znak zvona iziđe domaćin iz kuće, te kad opazi prosjaka — upravo je tako izgledao taj zaprašeni putnik — poče galamiti:

— Što hoćeš u ta doba dana? Zar se sad dolazi smetati? Ili misliš da je ovo neko svratište za svakakve »vagabunde« (vucalice), pa da može tko god poželi ući i to u svako doba dana i noći? Hajde, gubi se! Idi odakle si i došao!

— Gospodaru, dozvolite mi samo tri kratka pitanja i odmah idem dalje!

— Dobro pitaj! — pristane vlasnik dvorca.

— Recite mi, molim vas, tko je stanovao u ovoj kući prije vas?

— Moj otac.

— A prije vašeg oca?

— Moj djed — opet je slijedio brzi odgovor.

— A prije vašega djeda?

Vlasnik je zašutio i zamislio se, a putnik brzo nastavi:

— Ako svaki od vas samo jedno kraće vrijeme boravi u ovom dvorcu, a onda odlazi i ustupa mjesto drugome, onda je i taj dvorac baš kao neko svratište u koje se jedno vrijeme navraćate, boravite, poživite i onda odlazite dalje... Onda niste ni vi pravi vlasnik ovoga dvorca, nego samo njegov privremeni gost...

*

Zaista je tako. Gdje god mi živjeli, bilo u dvorcu ili kakvoj prekrasnoj vili, bilo na selu ili u gradu, bilo na svojoj djedovini ili u iznajmljenoj kući u gradskim četvrtima, svagdje smo samo privremeno, ostajemo neko vrijeme, netko dulje netko kraće, a konačno svi odlazimo. Tu smo samo kao gosti. A vječna, trajna domovina, vječni stanovi koje više nećemo mijenjati, koji će nam ostati za stalno, oni su negdje na drugom mjestu, a ne na ovoj zemlji.

— Zar ne bi trebalo da se malo više brinemo za te vječne stanove?

*

Onaj vlasnik dvorca je dobro shvatio poduku putnika. Brzo se smekšao, lijepo ga primio, dobro ugostio, pobrinuo mu se za mek ležaj, a ujutro ga bogato nagradio zaželivši mu sreću na njegovom daljem putu.

— Dođite, blagoslovljeni Oca moga...
jer bijah putnik i primiste me na konak...«

(Mt 25,35)

KRŠĆANSKO VREDNOVANJE ZEMALJSKIH DOBARA

Bogatstvo je, samo po sebi, dobra stvar. Tko je bogat lišen je mnogih briga i nevolja s kojima se siromašak svakodnevno bori i susreće. Bogataš može i mnogo dobra učiniti, upravo zahvaljujući svome bogatstvu, ako nije tvrdica i ako mu se nije srce odviše prilijepilo za njegovo bogatstvo.

Ali svaki bogataš se nalazi u velikoj opasnosti da mu upravo bogatstvo postane glavno, da mu to postane **svrha življenja,** da zaboravi na važnije stvari, da mu zgrtanje i stalno povećavanje imovine zamuti vidik za duhovne vrednote. Ukratko rečeno, bogataš je u velikoj opasnosti da zaboravi na Boga, na dušu, na vječni život na nebu, na koji

smo pozvani i što nam mora biti i ostati glavno. Sjetimo se onoga prvoga pitanja iz naših starih katekizama:

— Zašto smo na svijetu? Zašto živimo?

A odgovor na to prevažno pitanje — bilo kako ga stilizirali — na ovo izlazi:

— Na svijetu smo zato da Boga upoznamo (po Njegovom stvaranju i uzdržavanju svijeta), da ga uzljubimo (radi Njegove dobrote), i da tako provedemo ovozemaljski život te postignemo vječni život u nebu.

LAKOMSTVO

Dok je Isus jednom govorio o nebeskim stvarima, prekine ga nenadno neki čovjek iz naroda, te ga zamoli:

— Učitelju, reci mome bratu, da podijeli sa mnom baštinu!

Bit će da mu brat nije htio dati što ga je — bar po njegovu mišljenju — pripadalo. Videći da narod mnogo drži do Isusa, mislio je da će Isusovim posredovanjem lako doći do svoga dijela baštine.

Ali Isusu nisu bile takve stvari na pameti. Nije radi toga došao na svijet da rješava među ljudima pravničke poslove, niti da se miješa u svjetske poslove. Stoga mu reče:

— Čovječe tko je mene postavio za suca ili za vještaka, koji zna stvari po vrijednosti procijeniti, te baštinu pravedno podijeliti?

Tim je Isus očito otklonio da bude sudac u čisto zemaljskim stvarima. Za takve su stvari Židovi imali i Zakon i sud.

Onome čovjeku, koji je postavio Isusu to pitanje i molbu, vidi se da je ovozemaljsko blago bilo preče nego stvari duše. Stoga Isus i koristi tu zgodu da sve prisutne upozori i poduči kako je gadna stvar lakomstvo, kako im se valja čuvati gramzljivosti za zemaljskim dobrima. Zato Isus reče:

— Čuvajte se svakoga lakomstva. I onoga, koje se muči da što više steče, i onoga koje grozničavo drži što je već

stekao, i onoga koje se pokriva plaštem štedljivosti. Nitko neće zato duže živjeti što više ima. Lakomac zgrće kao da će živjeti dovijeka, a sve njegovo blago ne može mu produžiti život ni za jedan čas.

Sve ovo što je gore rekao Isus sada potvrđuje jednom pričom:

Nekomu gavanu bogato su rodila polja. Gledajući kako je žito divno ponijelo, mogao se nadati osobito bogatoj žetvi. U Palestini nema kiše od mjeseca svibnja do studenoga. Zato nema opasnosti od tuče. Usjevi mogu stradati jedino od skakavaca, a to se rijetko događalo.

Siguran prirod i obilna žetva koja je bila na vidiku, mučila je bogataša više nego nerodica. Staro žito nije htio prodati, jer nije bilo na cijeni, a za novo nije znao kamo će s njim. Od velikih briga nije mogao ni spavati, već je jednako razmišljao:

— Što ću učiniti kad nemam kamo spremiti svoju ljetinu?

Napokon se, bar tako je mislio, mudro domislio. Srušit će stare žitnice, pa će sagraditi nove i veće u koje će stati sve žito, staro i novo. Uživajući unaprijed od veselja govorio je sam sebi:

— Dušo moja, imaš blaga i žita za mnogo godina. Sad počivaj, jedi, pij, veseli se i uživaj!

Tim je riječima bogataš pokazao da je posve zaboravio na Boga, da ne misli na siromahe, već misli samo na sebe, na svoju sigurnost i na uživanje. A to je upravo ono što je Bogu mrsko, što je grešno: **misliti samo na sebe.**

Dok je tako u sebi mislio i planirao kako će za dugi vremenski period biti siguran od svih briga, i kako mu je osigurano nesmetano i bezbrižno uživanje, osudiše na nebu i njega i njegov plan. I dođe odgovor odozgo:

— Luđače! Još ove noći u kojoj ležiš u krevetu, potražit će Bog dušu tvoju!

Nazivaju ga »luđakom«, jer je mislio da će tako dugo živjeti dok ne potroši sve blago što ga je namislio nakrcati u svoje žitnice. Bog je svakom čovjeku dao život, dušu i sve što ima na ovome svijetu. A čovjek će o svim tim darovima jednoga dana polagati račun. Stoga Isus nastavlja ovu priču:

— Ovo što si pripravio, čije će biti?

Od blaga za koje se toliko brinuo i napatio, ne može ništa sa sobom ponijeti preko groba. A tamo će polagati račun kako ga je stekao i kako upotrijebio. I za koga sve to? Sav njegov trud zapast će možda onome na koga sada najmanje misli i koji je to možda najmanje zaslužio. Pošto ga taj nasljednik nije stjecao i oko njega se mučio, neće ga znati ni cijeniti, pa će ga brzo rastepsti. I sada Isus završava svoju priču ovako:

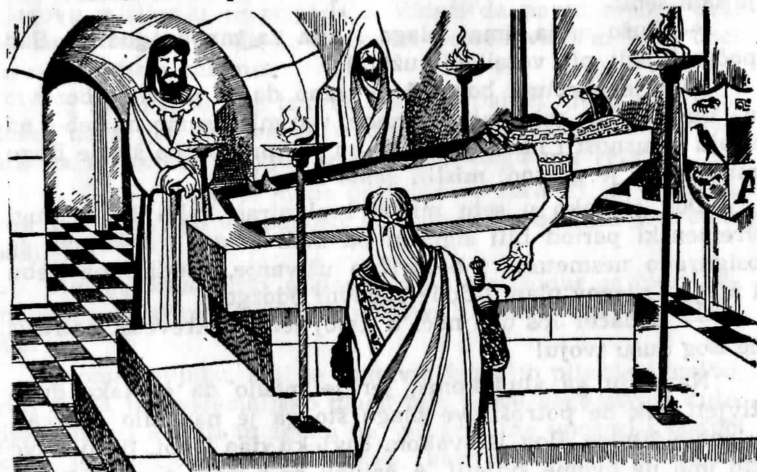
— Tako biva onome koji sebi stječe zemaljsko blago, a nije bogat u Boga.

Iz ovih Isusovih riječi jasno je da ima dvije vrste blaga. Jedno je zemaljsko i prolazno i čini čovjeka privremeno sretnim na ovome svijetu. A druga vrsta blaga je duhovno, nebesko i čini čovjeka sretnim na nebu: to su dobra djela, zasluge i kreposti kojima postižemo vječni život.

Sa sobom se ništa ne nosi

Kažu da je **Aleksandar Veliki** odredio još za svoga života kako će ga pokopati kad umre: neka mu ruka visi iz lijesa i neka mu dlan bude otvoren.

— Zašto to? — pitali su ga?



— Da svi mogu vidjeti kako se odlazi s ovoga svijeta. I najmoćniji, i ne znam kako bogat bio, odlazi s ovoga svijeta praznih ruku, ništa sa sobom ne noseći.

KAKAV NOVAC VRIJEDI NA DRUGOME SVIJETU?

Neki bogati škrtac — tako čitamo u jednoj ruskoj legendi — živio prema pravilu: **novac je sve.** Tako se cijeli život brinuo i mario samo za novac i ono što je s njim u vezi.

— Ta, s novcem se može sve postići! — govorio bi.

Kako sve na ovom svijetu ima svoj kraj, tako se i našem tvrdici primakao kraj života: ležao je na smrtnoj postelji. Dok je još mogao govoriti naredi svojima da mu u mrtvački sanduk stave poveliku kesu dukata.

— Djeco, ne žalite od svog oca, pa ostat će iza mene dosta i vama!

Djeca nisu žalila, postupila su prema očevoj želji i stavila mu u sanduk poveću kesu punu zlatnika.

Kako legenda dalje kazuje, stigao škrtac u raj. Šetajući po raju opazi divni restoran i uz njega prodavaonicu punu svakojakih đakonija. Bilo je tu baš svega što ti srce može zaželjeti.

— Vidiš kako je dobro što sam ponio sobom dukate — reče sam sebi te uđe u prodavaonicu.

— Koliko koštaju ove ribice? — pitao je anđela poslužitelja.

— Dvije pare — odgovori anđeo.

— A ova pašteta?

— I to je dvije pare.

Što je ovdje jeftino! — mislio je u sebi tvrdica i obilazio prodavaonicom sve dalje i dalje. Nakupovao je toliko da više nije mogao nositi. Trebalo je još samo platiti. Sad tvrdica izvadi iz kese jedan dukat i pruži ga anđelu na kasi, da plati sve što je kupio.

Uzeo anđeo dukat, gleda zlatnik, gleda kupca, misli se i na kraju će ovako progovoriti:

— Koliko vidim, ti nisi dolje na zemlji puno naučio. Ovdje kod nas taj novac koji imaš ništa ne vrijedi. Tu vrijedi samo onaj novac koji si — dok si živio dolje na zemlji — drugima poklonio. A sve ono što si za sebe zadržao, to ti ovdje ništa ne vrijedi.

— Nego, deder se ti sjeti imaš li takvoga novca koji ovdje vrijedi. Imaš li štogod što si dolje na zemlji poklonio? Jesi li ikad dao kakvu milostinju siromašku? Ili pružio potrebnom kakvu pomoć? Ili gladnoga nahranio? Ili žednoga napojio? Tako nešto ovdje vrijedi. Deder, sjeti se!

Bogataš je oborena pogleda duboko razmišljao:

— Da li sam ikad išta drugome badava učinio? Onako iz čiste ljubavi? Oznojio se misleći, ali ništa nije mogao smisliti. Naprezao je sjećanje, ali uzalud, jer nikada nikome ništa nije poklonio!

Videći anđeli s kim imaju posla, brzo pozvaše redare i zalutaloga izbaciše iz raja i uputiše ga u mjesto koje mu i pripada.

OPOMENE BOGATAŠIMA

— Zaista, zaista vam kažem: teško će bogataš ući u kraljevstvo nebesko. (Mt 19,23)

— Pazite se i čuvajte se svake pohlepe, jer ni onome koji je u izobilju nije život osiguran njegovim imanjem. (Luk. 12,15)

— A oni koji hoće da se obogate, upadaju u napast, u zamku i u mnogobrojne lude i pogubne želje, što guraju ljude u propast i uništenje, JER JE ČEŽNJA ZA NOVCEM IZVOR MNOGIH ZALA. Budući da su joj se neki predali, zalutali su od vjere i navukli na se mnoge teške jade. (I Tim 6,9—10)

*

Iz Isusove usporedbe o sijaču i njezinu tumačenju:

— A onaj koji primi sjeme »u trnje«, jest taj koji sluša riječ, ali je zaguši brigama za svijet i ČEŽNJOM ZA BOGATSTVOM, te ostane bez roda. (Mt. 13,22).

Pazi!

Gramzljivost je mnoge upropastila!
Nikad ne zaboravi na Boga i Njegove zapovijedi!
Kad ti ide dobro u životu, pazi na to još više, jer si u većoj opasnosti da na Boga zaboraviš!
Dobro zapamti! Bogatstvo je mnoge odvelo u pakao!
Ni previsoki životni standard nije najveća sreća; i to je mnoge na krivi put odvelo!
Ne dozvoli da kod tebe bude tako!

U NEBO VAPIJUĆI GRIJEH

Da bi se ovo što slijedi što bolje razumjelo, treba imati u vidu da se to događalo negdje u vremenu između dva svjetska rata.

U odjeljku brzoga vlaka samo su dvije osobe: jedna otmjena dama i njoj nasuprot neki gospodin u najboljoj životnoj dobi. Razgovaraju o novcu i kamatama, o radnicima i njihovim plaćama, o raznim nepravdama u društvu na

tom području. Ta dama nikako nije shvaćala da je nepravedno živjeti isključivo od kamata, da se tako živeći nekome nanosi nepravda.

Mi ćemo donijeti samo drugi — za nas svakako zanimljiviji dio toga razgovora, koji je proslijedio ovako:

Gospodin reče:

— Eto, poštovana gospođo, uzmimo da vi, osim svoga dvorca i imanja imate u banci 500.000 maraka. Svakako da ste bogati. Ta imate sigurne gotovine u banci pola milijuna maraka! Tom vašem velikom bogatstvu pridodaje se još nešto: banka vam svake godine pokloni — pazite gospođo, rekao sam POKLONI! — novih 25 tisuća maraka.

— Ništa niste radili, ničim se nijeste utrudili, a dobivate novih 25 tisuća maraka! Od puste dosade izmišljate što biste radili, pa putujete u Opatiju. Tu boravite u skupom hotelu, jer nemate nikakve potrebe da štedite. Kupate se u moru, šetate pored mora; ukratko, divno se provodite. Po potrebi dižete po koju sumicu novca iz banke.

— Kada vam dojadi Opatija, idete u kakvo banjsko lječilište, ili gdjegod na planinu da uživate u pravom čistom gorskom zraku. I tako uživate do mile volje ne načevši onu svoju glavnicu od pola milijuna maraka u banci. To je, recimo, prvi čin.

Drugi čin:

— Tamo negdje u Berlinu ili Hamburgu živi neki siromašni radnik, čija mjesečna primanja ne prelaze svotu od 150—180 maraka. Radi od jutra do večeri, no uza sve to jedva zarađuje ono najnužnije za sebe i svoje, i dalje ostaje siromašan. Dok plati za stan, hranu i odijevanje, i to sve bez luksuza i pretjerivanja, ne ostaje mu ništa. Nema nikakvih poklona ni iz banke ni iz tvornice u kojoj radi.

— Milostiva gospođo, morate mi dozvoliti jednu usporedbu: vi bogati, imate mnogo, čak i previše, pa još dobivate velike novčane iznose kao poklon, ne radite ništa, a imate sve. Tako kod vas. A onaj radnik: siromašan kao crkveni miš, radi od zore do mraka, dobiva malu plaću i ostaje bez ikakvih poklona.

Treći čin:

— Sad mi recite, milostiva gospođo, kako se kod vas množi novac? Kako on raste? Kako onih 500.000 maraka naraste na 525.000? Imaju li oni u bankama nekakva gnijezda, ili nešto slično, pa da se novac leže i stalno povećava, kao na primjer kod kokoši kako nastaju pilići?

— Naravno da nije tako!

— Nego kako?

— Banke ulažu novac u tvornice, grade razne proizvodne pogone, zapošljavaju radnike. Radnici dobivaju plaću za svoj rad. Ali im se ne isplaćuje sve što zarade. Jedan im se dio obustavlja. Možemo slobodno reći: radnike zakidaju za jedan dio njihove zarade! I to stalno iz mjeseca u mjesec, iz godine u godinu. A radnik — da ne bi ostao bez posla — prisiljen je da šuti i da mirujući podnosi to stalno zakidanje. Svako jutro ustaje rano, žuri na posao, na svoje radno mjesto, tu radi cijeli dan za strojem koji nije njegov i još mora biti sretan što može raditi.

— Eto, milostiva gospođo, tu je srž problema. Svaki ovaj fenig koji vi tako izdašno trošite, netko je drugi zaradio, netko se drugi za njega znojio. Neispravnost i grešnost svega toga nije toliko u činjenici što vi ne radite — jer konačno ima dosta prosjaka na zemlji koji također ništa ne rade, a ipak pristojno žive od svoje prosidbe i milostinje koju dobivaju.

— Ono najgore, ono grešno jest u tome što se radniku uskraćuje njegova pravedno zaslužena plaća. Znate li, milostiva gospođo, kakav je to grijeh kad se radnici, sluge, namještenici zakidaju, kad im se ne isplaćuje njihova zaslužena plaća? Možda se toga sjećate iz vjeronauka, iz svoga djetinjstva, možda iz gimnazijskih dana, kada ste učili i od svoga vjeroučitelja slušali o raznim grijesima?

— Da, da, nešto se sjećam... mucala je u neprilici žena... nešto o pravedno zasluženoj plaći ... njenom uskraćivanju... to mora da je strašan grijeh... tako nešto...

— U nebo vapijući grijeh! — uskliknuo je svećenik — jer to je bio onaj gospodin u odjeljku vagona. To je jedan od ona četiri strašna grijeha koji se zovu U NEBO VAPIJUĆI.

U odjeljku je nastala tišina, a onda je onaj gospodin, kao da govori samom sebi, produžio:

— Svaki grijeh moramo okajati... I po mogućnosti popraviti... Ne valja suviše odgađati... Jednoga dana svakako ćemo sve ostaviti, ostat ćemo bez svoga imetka... Tada će biti kasno za popravljanje... I bit će nam veoma žao što to ne učinismo ranije... Što nismo iskoristili vrijeme dok ga je bilo...

Četiri u nebo vapijuća grijeha:
1. Hotimično ubojstvo.
2. Sodomski grijeh (protuprirodni grijeh bludnosti).
3. Tlačenje ubogih (udovica i sirota).
4. Uskraćivanje zaslužene plaće.

DVA TABORA

Nije baš tako lako pisati ili govoriti o ovim dvjema zapovijedima Božjim: VII. i X. Nailazimo, naime, na dvije vrste ljudi, na dvije skupine ljudi koji pripadaju potpuno protivnim taborima, a obadvoji se vrlo rado pozivaju na te zapovijedi.

Prva skupina — to su ONI KOJI IMAJU — nazovimo ih tako, posebno rado govore i pozivaju se na VII. zapovijed, veoma im je drago govoriti o nepovredivosti vlasništva, veoma im je stalo do toga da se ljudi drže tih zapovijedi i onoga što one propisuju odn. zabranjuju.

Ne kradi! Poštuj tuđe! Ne zavidi drugome! Ne poželi na nepravedan način postići ono što meni pripada! — divno bi bilo kad bi se svi ljudi držali tih propisa — misle oni KOJI IMAJU.

A oni iz protivnog tabora, iz one druge skupine ljudi — nazovimo ih tako — ONI KOJI NEMAJU — i oni se pozivaju na sedmu i desetu zapovijed Božju i govore otprilike ovako:

— Dobro, dobro! Ne smiješ krasti! A što je drugo privatno vlasništvo nego krađa ili otimačina? Uzeo si, prisvojio sebi što je pripadalo drugima!

— Kako bi, inače, mogao stalno povećavati svoje imanje? Zar bi to bilo moguće, da nisi uzimao od drugoga?

— Ti se koristiš znojem svojih radnika koje zapošljavaš, i njihovim znojem povećavaš svoj imetak!

— Zar je to pravo? Zar to nije nepravda! Otimačina! Ili jednostavno govoreći krađa!

Tako stoje ta dva shvaćanja jedno naspram drugoga. A gdje je istina? Tko od njih ima pravo?

Jedno je sigurno i u to ne smijemo sumnjati: BOG JE NEPRISTRASAN. On je pravedan. Potpuno pravedan. Apsolutna pravda. On se nije opredijelio ni za siromašne ni za bogate. Nije za bogate, ne opravdava ih, nego naprotiv kori i osuđuje kad god su tvrda srca prema siromašnima; ali isto tako ne odobrava ni siromašnima kad god se oni nepravedno bune protiv bogatih.

Kad god kršćanstvo opravdava posjedovanje privatnog vlasništva, ono istovremeno tom privatnom vlasništvu postavlja obaveze, koje se moraju poštivati. Ako kršćanska religija zabranjuje uzimanje tuđega, ona isto tako propisuje kako se mora postupati s privatnim vlasništvom.

Eto, tim pitanjima neka bude posvećeno nekoliko naših idućih stranica.

PRAVO NA VLASNIŠTVO

Za uzdržavanje zemaljskog života čovjeku su nužna zemaljska dobra. Tu spada ovo: hrana, odjeća, stan, novac, kuća, zemljište, knjige, alat i slične stvari bez kojih ne bi mogao živjeti. Budući da je sve to čovjeku potrebno, on ima pravo da sve to steče, dakako na zakonit način, i da to posjeduje kao osobno vlasništvo.

Posve je prirodno da čovjek čuva i uzdržava svoj život do Božje volje. Slobodno možemo reći: to je prirodno pravo svakoga čovjeka — pravo čovjeka na život.

Isto je tako prirodno pravo čovjeka da stječe vremenita dobra koja su mu potrebna za uzdržavanje života. I to ne samo za ono što mu treba danas, nego da se brine i za budućnost; zar nije prirodno misliti na starost, na bolest, priskrbiti si i neku rezervu za slučaj nesreće i tome sl.

Pametan i razborit čovjek treba misliti i na svoju djecu, brinuti se kako će ih što bolje podići i postaviti na noge.

— Ovo mi je dijete bistrije, njega ću školovati, a ovom drugom ću dati kakav čestit zanat u ruke — misli i planira mnogi razboriti roditelj.

Doći će vrijeme ženidbe i udaje djece, a svi dobro znamo koliko to iziskuje troškova. Treba i za to štedjeti.

Zamislimo na čas čovjeka koji nema ništa, ama baš ništa. Taj je neprestano zabrinut, jer ne zna gdje će dobiti koricu kruha kad ogladni, ni komad odjeće kad ogoli. On ne zna ni gdje će iduću noć prespavati. Neprestano je u nekom strahu, nesigurnosti, nespokojstvu i brizi kako će danas proživjeti, kome će sutra pasti na teret. Boji se da se ne bi kome zamjerio, jer mogao bi ga idući puta otjerati ispred svojih vrata, umjesto da ga bar za jedan dan zaposli i da koju paricu zaradi.

Taj neprestani strah, ta grozna neizvjesnost šta će donijeti sutrašnji dan, ubija u čovjeku volju za življenjem. Takvoga čovjeka ništa ne veseli, nikakvom se dobru ne nada. Ništa ne radi s voljom. Ništa ne znači. Nitko do njega ne drži. Ni Bogu se rado ne moli. Ni u crkvu ne ide, jer misli da mu ni tamo, među sretnim i sređenim ljudima, nije mjesto, a stidi se što nije zaodjenut kao drugi ljudi, ili mu to bar služi kao isprika što ne ide u crkvu. I tako se zapušta u svakom smislu.

— Zar je to ideal?

— Nipošto!

— A, eto, takav postaje čovjek koji nigdje ništa nema, nigdje ništa ne posjeduje.

Posve je, dakle, prirodno da čovjek bar nešto ima, da bar nešto može s punim pravom nazvati svojim.

Iz gore rečenoga mogli bismo zaključiti da je u prirodi ljudske naravi težnja za posjedovanjem, za vlasništvom. Ta ideja o privatnom vlasništvu toliko je čovjeku prirođena da

je nalazimo čak i kod kriminalaca-kradljivaca, kojima je krađa jedino zanimanje, pa bi se moglo očekivati — kako oni nemaju poštivanja prema tuđem vlasništvu — da taj osjećaj nije kod njih razvijen ni kada su oni sami u pitanju. Međutim, nije tako. Vidjet ćete to iz sljedeće zgodice:

Dvojica kradljivaca žestoko se posvađaše. Jedan veli drugome:
— Ovaj zlatni sat meni pripada. On je moj!
— Po čemu tvoj? — pitao je onaj drugi.
— Dakako da je moj, jer ja sam ga »digao«, a nisi ti!

*

Čovjek je po naravi sebičan. Voli imati čak i mnogo više nego što mu je potrebno. Ako se koji put umiješa državna vlast, pa stane oduzimati te »viškove« u korist zajednice, ili u korist onih koji nemaju ni ono osnovno potrebno za život, onda se može i ovako nešto doživjeti, kako je za vrijeme rata doživio politički komesar u razgovoru s jednim običnim težakom.

Tumači komesar težaku kako će to biti kad se rat završi i kad nastupi partizanska odn. komunistička vlast.

— Vidiš, onaj tamo tvoj komšija ima dvije kuće. Zar nije pravo da mu se jedna oduzme i dade onome tko nema ni jedne?



— Pravo je, druže komesaru — rado na to pristaje težak i sviđa mu se tako humano gledište komesarovo.
— Tko ima dva auta, oduzet će mu se jedan — nastavlja komesar.
— I to je pravilno — slaže se težak.
— Tko ima dva krmka u oboru, oduzet će mu se jedan — nastavlja komesar.
— E to ne! — protivi se težak.
— Zašto ne? — pita komesar.
— Pa ja imam dva! — odgovara težak.

ZEMALJSKA DOBRA NAMIJENJENA SU SVIM LJUDIMA

Kad već govorimo o pravu privatnog vlasništva, onda moramo dobro naglasiti da privatno vlasništvo nije ničije bezuvjetno i apsolutno pravo. Evo što o tome govore koncilski dokumenti (Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu — broj 69):

— Bog je zemlju i sve što ona sadrži namijenio svim ljudima i svim narodima, tako da bi stvorena dobra morala pritjecati po pravičnosti svima, pod vodstvom pravde i ljubavi . . .

— Zato čovjek, služeći se tim (zemaljskim) dobrima, ne smije nikada držati da su stvari koje zakonito posjeduje jedino njegove, nego ih također treba smatrati i kao zajedničke, u tom smislu što one mogu koristiti ne samo njemu jedinomu, nego također i drugima. Uostalom, svima pripada pravo da posjeduju dio dobara dovoljan pojedincu i njegovoj obitelji. To je bila misao crkvenih otaca i naučitelja, koji su naučavali da su ljudi dužni pomagati siromašne, I TO NE SAMO OD SVOGA SUVIŠKA. A tko se nalazi u krajnjoj nuždi ima pravo da sebi pribavi potrebno od tuđega (makar to nekome izgledala i otimačina!).

— Budući da u svijetu ima mnogo ljudi — nastavlja Koncil u istom dokumentu dalje — koji trpe glad, Koncil zaklinje sve, i pojedince i vlasti, da imajući na pameti onu izreku svetih otaca:

»Nahrani onoga koji umire od gladi, jer ako nisi nahranio ubio si ga!« prema svojim mogućnostima stvarno stave na raspolaganje i upotrijebe svoja dobra pružajući osobito onima, bilo pojedincima bilo narodima, sredstva kojima oni sami mogu sebi pomoći i dalje se razvijati...

(Koga zanima još detaljnije što službena Crkva naučava o tom predmetu, neka proslijedi studirati istu konstituciju »Crkva u suvremenom svijetu« broj 69—72 uključivo.)

PAVAO VI O PRAVU VLASNIŠTVA

Pavao VI. u svojoj enciklici »O razvitku naroda«, pod brojem 23, najprije citira I. poslanicu Sv. Ivana:

Ako netko koji posjeduje bogatstvo ovoga svijeta vidi brata svojega u nevolji i zatvori mu svoje srce, kako će ljubav Božja ostati u njemu? (I Iv 3,17)

Zatim nastavlja:

— Zna se kakvom su čvrstinom crkveni oci precizirali dužnosti onih koji posjeduju prema onima koji su u oskudici. Sveti Ambrozije tvrdi:

— Ne daješ od svojega kad daješ siromahu, nego mu vraćaš što je njegovo. Jer ono što je zajedničko i dano na upotrebu svima ti svojataš samo za sebe. Zemlja je dana svima, a ne samo bogatima...

— Jednom riječju: pravo vlasništva ne smije se nikada ostvarivati na štetu zajedničkog dobra. To je nauka crkvenih otaca, II. vatikanskog koncila i velikih teologa.

UPITAJ SE:

1. Da li znaš što je to »Fond solidarnosti«? Jesi li ikada učestvovao u tome?

2. Da li si ikada poslao koji dinar u fond za »Gladno dijete«?

3. Znaš li što je to »Fond Ivana XXIII«?

4. Da li se oglušuješ na sabirne akcije za postradale od potresa, poplava ili drugih elementarnih nesreća?

5. Čitaš li rubriku »Tko je moj bližnji« u »Glasu koncila«?

6. Koliko potrošiš na svoj godišnji odmor? Da li bar deseti dio od te svote daruješ za potrebne?

7. Dobro zapamti: Nitko nije izuzet od vršenja dobrih djela. Ni redovnički zavjeti od toga ne oslobađaju. Ne čini dobro samo onda kada moraš, nego kad god imaš za to priliku!

PROBLEM NEZAPOSLENOSTI

Koliko mu vrijedi glava? Na koliko je dolara procijenio svoj život?

Da li ste ikada ozbiljno razmišljali o problemu nezaposlenosti? Vjerujem da niste, pogotovo ako ste imali sreću da nikada niste pripadali kategoriji nezaposlenih. Jedna mala novinska notica pomoći će vam, ako ste voljni, da o tom problemu malo ozbiljnije razmislite.

»Novi bečki list« — Neue Wiener Journal od 26. II. 1935. godine donio je noticu kako je neki nezaposleni muž i otac obitelji, po imenu Prystrup, našao način kako bi, iako bez posla, pomogao svojoj obitelji da pristojno može živjeti, makar i uz cijenu vlastitoga života.

U to vrijeme baš u Austriji bio je osuđen na smrtnu kaznu i čekao na svoje smaknuće neki zločinac Hauptmann. To je bio višestruki kidnaper. Otimao je ili krao djecu imućnih roditelja i onda ih ucjenjivao. Ako roditelji ne bi htjeli pristati na uvjete koje bi im on postavljao, on bi djecu jednostavno likvidirao i više ih nitko nikad ne bi vidio. Razumije se samo po sebi da su roditelji skoro uvijek pri-

stajali na gotovo nemoguće uvjete zločinčeve: na strašno visoke svote za otkup djeteta, na to da policiju neće obavijestiti itd.

Dok je taj zločinac Hauptmann čekao u tamnici na dan svoga smaknuća, dođe jednoga dana k njegovoj ženi gore spomenuti otac obitelji, a sada već dulje vremena nezaposleni radnik Prystrup. Evo razgovora koji se među njima vodio:

— Sigurno ste i vi opet neki od štampe koji želi izjavu za novine — mrzovoljno ga dočeka kidnaperova žena.

— Ne, gospođo, nisam od štampe.

— Možda ste kakav prerušeni policajac?

— Nipošto, gospodo! Nikakve veze nemam s policijom niti s vlastima. Došao sam u svoje osobno ime s jednim prijedlogom za vas.

— Kakvim prijedlogom? — pitala je i dalje sumnjičava žena.

— Da zamijenim vašeg muža u zatvoru.

— Da zamijenite moga muža? A znate li vi da je on osuđen i to na smrt?

— Znam i spreman sam da umrem umjesto njega.

— A zašto biste to učinili? — pitala je i dalje žena, ne vjerujući da dobro čuje.

— Potreban mi je novac koji biste mi vi dali.

— Koliko novaca?

— Šest tisuća dolara.

— Ali ja nemam nikakvih novaca, pogotovo šest tisuća dolara! Šta je vama, čovječe?

Ovaj jadnik bio je proračunao da bi ta svota bila dovoljna kako bi njegova žena i djeca mogli pristojno poživjeti, dok djeca poodrastu i dođu do svoga kruha.

A ta svota i nije bila tako malena kako nam danas to može izgledati. Ne smetnimo s uma da se to događalo početkom 1935. godine. Tada je dolar vrijedio neuporedivo više nego danas. Jedan američki dolar u to vrijeme vrijedio je oko 50 starojugoslavenskih predratnih dinara. A prosječna jednomjesečna učiteljska plaća kod nas bila je oko 900 dinara, a to je u tim dolarima iznosilo nešto oko 18 dolara. Jedna naša nadnica običnog fizičkog radnika bila je oko 10 tadašnjih dinara.

Bilo kako bilo, ovaj jadnik je sračunao da bi na taj način njegova obitelj bila zbrinuta. Stoga je neko vrijeme kasnije s punim pravom mogao zapitati radoznale novinare kad su mu postavili pitanje:

— Kako ste se mogli odlučiti na tako nešto?

— Zar jedan nezaposleni radnik nema pravo da se brine za svoju nezbrinutu obitelj?

*

Lako ćete shvatiti da do ostvarenja toga plana, tj. do zamjene zločinca ovim nezaposlenim radnikom nikada nije došlo. I to iz više razloga: prvo žena toga zločinca nije imala novaca, pogotovo toliko novaca, a drugo nikakva vlast ne bi pristala na takvu zamjenu, po kojoj bi zločinac ostao živ i na slobodi, a umjesto njega stradao potpuno nevin čovjek.

*

Zašto smo donijeli ovu zgodu?

Zato, dragi čitatelju, da te navedemo bar na kratko razmišljanje o problemu nezaposlenosti. Nemoj reći:

— To se mene ne tiče! To je stvar vlasti, stvar šefova velikih tvornica i poduzeća.

— Nije tako! To je opće ljudski problem. Tiče se svakog čovjeka. Svatko je dužan pomoći koliko može. Netko će to učiniti na ovaj, a netko na onaj način.

— Stoga se nemoj buniti kada se otvaraju nova radna mjesta. Možda će tvoja primanja biti nešto manja, ali će zato biti i manje onih koji su dotada bili bez ikakvih primanja.

— Zar nije pravednije da se (recimo samo kao primjer!) 10 milijuna starih dinara podijeli na vas dvadesetoricu, pa da svaki dobija oko 500.000, nego da desetorica dobiju po milijun, a druga desetorica ostaju bez zaposlenja, bez ikakvih primanja, ili su prisiljeni poći u svijet, daleko od svojih obitelji, u potragu za zaradom.

ODGAJAJ DIJETE ZA POŠTENJE I NESEBIČNOST

Nijedno se dijete ne rađa savršeno: svatko donosi na svijet razne sklonosti. Jedno je odviše sklono naglosti, lako se naljuti, tvrdoglavo je; drugo je sebično, ima u sebi odviše egoizma, misli samo na sebe i na ono što njemu godi, a ni brige ga za ostale; jedno je opet sklono blagosti, previše se drži bespomoćno, svatko bi mogao od njega učiniti što god hoće; jedno poslušno, drugo neposlušno, jedno nemirno, a drugo nigdje se smiriti itd. Tu treba, u prvom redu, da roditelji, a kasnije škola i ostali odgojitelji priskoče u pomoć. Ta odgoj i nije ništa drugo nego pomoći djetetu: dobra svojstva poticati da se još bolje razviju i dolaze do izražaja, a ona loša suzbijati, učiti dijete da se od njih odvikava i bori protiv njih.

Stoga će mudri roditelji odgajati djecu već od najranije mladosti za nesebičnost, za milosrđe, da lako mogu uvidjeti tuđu nevolju i bijedu i da nastoje tuđu bijedu ublažiti, bar koliko je u njihovoj mogućnosti. Učit će ih da sama djeca budu umjerenija u svojim zahtjevima i tome slično.

Da bi još bolje razjasnili gornje, donijet ćemo jednu pripovijest naše poznate književnice Jagode Truhelke. Evo te pripovijesti:

Trn u srcu

Od nekoga vremena Anica je majci zadavala teških briga. Učila je doduše dobro i na poslu bila prilična, samo je postala nekako nezadovoljna, mrzovoljasta i svemu je rado prigovarala.

A to je počelo otkako su se doselile u njihovo susjedstvo Melankini roditelji. Djevojke su se sprijateljile i nije prošao dan da se ne bi polazile. Ako Anice jedan dan nije bilo kod Malenke, dotrčala bi ova da pita što ne dolazi, pa je odvela k sebi kući.

Melanka je imala svoju sobu sasvim za sebe samu. Bila je lijepa kao crkvica. Fini namještaj u njoj, lijepe slike, ogledala, ćilimi. Igračke, knjige i stotine stvari nepotrebnih ali lijepih prigodnih kitile su ormare i stolove.

Tu bi obje djevojke prosjedile mnoge sate u razgovoru. Melanka bi pričala o kraljicama i princezama, o groficama i barunicama. Pričala i o sebi, kako će joj biti kad jednom odraste, a to eto nije više daleko. Imat će lijepe haljine za svaku zgodu i priliku drugu, k tome šešire, fine cipelice i drugi nakit.

A kad bi se Melanka napričala, stala bi iz ormara vaditi stvari i haljine i pokazivati ih Anici. Tu je bilo nakita svakakva, od srebra i zlata, dragocjenih kutija, češljeva i Bog te pita kakvih sve igračaka i drugih lijepih besposlica.

Iza ovakva pohoda Anica je kod kuće bila kao izmijenjena. Jedna joj se ružna misao zabola u srce kao debeo trn.

— Gle — pomislila je — kako u Melanke ima svakakvih krasnih stvari, a šta imam ja? Haljine da ne bi Melanki ni za svaki dan služile, cipele stare i istrošene i inače...

I stala bi prigovarati svemu. A kad se oblačila da pođe nekamo, došlo bi nerijetko do suza.

Anica pred majkom hvalila ljepotu i bogatstvo Melankinih haljina i njene sobice, pa se ponekad tužila:

— Zašto u nas nije tako kao u Malenkinoj kući?

Majka se zaprepastila i nije znala što da odgovori.

— Anice dijete, kako ti to govoriš? — reče napokon teško uzdahnuvši.

— Zar ti tvoja kuća nije više dobra? Nije li ti meka i čista tvoja posteljica? Je li ti ikada studeno zimi u kući? Jesi li ikada legla gladna spavati? Zar ti ne znaš da je grijeh poželjeti ono što je tuđe? Ne gledaj ti na ljude bogate, što imaju, već gledaj na ljude čestite i dobre, što rade. Brini se ti da budeš valjana srcem i umom, makar ti bila haljina stara i pokrpana.

Anica sluša, razmišlja, malo se i stidi, ali sve će to brzo zaboraviti. Vidi majka da joj je srce nemirno i željno onoga što joj ne može biti. Pa se majčica teško zabrinula i mislila kako bi izliječila svoju jedinicu od gizde i želje za bogatstvom.

*****

Primakla se zima, došlo opet jedno božićno doba. Sprema se svijet da dočeka Sina Božjega. U svakoj se kući čistilo i radilo, peklo i varilo. Kolju se prasičići, sprema se pečenica i kobasice, peku se kolači s orasima i makom. Djeca pričaju što će im donijeti Božić, i nekako se udobrila i smirila, ali su opet svakome na putu. Kućom prolazile mirisave struje peciva i jelove smole. Sve je puno očekivanja.

Dva dana pred Badnjak mama reče Anici da se obuče. Poći će s njom u donji grad.

— Kumi? — obraduje se Anica.

— Možda i kumi, ako dospijemo — odgovori majka i stane u torbu spremati svakakvih stvari: podobar komad šećera, kave, vrećicu brašna, lončić masti, kolača, kobasicu i u papirić umota srebrnu forintu. Onda rekne Anici:

— Anice, ti si neki dan rekla da ti tvoja stara Jelica više ne treba; ne bi li je meni poklonila?

— A što će ti moja lutka? — nasmije se Anica.

— Vidjet ćeš već — odgovori joj majka. Još mi ovamo spremi sve igračke što ih više ne trebaš. Donesi mi i onu kutiju s vojnicima tamo s ormara.

— A zato si ih ti, majko, još sinoć slijepila — smije se Anica donoseći majci stvari na stol. — To ti sigurno hoćeš nekome da pokloniš?

Šuti majka, oblači se, košaru uzme Kristina i tako pođu sve tri na pijacu, gdje na sredini stoji golem kip Sv. Trojice i još četiriju svetaca. Tu sjednu u autobus, pa se odvezu u donji grad. Autobus užasno trucka po gradskoj kaldrmi. Od štropota i zveke stakala na prozorima ne čuješ vlastite riječi.

Anica, radoznala kamo se to majka s njom uputila, bila obukla svoju kabanicu, što ju je majka skrojila od svoje iznošene, i ne progovorivši, kako bi to inače činila. Mislila je uvijek na Melankinu finu kabanicu od baršuna, krznom optočenu, spram koje je njezina izgledala kao sluškinja spram kneginje.

— Je li ti zima? — upita je majka.

— Nije mamice, zašto pitaš?

— Tako, hoću da znam, grije li te kabanica — odgovori majka. Anica porumeni. Pogodila je što je majka mislila, pa se postidjela.

U donjem gradu iziđu na trgu iz autobusa i upute se kroz mnoge ulice uzduž i poprijeko po varoši. Vjetar je puhao jako i zima je ljudski stegla. I tako stignu u kraj gdje Anica još nikada nije bila. Same su tu male, trošne kućice, trskom pokrivene i niske kao u zemlju propale. Vidi se da tu stanuje sirotinja. A i zvala se »gladna ulica«.

Konačno stanu pred najlošijom kućicom, koja je bila teško lomna, da bi svak mislio, sad će se srušiti. Majka uze košaru od Kristine i uđe s Anicom u kuću, pošto Kristinu pošalje mlinaru po brašno.

Kroz prokapljivi hodnik stupe u mračnu, hladnu i gotovo praznu kuhinju i pokucaju na vrata. Odazove se glas:

— Pomogao vas Bog, dobri ljudi.

U maloj sobici dva sitna prozorka jedva su dosta propuštala svjetla, da se moglo razabrati što ima u njoj. Troje male dječice, slabo odjevene, bosonoge, sjedilo na golom zemljanom podu oko zdjele, u kojoj se gubilo nekoliko gomoljika krumpira. U jednom kutku stajao krevet i u njemu pod trošnim pokrovcem ležao čovjek teško kašljući, a oči mu u mršavom licu gorjele od ubojite vrućice. Na klupi kraj jednoga prozorka sjedila mršava blijeda žena i krpala dječju haljinicu. Još je tu bio mali štednjak od gvožđa i nešto suđa, ali štednjak je bio hladan, a suđe prazno.

Kad žena ugleda došljake, digne se kao preplašena, priđe majčinoj ruci da je poljubi, i zausti smeteno:

— O, zar ste to Vi, moja gospođo? Kako vas dugo nisam vidjela?

— To si ti sama kriva. Što ne dolaziš? — prekori je majka.

— Istom neki dan čula sam da ste se ovamo vratili, i to već prije podulje vremena. A ti ni blizu.

— O, moja gospođo! Mislila sam ja na vas, koliko puta, ali kako ću od kuće? Bolestan mi muž, bolesna djeca, sve pošlo naopako, nema službe niodkuda. Što smo imali, to smo potrošili na lijekove i liječnika, čak i stvari sam morala porasprodavati, da se bar kruhom nahranimo. Najposlije i toga nestalo. I sad smo sasvim na kraju. O moj Bože, što smo dočekali!... I tu žena udari u plač, a za njom počela i djeca vriskati.

— Iz kuta, gdje je stajao krevet, čulo se uzdisanje i silan kašalj procijepao nezdravi i zapareni zrak u sobi.

— Bože moj, nisam znala da je tako zlo — šaptala je moja majka potresena i brže-bolje stala vaditi stvari iz košare, govoreći:

— Da si mi bar prije po kome poručila. Našlo bi se možda kakve-takve pomoći. Istom jučer mi je kazala mljekarica da ste se vratili.

— Bilo me stid da vam se javim — jecajući govorila je žena.

— Zar da prosim? Uvijek sam još do sada rukama svojim pošteno zarađivala svoj kruh. Dok nije navalila bijeda na nas kao krvni dušmanin. Muž bolestan, ja bolesna, dvoje djece mi umrlo; kamo se god okrenem, nevolja i bijeda nas prati. Kamo sreće da sam vas poslušala kad ste me svjetovali da se ne dižemo odavde!

— Pusti, to je prošlo — prekine je majka u riječima.

— Sad treba da se pomogne koliko se bude moglo. Evo, draga Rezo, za sada bit će za dan-dva a za ovo kupi drva, da ti djeca ne zebu. Ovih dana spremit ću opet štogod, pa i za poslije pobrinut ćemo se.

Tako govoreći majka ženi utisnu u ruku novac, pa namigne Anici da djeci podijeli igračke.

Anica to učini pomalo stidljivo, ali se brzo oslobodi videći veselje i radoznalost djece, koja se oko nje skupiše. Pomalo im nestalo plahosti, pa kao djeca uzmu igračke opipavati i jedno drugome pokazivati.

O moja gospođo — jecajući govorila žena — sam Bog poslao vas je u času kad je bijeda u nas dostigla vrhunac. Vjerujte, nije ni kod nas uvijek tako bilo. Dok smo svi bili zdravi i dok je moj muž radio u tvornici, lijepo se živjelo, pa su i djeca vidjela bolje dane. Samo da je ikako priberem zdravlja i snage, pa da mognem raditi, odmah će biti bolje.

— Vidi, mama — reče tiho najstarije dijete, šestogodišnja djevojčica, i donese ženi Aničinu staru Jelicu pokazujući je blažena lica — vidi, lijepe bebe!

— Vidim, srce moje. Poljubi gospođi ruku i reci: »Hvala i Bog vam stostruko platio! Otac nebeski mora vas blagosloviti i vašega gospodina i djecu vašu! — A zar je ovo Anica — okrene se pogledavši bolje u Anicu. — Koliko je narasla i kako je zdrava kao jabuka. Bog vam je poživio!

I pogladi Anicu po ramenu.

Kad se Anica s majkom opet nađe na ulici, vani se počeo hvatati prvi suton, a snijeg lepršao zrakom lagano i dosta gusto. Prvi snijeg došao je tiho i gotovo neopazice, samo što mu je pute pripravio ljuti sjeverac koji je od maloprije počeo puhati.

Putem Anica iza poduljega hodanja iznenada zapita majku:

— Je li, mama, šta je nama Reza?

— Reza? Naš bližnji, nevoljan čovjek i potreban naše pomoći — odgovori joj majka.

— Ta ista Reza nekada je bila tvoja dadilja, nosila te, hranila i dvorila i mnogu noć nad tobom probdjela. To ne smiješ zaboraviti. Onda se udala i otišla s mužem nekamo u Rumunjsku i nismo više ništa o njoj čuli sve do neki dan. Vratila se u velikoj bijedi, kako si i sama vidjela, i na nama je da joj pomognemo koliko se bude moglo. Valjat će pretražiti kuću pa da skupimo haljina i obuće za nju i djecu, a naći će se i brašna i krompira. Ne valja da se mi siti najedemo, dok drugi gladuju.

Anica osta zamišljena i u srcu joj se nešto čudno pokrenulo.

Snježne pahuljice igrale se i lepršale oko nje i zamalo sve stvari pokrile.

— Vidi, mamice, prave pravcate zvjezdice — klikne odjednom i ispruži rukav spram majke. — Vidi kako su se skupile u čitave gomilice. Ah, što ih je lijepo vidjeti!

Zvjezdice stale sve gušće padati. Kad stigoše u drvored, a to oko njih i spram Drave ništa do gusta zida razigranih sitnih i krupnih snježnih pahuljica. Sve je bilo obučeno u bijelu mekanu košuljicu, svako drvo, svaka grana i grančica povijena u mekanu pamučnu koprenu.

— Ah, što je divno! — klicala Anica i hvatala se od dragosti majci ispod ruke. — Ja tako volim snijeg. Sve je tako čisto i tiho, nekako pobožan se čini čitav svijet.

— Zacijelo je lijepo gledati za onoga koga kod kuće čeka topla peć — odvrati majka.

Nato Anica ponovo zašuti. Mama ima pravo i svakako nije lijepo što se ona toliko raduje zimi, dok ima ljudi kao Reza i njena djeca, koji moraju sjediti u hladnoj kući, koji nemaju hrane i obrane, pa stane u glavi premetati o svim svojim igračkama i lutkama, što bi odatle mogla pokupiti za Rezinu djecu. A trebat će im dakako i hrane. I tu se Anica dosjeti gledajući odjednom pred sobom onu zdjelicu s ono nekoliko gomoljika hladna krompira.

— Mama, ti nama nemoj više davati u deset sati kruh s maslacem, nego ćemo to uštedjeti i pokloniti Rezinoj djeci.

Majka šuti, ništa ne govori, samo jače stisne kćerkinu ruku pod svojim pazuhom. Ćutjela je da joj se jedinica danas sretno zaputila stazom, po kojoj ju je željela povesti u život.

Tako mati i kći stigoše kući, gdje je već gorjela svijeća, a u peći veselo pucketa vatra. Za okruglim stolom sjedio tata sa Ćirom i Dragošem i crtao im na papiru svakakve slike. Anici je

tako voljko na srcu, kako već odavno nije bilo. Sretno pritrči tati, hvala Bogu, on je živ i zdrav, pa ga veselo poljubi u bradati obraz, da se on čisto začudio, jer se njegova jedinica obično plašila brade i tatinih brkova. Pomiluje je po rumenom obrazu i reče:

— No, gdje ste bile, što ste radile?

Anica ispriča redom sve. Tata ozbiljno slušao, slušala i djeca. A kad Anica završi i spomene da se ona odsad odriče drugoga doručka u deset sati u korist Rezine djece, javi se prvi Dragoš:

— I ja neću više kruha s maslacem u deset sati.

A za njim, iza kratke stanke, pristane i Ćiro govoreći:

— Mjesto kruha s maslacem bit će i jabuka dosta.

Osvanuo Badnjak, kao svake godine od djece teško dočekan. Sve radosti božićne večeri obasule djecu: bor sa šarenim lančićima od papira, pozlaćenim jabukama i orasima, sa blistavim svjećicama i slatkim nakitom svake ruke, zvjezdicama, srcima i drugim. Pod borom jaslice sa svetom Obitelji, pastirima i mudracima s Istoka; obasuo ih slatki čar tajanstvene noći i napunio im srca potresnom slutnjom o onom što je vječno i božansko.



Prvi dan Božića pozvala Melanka Anicu popodne k sebi na zakusku. Već odmah poslije ručka došla je po prijateljicu.

— Znaš, doći će ti poslije Ida i Marta, pa će dobro biti da se nas dvije dotle načavrljamo — reče Melanka turivši povjerljivo svoju ruku pod Aničin lakat..., Zato pođi odmah sa mnom. Ne trpim one dvije lutke, umišljene su do krajnosti.

I s tim riječima povuče sa sobom Anicu kući s druge strane prostrane veže. U Melankinoj sobi stajalo prekrasno božićno drvce. Pod njim na podu ležali mnogobrojni i bogati darovi za goste. Melanka odmah povede Anicu k jednoj hrpi i reče radosno:

— Evo — reče — ovo je tvoja božićnica.

Anica se postidi i nije znala što bi.

— Ta pogledaj barem — reče joj drugarica. — Ovo sam ja sve napose za te izabrala i među svoje želje napisala na papiriću. I sve su mi roditelji ispunili. Znam da voliš čitati, pa zato eto ti knjiga. Voliš šiti za lutke, pa sam mislila, obradovat će te ova kutija za šivanje. A ova je pregača ista kao moja, pa da budemo jednake u njima.

Anica se samo stidjela i pentala da je to odviše, da ona toga nije zaslužila. Uto uđe Melankina majka, i Anica u sto muka, ne zna kako da zahvali, poljubi gospođu u ruku, kako je to onda bio običaj, mrseći kroz zube riječi zahvale.

— Nemaš na čemu zahvaljivati — reče joj Melankina majka ljubazno i pomiluje ju po obrazu. — Ti si valjana djevojčica, Melanka te voli, pa i nama si draga.

— A ja tebi nisam ništa pripravila — šapne Anica Melanki, žaleći u sebi što se nije sjetila.

***

Kuća se napunila gostima. Bilo gospođe, gospode, mladih djevojaka i djece. Sve su sobe bile otvorene i po njima se kretalo mlado i staro čavrljajući i smijući se veselo i bezbrižno. Ali među svom tom čeljadi najviše se prometao dječačić Artur. On je sve nadvikivao, posvuda se nalazio i sve dirao. Gospođe ga uzimale na krilo, milovale ga i nutkale slatkišima. On časom dopuštao da ga miluju, onda odjednom stao mlatiti oko sebe nogama i rukama, hvatati za svim što mu je došlo šaka, derao albume, penjao se po stolovima i ormarima, vrištao i vikao da je sve zapanjio.

— O dušo zlatna, kako je sladak! — govorile gospođe i uzdahnuvši bi dodale: — Siroto dijete!

Na koncu je nemirni dječak razbio skupocjenu vazu

— O anđele moj! — reče mu Melankina majka — tebe ipak voli teta Roza.

— Ja ne trebam tete Roze, ja imam kod kuće tri tete — odgovori mali i ritne se nogom spram gospođe.

Svi se nasmijaše, samo je Anica stajala pa se čudom čudila što se to radi i kako se to postupa s tim razmaženim gospodskim deranom. Pomisli ona, i naš je Dragoš ponekad mazan, a nekad i zločest, ali šta onaj derančić radi, to se ne može ni pripovijedati. Najposlije ga uze Melanka za ruku i nešto ljuta

povede ga u svoju sobu da mu pokaže božićno drvce i darove, što su za nj bili pripravljeni.

Mali je grabio komad po komad, opipavao svaki i bacao ga u kraj. Nije prošlo ni pola sata, a ni jedna igračka nije više ostala čitava. Onda se spremi da iskušava drvo. Stane s njega trgati i kidati stvarcu za stvarcom, nakit za nakitom, dokle god je mogao rukom dosegnuti.

Gledaju gospođe kroz otvorena vrata, uzdišu i govore:

— Drago dijete, sirotan mali!

— A što ga toliko svi žale? — tiho zapita Anica Melanku.

— Nema majke, umrla mu prije pola godine — odgovori Melanka. — Ima kod kuće babu i tri tetke, pa su ga one toliko razmazile. Bome voljela bih ga i ja koji puta pogladiti onako ljudski, ali ne može se, ta ipak je barunsko dijete, a moj je tata njihov kućni liječnik, pa moramo imati strpljenja s njim.

A strpljenja je doista i trebalo. Jer čim svi posjedaše za veliki i bogato prostrt stol, stao je mali Artur iznova gospodariti. Posezao je za svakim jelom, vadio kolače i bacao po podu, prolio čokoladu jednoj gospođi po novoj haljini, čak je pokušao da se i onako nogama popne na stol.

Iza užine uzme Melanka Anicu za ruku i odvede je van.

— Meni se već sve vrti u glavi od tolikog svijeta i tolike galame — reče. Hajdemo malo dolje, pokazat ću ti psetance, što sam ga dobila jučer od bake. Zatvorila sam ga u komoru, jer neću da ga Artur vidi, zacijelo bi mi ga zadavio.

Kad izađoše u predsoblje, tu je stajao kraj vrata dječačić od sedam-osam godina. Bit će da je istom došao iz vana, jer je bio lak i trošan haljetak, na nogama izgažene i poderane cipele, a u rukama vrtio izlizanu i prokapljivu kapu. Naslonio se uza zid pa stidljivo i plašljivo gledao u Melanku.

— Što ćeš ti tu, Mijo? — začudi se Melanka.

— Rekli ste mi da danas dođem po... po novi kaputić — pentao je mali smeteno.

— Ah, Bože moj, to smo mi na tebe sasvim zaboravili! — odgovori Melanka nestrpljivo pa se neodlučno ustavi nasred predstoblja.

— Samo što ćemo sada?

Uto izađe Melankina majka.

— Mama — reče Melanka — evo došao dječačić, znaš o kojemu sam ti pred Božić jednom govorila, da mu kupimo kaputić za zimu. A mi sasvim zaboravili na to.

Gospođa pogleda brzo i rastrešeno u mališana.

— Eto, i to ti je jedan od tvojih nepromišljenih poslova. Padne ti što god na pamet pa obećaš prvoj fukari što je sretneš na cesti ne znam šta. A baš danas, gdje nam je kuća puna gostiju. Zašto se mali nije prijavio kod »Gospojinskog društva«, bio bi sigurno dobio koji komad odijela, kad se ono u nedjelju dijelilo u gradskoj kući?

— Fanika — vikne tada gospođa sobarici — dajte ovome dječaku komad kolača, pa neka odlazi.

Nato gospođa opet uđe u kuću. Mali se, dok je ona govorila, još više skupio i stisnuo plašljivo uza zid, prestrašeno gledao, a oko pomodrelih usana lutao mu smeten i plašljiv smiješak.

— Kako je to glupo — prihvati Melanka i nekako nestrpljivo uzvrati glavom unatrag — kako je to glupo što sam zaboravila! Bila sam ga pred dva tjedna srela, bila je zima, a on sirotan šuljao se uza zid i tako mi ga bilo smiješno i žao gledati kako se zgurio u svojoj kratkoj i tijesnoj odjeći. Tako sam mu onda i rekla neka dođe. Ali šta me to opet zovu? Molim te, pričekaj me, Anice, dok vidim zašto me traže.

Nato Melanka odleti u sobu. Fanika, sobarica, turne mališanu komad kolača u ruku i reče:

—Evo ti na, pa sad odlazi da ovde ne smetaš!

Mali se postiđeno nasmiješio, natisnuo kapu na kudravu kosu i uvlačeći glavu među ramena okrenuo se polako k vratima pa se odvukao tiho i smeteno šapćući:

— Hvala vam i ljubim ruke.

Anica osta jedan čas kao prikovana na svome mjestu. Za riječi Melankinih i njezine majke protrnula joj duša i čisto joj bi kao da su se nje ticale. A kad je ugledala dječakovo lice, onako bolno nasmiješeno, uplašeno i postiđeno, pa kako se strpljivo i poslušno okrenuo da opet iziđe na zimu i buru u svojoj teškoj odjeći, bude Anici kao da ju je netko gurnuo da poleti za njim. Tako se ona ni pet ni šest nađe na stubama pa se požuri za dječačićem. U duši joj stalno slika bijednoga djeteta bez oca i matere, koje živi od milosti nemilosnih ljudi, bez ruha i kruha, bez radosti i milovanja, a ono kratko i šuteći podnosi svu krutost nesmiljena života. A tamo samo par koraka dalje u sobi raskošnoj oko onoga razmaženoga sina bogatoga oca sve se natjecalo tko će mu više ugađati i maženjem ga kvariti. Čisto joj bilo pri srcu kao da je i ona nešto kriva tome sirotanu zato što ima svoje dobre roditelje, što ima sve za život potrebito i radosti i ljubavi, pa još i povrh toga često puta bude nezadovoljna i još nešto traži...

U polutamnoj veži (»haustoru«) nađe maloga gdje se šulja k izlazu. Kolač je zamotao u maramicu, a da ga nije ni načeo.

— Hajde, Mijo, sa mnom — reče uzevši ga za ruku. Povuče ga za sobom na drugi kraj veže. — Ja tebe poznajem.

Anica se bila prisjetila da je Mijo bio đak njezina oca i da ga je prije viđala kad bi dolazio u školu.

U kući je našla samo majku gdje sjedi kraj prozora i čita. Anica žurno pristupi majci:

— Mama, mamice — reče kao izvan sebe.

— No, no, šta je bilo? Što si tako uzrujana? — upita je majka.

— Zar je već završila zabava? A koga to imaš uza se?

— To je mali Mijo, znaš majko, pokojne lude Vike sin. Znaš, išao je jednu godinu kod tate u školu.

— No, pa šta ćemo s njim? — zapita majka kad je Anica zastala.

— Ti si, majko, sama rekla da nitko ne smije biti žalostan na Božić, a mali je Mijo...

Tu se Anica smete, zagrca i odjednom udariše suze kao pljusak. Stid ju je bilo, pa se okrenula tako da je dječak ne vidi i ne čuje.

— Mali je Mijo jako žalostan. Melanka mu je obećala kaputić, pa zaboravila, a kad je dječak došao maloprije po kaputić, naljutila se, pa su mu samo po sobarici poslali kolač i poslali ga van iz kuće. A onoga barunskog derana, što im je svu kuću prevrnuo, ne znaju kamo bi posadili od milosti i poštovanja. Mijo je tako tužno gledao kad je opet morao otići...

Majka gleda u svoju kćerku i mora da ju je od gledanja zasvrbilo oko, jer ga je stala krišom otirati.

— Je li, majko? — nastavi Anica iza kratke stanke. — Daj mu Dragošev stari kaput i onu šubaricu. Molim te, mamice, jel' de da ćeš mu to dati?

— Zar si zaboravila da smo te stvari namijenili Rezinoj djeci?

Anica stoji smetena, ali se ubrzo dosjeti:

— Pa njezin je mali, još premalen za kaputić, pa ne ide još ni u školu, njemu to ne treba tako nužno kao Miji.

Mati uzdahne, ne zna ni sama da li od brige ili od dragosti. Uto se začuše u hodniku dječji glasovi. To se vratila Kristina s dječacima s večernice, a malo za njima eto i tate. Svi navale u sobu.

— Eto, sad može Mijo odmah tu ostati da se igra s Ćirom i Dragošem. I je li, majko, dat ćemo i njemu da popije šolju kave?

Majka šuti, samo kima glavom. Nato odleti Anica u kuhinju, pa se stane s Kristinom važno zdogovarati. Dragoš međutim pograbio Miju za ruku i odvukao ga k svojim igračkama.

Anica brzo prostrla stol za užinu, i za kratak čas sva se obitelj našla pri toploj kavi popoldašnjici. Mijo se malo stidio svoga gospodina učitelja, prestrašeno ustremio pogled u njega, ne usuđujući se da se prihvati jela.

— Samo ti jedi, sokole moj, ne boj se ti mene. Ta je ovdje nisam tvoj učitelj, tu sam ja samo tata — reče tata dobre volje.

I pošto se nasitiše kave i slatkih kolača, ne prođe ni četvrt sata, a Mijo se u sav jek igrao s djecom, smijao se i veselio. Anica stoji usred čete, vesela i ona i čisto zaboravila Melanku i njeno društvo.

Najednoč eto ti Malenke.

— A kud je tebe nestalo? — povikne, pošto je pristojno pozdravila Aničine roditelje. — Tražila sam te po čitavoj kući, a tebe nema. Hajde, molim te, dođi; svi su te željni da im zasviraš uz glasovir.

I odvuče Anicu svojoj kući i ne opazivši maloga Miju.

Anica se vratila u društvo, bez kićenja i pretvaranja sjela uz glasovir, slobodna i bez straha odsvirala svoje najljepše komade i ćutjela da dobro svira, kao rijetko kada.

Svi je obasuli hvalom za lijepo sviranje, a Malenkin otac reče drugim gospođama:

— Za čudo tako je mlada, a tako razumno i s osjećanjem umije svirati. Naša Malenka joj ni izdaleka nije dorasla, niti će je ikada stići.

A Melanka burno zagrli Anicu:

— Vidiš kako te svi hvale. A ja tebi i ne zavidim, jer i ja volim tvoje sviranje.

Čitavu večer Anica je bila vesela i razgovorna, te su se svi čudili inače tako šutljivoj djevojčici. Možda je tkogod mislio da ju je hvala tako razveselila, ali uistinu bilo je nešto drugo. Bila je vesela što je utješila i za kratak čas obradovala tužno i samotno siroče.

Kad se pod večer vraćala kući, pratila ju je Melanka i još neko vrijeme stajale su obje djevojčice pred Aničinim vratima. Uto, eto ti braće s Mijom. Mijo uprtio poveći svežanj i stidno se nasmiješivši Anici uputi se na ulicu.

Tada rekne Melanka:

— A gle, nije li to onaj mali dječak . . . ?

— Jest, to je mali Mijo. Bio je malo kod nas da se igra s Dragošem i Ćirom, i usput popio kavu . . .

— A što ti to nosiš? — radoznalo ga upita Melanka nekako u neprilici.



— Dobio sam kaputić i šubaru — oslobodio se mali. — Dali mi, dali mi . . .

Melanka zašuti i porumeni. Kad je dječaka nestalo, stajala je još jedan čas neodlučno, onda odjednom posegne rukom u džep i izvadi poveći komad novca, potrči za Mijom i zamalo se opet vrati. Anica ju je slijedila i vidjela kako je novac gurnula dječaku u šaku.

— Sutra ću pretražiti sve naše stvari — reče Melanija u po glasa, zagrli Anicu i poleti na svoju stranu u kuću . . .

Više vrijedi jedan dobar primjer nego tisuću lijepih riječi!

SEBIČNOST DJETETA PREMA MAJCI

Djeca su ljubomorna i sebična prema roditeljskoj ljubavi. Pogotovo je to vidljivo kod jedinaca i jedinica. Vidjet ćemo to i iz pisma ovog gimnazijalca.

Idem u gimnaziju. Učim odlično. Imam 15 godina. Oca nemam već 6 godina, poginuo je u prometnoj nesreći. Majka i ja smo lijepo živjeli i divno se slagali. Mislio sam da je ona najbolja majka na svijetu, jer mi je sve činila, žrtvovala se za mene, mnogo je radila samo da bolje živimo. Nisam se uopće razlikovao od ostale djece koja imaju oca.

Prije dva mjeseca doživio sam pravi šok. Nismo imali sata fizičkog vježbanja, pa sam se ranije vratio iz škole i u kući naišao na nekog nepoznatog čovjeka. Majka ga je predstavila kao kolegu s radnog mjesta.

Nekako bih to preživio, jer sam donekle povjerovao, mada mi je taj »kolega« bio sumnjiv: ponašao se nekako zbunjeno i izbjegavao da mi otvoreno pogleda u oči.

Pokazalo se kasnije da je on veliki uljez i da je upropastio naš divan život. Dolazi vrlo često, izlazi s majkom u kino, pokušava da me podmiti nekim poklonima, a ja ga iz dna duše mrzim. Majci sam rekao da ću otići iz kuće ako se on opet pojavi. Mama mi veli da je on dobar čovjek, da je izgubio ženu i dijete i da želi osnovati novu obitelj i da nekom dječaku ili djevojčici bude drugi otac.

Moja majka ima sada 37 godina. Ja mislim da nije više tako mlada da pravi kojekakve gluposti i da se udaje. Ja to nikako ne bih mogao podnijeti.

Pomozite mi i savjetujte me kako da povratim onaj naš složni i lijepi život u kući i recite mi da li pravilno postupam. Sve sam to ispričao svojoj najboljoj drugarici iz škole i ona mi veli da sam sebičan, da samo na sebe mislim, da moja majka nije stara za novu udaju i da bi mi taj čovjek mogao biti dobar prijatelj.

Stjepan

Odgovor Stjepanu

Dragi moj Stjepane, tvoja je majka još uvijek mlada žena i za nju bi bil ovrlo teško da vječito ostane sama. Njoj je potreban životni suputnik, potreban joj je drug i prijatelj. Ti ćeš za koju godinu odrasti i poći svojim putem. Kad se oženiš i osnuješ svoje gnijezdo, onda će ti ona biti suvišna, čak možda i na smetnju, što se veoma često u životu događa.

Sada si ti još premlad da bi sve to shvatio. Još si okrenut prema svojoj majci, ljubomoran si na svakoga onoga tko bi je volio. Svu njezinu ljubav i pažnju želiš samo za sebe osigurati. A samo kroz koju godinu kasnije — kad se i sam zaljubiš — dolazit ćeš kući na jelo i spavanje, a neće te biti ni briga što majka radi, kako je njoj dok tebe nema i slično.

A ona će, ne pobrine li se na vrijeme, tada ostati zauvijek potpuno sama. Pobrini se da bolje upoznaš tog čovjeka koji — bar tako izgleda — ima posve poštene i lijepe namjere prema tebi i tvojoj majci. I on želi toplo obiteljsko ognjište, jer je svoje prvo izgubio.

U svakom slučaju ne smiješ biti sebičan i misliti samo na svoje dobro i svoju budućnost. Pogotovo se potrudi da ne budeš takav prema svojoj majci. Budi uvjeren da te ona voli i da te neće voljeti ništa manje, ako se i ponovo uda.

DA LI ODIJELO ČINI ČOVJEKA?

Za neke kao da važi: »Nije važno kakav je čovjek, nego kakvo odijelo nosi!« A mi se pitamo: može li odijelo sakriti bijedu duše i kulture?

Zvuči skoro nevjerojatno, ali još i danas odijelo rastavlja ljude. Postoje oni koji se odijevaju »pristojno« i drugi koji nemaju odijela koje bi ih učinilo »kulturnima«. Jedni idu otrcani samo zbog mode, a drugi čine isto jer nemaju mogućnosti da nose nešto bolje od već izlizanog odijela, jer im je plaća malena, a potrebe velike.

Postoje oni koji stalno okreću već iznošeno odijelo, ne bi li izgledalo bar malo novije i ljepše, a postoje i oni drugi kojima su ormari prepuni garderobe, te su u neprilici koje bi odijelo koji dan i u koji dio dana uzeli.

Jedni su katkad odbijeni s posla zato što su loše obučeni, a drugi su, osobito mlađi primljeni na posao s rezervom jer su neuredno odjeveni. Često na ulici pomislimo da vidimo kakvog glumca ili čovjeka s televizije zato što nosi baš onakvo odijelo ili se vlada onako kao televizijski junak.

Koliki su potrošili posljednji dinar samo da bi izgledali po najnovijoj modi? Koliki su opet sakrili bijedu svoje kulture i duše suvremenim odijelom? Kao da više nije važno kakav je čovjek, nego kakvo odijelo nosi. Svakako:

Postoje siromasi u bogatom odijelu, kao što postoje i bogataši srca i duha u siromašnom odijelu. Postoje bogati siromasi i siromašni bogataši!

Jednima treba kultura, a drugima treba novca i pristojno odijelo.

Dokumenti Crkve i dokumenti Ujedinjenih naroda govore o tome da svaki čovjek mora imati dovoljno sredstava da bi mogao živjeti dostojno čovjeka. Došlo je, izgleda, vrijeme kad ne možemo biti zadovoljni samo time da damo odijelo ili haljinu koja nam je suvišna, nego i onu koja kao da nam treba, dokle god drugi čovjek nema onog odijela koje mu je nužno. »Crkveni križ« i »Karitasi« i sve slične ustanove na svijetu postaju glas vapijućeg u pustinji.

NAJBOLJA ŠTEDNJA

Nalazimo se u nekoj banci. Približava se kraj radnog vremena. Pred službenicom koja je gotovo cijeli dan sređivala završne obračune i unosila kamate za proteklu godinu, nalaze se još samo tri štedne knjižice. Upravo je pogledala na sat i računala kako će zasigurno i s njima završiti do kraja radnog vremena, kad joj rekoše da je zove direktor.

Tri štedne knjižice ostadoše na njenom radnom stolu, te u dosadi — čekajući da i one dođu na red — započeše međusobno razgovor:

— Kome ti pripadaš? — upita srednja knjižica onu gornju.

— Moj vlasnik je neki zanatlija, vrlo vrijedan čovjek. Ima namjeru da sagradi obiteljsku kuću pa već par godina sabira i štedi i čim skupi stotinjak tisuća, trči u banku da to stavi na štednu knjižicu, kako ne bi ništa uludo potrošio. Mislim da je već polovicu svote skupio koliko će mu trebati za gradnju.

— A ti, kome ti pripadaš? — sada je pitala gornja knjižica onu što se nalazila u sredini.

— Ja pripadam jednoj služavki. Dobra je to djevojka. Znam radi čega štedi i ne može joj se to zamjeriti. Kao i svaka djevojka sanja o udaji, a pošto nema nikakvih miraza, štedi za udaju. Čim uštedi 50-tak tisuća, eto je ravno ovamo u banku da i to stavi na knjižicu. Baš moram pogledati koliko već ima ušteđevine, jer mi se čini da je lijepu svotu uštedjela.

— A ti dolje, šta si se ti ušutila, kome ti pripadaš? — sada su obje gornje pitale onu donju.

— Ja pripadam maloj Leli. Vjerujem da ste već čule za njezinu majku, onu siromašnu udovicu Lucu Matičku. Eto, upravo njezina kćerka moja je vlasnica. Blijeda je mala i pirgava po licu, nikakva ljepotica neće od nje nastati, ali je inače vrlo dobro dijete.

— Zašto štedi ta tvoja mala »ljepotica«? — ironično je pitala ona srednja, najradoznalija knjižica, koja je i započela sav taj razgovor.

— Ona štedi za crnce — tiho je odgovorila najdonja knjižica.

— Kako? Za crnce? Jesam li dobro čula? — sada je radoznalo upitala ona najgornja knjižica.

— Da, dobro si čula. Štedi za crnce. Kad je mala još na vjeronauku saznala kako ima crnaca u Africi, koji se prodaju i žive kao robovi i kako postoji mogućnost da se mogu otkupiti od svih gospodara i da im se pokloni sloboda, ako se nađe kakva dobra duša koja bi to htjela učiniti, ona se za to zagrijala i već tada, kao posve mala curica, odlučila da će bar jednog siromašnog crnca osloboditi.

Mala je umolila majku i dobila dozvolu da može u to ime skupljati novac. Velika joj je želja da skupi bar toliko koliko je potrebno da otkupi jednog crnca. Čim odakle dobije koju paricu, već uzima štednu knjižicu i trči u banku. Nikad je nisam vidjela da je pojela sladoled ili kupila kakvu drugu poslasticu. Svaku paru do koje dođe stavlja na štednju. Još koji mjesec, pa planira sve podići s knjižice i poslati u misije, ne bi li se bar netko na taj način usrećio, te od roba postao slobodan čovjek.

Sve tri knjižice su neko vrijeme šutjele i razmišljale, a onda se javi ona koja je pripadala zanatliji:

— Baš mi se mnogo ne sviđa to od te male Lele. Majka joj je siromašna udovica, a taj uštеđeni novac, čini mi se, mogao bi se mnogo pametnije upotrijebiti!

Onda se opet javi ona srednja knjižica te reče:

— Ako pravo razmislim, čini mi se da je ipak najljepša i najpametnija ona štednja kad štedimo za nekoga drugoga, a ne za sebe!

PONOVNO OJAČATI OBITELJ

Ako bi se htjelo spomenuti krivca za mnoge stvari koje su danas trule u društvu, tada bi se moralo spomenuti i obitelj. Raspad ove zajednice u kojoj se djeci ucjepljuju stalne vrednote kao što su poštivanje ljudi, poštivanje tuđega vlasništva (bilo privatnog bilo zajedničkog), poštivanje osnovnih prava drugih — korijen je mnogih zala.

Jaka obiteljska veza oplemenjuje dušu. Mnogi problem na kojem boluje naše društvo dade se svesti na bolesti obitelji. To osobito vrijedi za probleme omladine: uzimanje droga, alkoholizam, prerano trošenje nikotina i uopće širenje pušenja, samoubojstva, koja nisu tako rijetka, pogotovo među mladima i sl. Uzroci ovih zala leže u tome što je obitelj postala samo »prolazni stan« u kojem se članovi obitelji tek tu i tamo sastanu, jedu odjelito, a kada su i skupa uglavnom i tada »bulje« u televiziju.

Prema jednoj statistici iz SAD milion mladih ljudi bježi svake godine iz roditeljske kuće, a iza toga dosta puta slijedi samoubojstvo. Svaka deseta djevojka u SAD je s 18 godina u drugom stanju. Svaki deveti mladić u SAD dolazi već s 18 godina, ili još ranije, u sukob sa zakonom. Četrdeset postotaka nasilja, krađa i vandalizma počinjaju mladi ljudi ispod 21 godine, a deset postotaka svih učenika imaju teške duševne poremećaje.

Prije se smatrala obitelj sigurnim skloništem u koje se mogao vratiti svaki mladi čovjek, ako bi se u svijetu razočarao. Danas pojam »biti kod kuće« postao je dubiozan. Članovi obitelji idu svaki svojim putem, i rastave braka su na dnevnom redu. Muž radi, a i žena mora naći neko zaposlenje. Kada muž dođe kući, obično ne nalazi ženu kod kuće. Ona se sprijateljuje sa svojim šefom, a muž nalazi »razonode« na drugom mjestu. Tu više nema obitelji s toplinom, prijateljstvom i razumijevanjem.

Obitelj mora biti nešto više negoli neka gospodarska veza, više negoli jedna društvena veza; ona mora biti ustanova koja na poseban način djeluje i biti intimna zajednica u ljudskom društvu.

Svaki organski život počinje nekim začetkom, nekim sjemenom, nekom živom stanicom. To vidimo i kod bilina i kod životinja. Život teče ciklički: mladići i djevojke sazrijevaju, žene se i udaju, dobivaju djecu koja opet sazrijevaju i međusobno se vežu ženidbom ili udajom. Praktički, svaki viši život ima vezu muškoga i ženskoga, no među svim živim stvorovima samo čovjek poznaje brak. Zašto? Zato što čovjek posjeduje razum. Mladunčad kod životinja automatski, instinktivno zauzimaju svoje mjesto u životinjskom

carstvu, a djeca se moraju odgajati. Zato postoji brak, postoji dom kao i obitelj.

Obitelj se ne smije prepustiti raspadanju. Zato je potrebno, u prvom redu, pojačati obiteljski život, izbjegavati ono što ruši, okupljati djecu i članove obitelji uz pjesmu i razgovor. Roditelji treba da poznaju prijatelje svoje djece, da se zanimaju za njihov školski život i da djeci govore ponešto i o svojem radu i zanimanju. Treba što više razgovarati s djecom, jer djeca su blago koje je povjereno roditeljima i koje treba pomno odgajati i podizati.

Nemojte se kod jela sakriti iza novina, nego razgovarajte što više s članovima svoje obitelji. Priredite svojoj djeci jedno zabavno veče i pozovite njihove prijatelje da budu što više s vama zajedno.

Predsjednik SAD Carter jednom zgodom rekao je:

— Svjetska nas povijest uči da je obitelj najbolja ustanova za zajednički život muža i žene i za odgoj djece. Ona je jedini čvrsti temelj na koji se može osloniti jaki narod.

Obitelj predstavlja osnovu svake kulture. Ona je dragocjena ustanova ljudskog društva.

Dr. V. D.

MAJKO, TI SI KRIVA!

U davno vrijeme — tako pričaju stari — jednog velikog razbojnika radi grabežnog umorstva osudiše na smrt vješanjem. Prije nego će ga objesiti, po tadašnjem običaju, upitaše ga za posljednju želju. Izrazio je želju da se prije smrti vidi i poljupcem oprosti od svoje majke.

Dovedoše mu majku koja mu sva uplakana priđe i onako svezanog zagrli, a on, umjesto da poljubi majku, prihvati je zubima za nos i odgrize ga. Svi prisutni su se zgražali nad tim, a on sav očajan dovikne majci:

— Ti si, majko, kriva što se ja danas nalazim pod vješalima! Da si me istukla onda kad sam ti donio prvo jaje, ukradeno iz susjedovog kokošinjca, ne bih drugi put donio kokoš. Iza kokoši slijedilo je janje, zatim sam krao drva iz tuđih šuma i tako je to išlo sve dalje i dalje, dok nisam dospio dovle, gdje se sada nalazim!

Š.

NEPRAVDA PREMA TUĐEM VLASNIŠTVU

Najkraće rečeno: **nepravedan zahvat u tuđe vlasništvo zovemo nepravdom.** Mogli bismo razlikovati NEPRAVEDNOST od NEPRAVDE. **NEPRAVEDNOST** je trajno raspoloženje da vrijeđamo tuđe pravo. **NEPRAVDA** je pojedinačni čin kojim čovjek namjerno vrijeđa tuđe strogo pravo.

Nepravda može biti:

1. **Djelatna ili propusna** nepravda je prema tome da li netko oštećuje tuđe pravo činom ili propustom (propusti učiniti što bi bio dužan učiniti).

2. **Osobna ili predmetna nepravda** — već prema tome da li je povrijeđeno osobno odn. unutrašnje pravo (život, zdravlje) ili izvanjsko dobro osobe (čast, imovina i sl.)

3. **Usmena ili djelotvorna nepravda** — već prema tome da li je nekome nanesena nepravda riječima (pismom) ili činom.

4. **Čista ili štetna** nepravda — već prema tome, da li s povredom prava spojena šteta ili nije.

5. **Svijesna ili nesvijesna** — već prema tome da li netko povređuje tuđe pravo znalice, tj. hotimice ili samo slučajno, tj. mimo svoje volje.

Da sve ovo gornje skratimo, upitajmo se kratko:

— Tko se ogrešuje o tuđe vlasništvo?

Kratak odgovor na to glasi:

O tuđe pravo ogrešuje se:

1. Onaj koji želi, krade ili otima tuđe

2. Onaj tko vara ili lihvari (bavi se lihvom)

3. Onaj koji tuđe stvari svojom krivnjom oštećuje

4. I svaki onaj koji u svim gornjim stvarima svjesno pomaže.

KRASTI znači potajno tuđe dobro odnijeti ili uzeti i prisvojiti, a protiv opravdane volje vlasnika.

Otimačina — je tuđe vlasništvo na silu prisvojiti.

Varati — može se bilo trgujući bilo na koji drugi način. Na primjer: trgovac koji se služi krivom vagom, kupac koji plaća krivim novcem, radnik koji hotimice »zabušava« na poslu, trgovac koji prodaje pokvarenu robu, poduzetnik koji

zaračunava više radnih dana nego što se stvarno radilo, tvornica koja isporučuje račun na više robe nego što je stvarno isporučeno i tome slično.

Lihvari — onaj koji tuđu nevolju iskorišćava u svoju dobit.

KRAĐA

— Što je krađa?

— Krađa je nezakonito i potajno uzimanje tuđeg vlasništva, a protiv opravdane volje vlasnika.

Potajno uzeti — to znači uzeti na način da vlasnik za to ne zna.

Uzimanje tuđeg — misli se na uzimanje s namjerom da se to sebi zadrži i s tim se okoristi.

Protiv opravdane volje vlasnika — to znači ne samo da je stvar uzeta protiv volje vlasnika, nego i da je vlasnik posve opravdano protivan uzimanju te stvari.

NE KRADITE, MOLIM!

— Poštovani turisti! Dragi izletnici! Počela je sezona berbe grožđa, jabuka i ostalog voća. Podsjećamo vas da su jabuke,



grožđe i ostalo voće vlasništvo ovdašnjih zemljoradnika i da onaj koji nešto uzme postaje kradljivac i izlaže se opasnosti da dospije u zatvor...«

Ovakva i slična upozorenja, na njemačkom jeziku bila su istaknuta u svim selima italijanskog dijela južnog Tirola. Seljake je na to natjerala velika nevolja. Ne žale oni nekoliko jabuka ili kilogram-dva grožđa. Neka se putnik-namjernik slobodno okrijepi. Ali riječ je o nečem mnogo gorem.

U posljednje vrijeme se sve češće događa da turisti zaustave kola, uđu u voćnjak i počnu pravu berbu, slažući voće u korpe i sanduke koje su u tu svrhu ponijeli od kuće. Neki naberu i po stotinjak i više kilograma. To, uglavnom, rade zapadnonjemački turisti.

— Ako upozorenja ne pomognu, pucat ćemo! — rekao je jedan od tirolskih zemljoradnika.

NEPOPRAVLJIVI KRADLJIVCI

U toku 1979. godine u našoj štampi mnogo se pisalo o provalniku Slavku Miličeviću — zvanom »Šakal«. Još ranije bio je više puta osuđivan. A zadnji puta to mu se dogodilo u Splitu 22. VI. 1979, kada je za 60 provala (u razne zlatarske radnje, komisione, prodavaonice luksuzne robe i stanove) osuđen na deset godina.

Ranije je bio u zatvoru. Osuđen i ležao mjesecima. Pobjegao je iz zatvora kad mu je preostalo još 5 mjeseci do izlaska. Upitan zašto je bježao kad mu je izlazak bio tako blizu, rekao je:

— Gubio sam vrijeme u zatvoru! A krasti pet mjeseci ranije ili kasnije, to nije svejedno...

Na sudu sam za sebe izjavljuje:

— Ja sam profesionalac — provaljivač. Meni je posao da kradem!... Kada izađem iz zatvora opet ću krasti!

On se ne kaje, niti pokušava glumiti da se kaje. Potpuno nepopravljiv!

Hvaleći se s ponosom izjavljuje:

— Nikada nisam pribjegavao nasilju. Ničiji život nisam ugrozio! Ja sam za nadmudrivanje... Cijenim ljudski život!

To je istina.

Ali je istina i nešto drugo: Šakal ne cijeni rad. Ne cijeni ljudski trud i muku, niti ono što ta muka donosi. Nikada ništa nije pošteno radio.

Prvi put u životu sreo se s Berišom Frokom u palači pravde u Splitu na suđenju. A iz njegove zlatarske radnje odnio je 301 zlatni predmet. Cijelu imovinu toga čovjeka. Taj opljačkani čovjek na sudu izjavljuje doslovno ovo:

— Moj otac i ja pečalbari smo po 20 godina... I sve nam je odnešeno za samo pola sata.

I tako je za samo pola sata obitelj Froka dovedena na prosjački štap! A Šakal tako ponosno izjavljuje kako nikada nije ugrozio tuđi život!

Zar to ne zvuči kao teška ironija?

Što reći o takvim tipovima kao što je Šakal? Kako s njima postupati?

Zar ih opet pustiti među poštene ljude, premda već sada sami izjavljuju da će opet krasti i da je to njihovo jedino zanimanje i posao koji znaju raditi?

Zar da opet ugrožavaju tuđu muku i tuđu imovinu?

KRALE I U CRKVI

U veljači (februaru) 1980. dvije su žene stajale pred Općinskim sudom Donje Stubice. Obje su iz okolice Čakovca. Jednoj je ime Marija, a drugoj Veronika — dakle obje katolkinje. Osuđene su zbog krađe devet tuđih novčanika. Sve su to učinile u samo jednom prijepodnevu na dan Velike Gospe (15. VIII), za vrijeme svete mise u poznatom Gospinom svetištu u Mariji Bistrici.

Krale su uglavnom u crkvi, kod oltara, i za štandovima ispred crkve, koristeći se velikom gužvom. Muškarcima su spretno uzimale novčanike iz džepova, a ženama iz ručnih torbica. U osam krađa ukrale su 11.490 dinara, što u našoj što u stranoj valuti. Šteta za okradene je osjetno veća, jer su nestali i novčanici i različite isprave.

Otkrivene su i uhapšene na trgu ispred crkve, kad je milicionar u civilu vidio kako je Marija otvorila ručnu torbicu jednoj građanki, a od krađe je odustala, jer ju je gurnula laktom Veronika, njezina pomoćnica, upozoravajući je tako da ih netko promatra. Milicionar ih je uhvatio i odveo u stanicu milicije.

Kod njih je nađena veća svota novca i dva muška novčanika. I u istrazi kao i na dvodnevnom suđenju, koje je održano pred vijećem Okružnog suda u Donjoj Stubici Marija je sve poricala, a Veronika je tvrdila da je »džeparila« samo Marija i njoj dodavala ukradene novčanike da ih sakrije.

I doista, prilikom pretrage kod Veronike je pronađena većina ukradenog novca, od toga pet tisuća novih dinara skrivenih u grudnjaku.

Marija je već i ranije zbog krađa bila osuđivana ravno 12 puta na ukupno 8 godina i 8 mjeseci zatvora, a Veronika samo jednom i to na 4 mjeseca.

*

Iz gornjega se vidi da nije vjerovati ni svakom onom tko ide u crkvu i na prošteništa. To su pravi licemjeri. Tipovi na

koje je Isus najviše udarao i nazivao ih »obijeljenim grobovima«. Izvana se prave dobre i pobožne, a gledaju kako će i što će ukrasti. Na svoje sam oči vidio i doživio kako je jedna žena široko raskriljenih ruku običavala moliti pred oltarom, a kad se crkva ispraznila i kad je više nitko nije mogao vidjeti, krala je oltarnjake, ručnike za brisanje ruku, novac, ako nije bio bačen u kasicu i slične stvari do kojih je lako mogla doći. Bilo je to u crkvi sv. Ante u Sarajevu odmah poslije poratnih godina. Jednom zgodom zatekli smo je na djelu i predali miliciji. Šta je dalje bilo s njom, nije mi poznato.

J.

Kad bih bio milioner?

Nalazimo se u šestom razredu. Toga jutra reče nam nastavnik:

— Djeco! Danas ćemo imati pismeni zadatak. Uzmite svoje teke i stavite naslov: »Što bih učinio kad bih postao milioner?«

Djeca su bila oduševljena. Tema im se očito svidjela. Mašta je za čas proradila. Bit će tu svega i svačega. Uskoro su se svi marljivo bacili na posao. Od vremena do vremena zastao bi koji dječak ili djevojčica stavivši kraj nalivpera ili kemijske olovke među zube, gledajući nekud u daljinu i smišljao kako da nastavi dalje.

— Zar je to baš tako nemoguće: postati milioner? Igraš na lutriju ili imadneš sreću na sportskoj prognozi, i eto ga! Zar nisu to već mnogi postigli?

Na kraju sata nastavnik je pokupio sve zadaće. Ponijet će ih kući da ih u miru svoje sobe pregleda i ocijeni.

Pred njim se kao prva našla Perina teka. Pero je zdrav i veseo dječak, koji se gotovo uvijek smiješi; rekao bih da je potpuno bez problema i pun radosti gleda na život.

— Kad bih imao milion novih dinara — pisao je Pero — kupio bih divnu malu vikendicu na obali Jablaničkog jezera, auto s prikolicom i čamac s najbržim motorom (gliser).

— Svakog vikenda dolazio bih na jezero s najboljim prijateljima i tu bismo provodili po cijele dane, jureći gliserom po jezeru poput strijele. Tako bismo jurili da bi se svi kupači i pecaroši čudom čudili našoj smjelosti i brzini. A kada bi bilo ružno vrijeme, onda bi nam auto i prikolica zamijenili jezero i kupanje, pa bi nam opet bilo divno. Zaista bi bilo divno postati milioner! Vruće bih želio da mi se taj san jednog dana ostvari! — završio je Pero svoju zadaću.

Nastavnik se smiješio dok je ostavljao na stranu Perinu zadaću i uzimao slijedeću. Bila je to teka debelog Ivice.

— Kad bih nekom srećom postao milioner — pisao je Ivica — oženio bih se Ružicom, onom djevojkom iz našeg hotela. Ona zna divno kuhati i pravi najbolje kolače i slatkiše na svijetu.

Što bi mi s njom bilo divno! Ona bi mi ugađala svaki dan s najboljim jelima: bilo bi tu obilno telećeg pečenja, knedli sa sirom, kolača s jagodama i sa šlagom. Pa kad bi mi i svaki dan isto spremala, bio bih prezadovoljan. Od miliona ništa drugo ne bih želio, nego da svaki dan dobro jedem.

— Tko bi rekao da je naš Ivica takav sladokusac! — mislio je u sebi nastavnik dok je odlagao njegovu zadaćnicu! I već mu je bila u ruci zadaća male Roze, koja je pomalo naginjala taštini.

— Kad bih imala milion — pisala je Roza — kupila bih najljepše haljine što se uopće mogu nabaviti, upravo onakve kakve sam vidjela u kinu da ih nose glumice. Svaki bih se dan tri puta presvlačila. Nabavila bih si i ženu s mnogo ukusa, koja bi mi pomogla pri oblačenju.

— Možda bih se jednog dana našla i u Holivudu, u tom gradu gdje se stvaraju najdivniji filmovi na svijetu. Kada čovjek ima dosta novaca ništa mu nije nedostižno! Šta se zna, možda bih i ja jednog dana postala glumica! Mnoge poznanice bi me zavidno gledale na filmu i govorile:

— Vidi ti one milionašice! Tko bi rekao da će iz nje postati tako divna i dobra glumica!

— Vidi, vidi kako se u maloj glavici naše Roze skrivaju veliki snovi! — klimajući glavom nastavnik je odlagao na stranu njezinu zadaću.

Sada je na red došla zadaćnica Franje Kovića, čiji je otac bio čestiti šumar.

— Kad bih ja, kojom srećom, postao milioner, kupio bih ogroman komad šume, mnogo više nego što je imao otac i moji stričevi zajedno. Ta bi ogromna šuma pripadala meni sa svim životinjama koje se u njoj nalaze. Sve bih to ogradio i nitko osim mene ne bi smio u njoj loviti. Na to bih osobito pazio da lovci ne priređuju sebi zadovoljstvo na račun života tih jadnih životinja.

— Vidi, vidi! — zadovoljno je šaptao sebi u bradu nastavnik. — Tko bi rekao da je naš Franjo toliki ljubitelj i zaštitnik životinja!

Još je dosta vremena potrošio marljivi nastavnik pregledavajući ostale zadaćnice svojih učenika. Bilo je tu mnogo zanimljivih »kula u zraku« o kojima su maštale male glavice. Konačno preostala je još samo jedna zadaća. To je bila zadaća siromašne Marije, kojoj je otac prije par godina nesretno poginuo, a sada joj bolesna majka leži kod kuće u bijedno opremljenom sobičku.

— Kad bih kojom srećom imala milion — pisala je Marija u svojoj zadaći — kupila bih lijepu kućicu s crvenim krovom i zelenim prozorskim okvirima. Tu bi stanovala moja majka i ja. Uvijek bih se brinula da na prozorima bude dovoljno lijepoga cvijeća i zelenila.

— Pronašla bih najboljega liječnika u državi i dovela ga k majci da je što prije izliječi. Ništa više ne bih željela za sebe. Jer kad bi mi majka ozdravila i kada ja podrastem i zaposlim

se, imale bismo dovoljno novaca da se ne bi trebalo bojati ni gladi ni drugih nevolja. Stoga bih sav preostali dio novca od miliona upotrijebila za siromašne, da nitko ne mora trpjeti zbog gladi, bolesti i sličnih nevolja. Tako bih mogla dosta dobra učiniti, jer mislim, da onaj tko ima mnogo para, mora i mnogo dobra činiti, pogotovo siromašnima. A to i jest najveća sreća za bogate što su u mogućnosti mnogima pomoći.

Već slijedeći dan donio je nastavnik u razred ispravljene zadaće. Djeca su dobro naćulila uši dok je nastavnik govorio:

— Vi ste svoje milione upotrijebili za najrazličitije svrhe. Neki su napisali prave gluposti i za njih je prava sreća što nisu postali milioneri. Pero bi npr. sa svojim trkaćim kolima (autom) i gliserom postao pravi vjetropir i stalna opasnost za druge, dok ne bi konačno dospio ili u zatvor ili u bolnicu, unesrećivši i sebe i druge. Za njega će biti mnogo bolje da završi kakav čestit zanat i postane dobar majstor od koga će imati koristi i on i svi njegovi, nego da postane milioner.

Pero je pri tom malo čudno i stidljivo gledao u svog učitelja, izgledalo mu je da i on malo pretjeruje i da ne bi, valjda, sve tako rđavo ispalo.

— Mali Ivica mislio je opet samo na jelo — nastavio je učitelj svoju kritiku — i kad bi tako i toliko opterećivao svoj želudac, ubrzo bi obolio i ne bi dugo potrajalo, pa bi stigao u bolnicu, ako ne i na groblje. I za njega će biti bolje da nikada ne postane milioner.

Kolege su se pomalo smijali na Ivičin račun, no ni on nije ozbiljno shvatio učiteljevu kritiku i njegova zlokobna proročanstva.

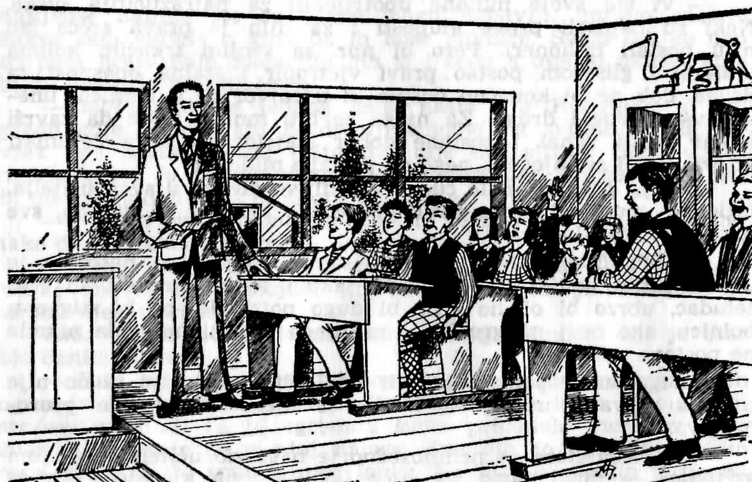
— A naša Roza — nemilosrdno je nastavio učitelj sa svojom kritikom — misli samo na lijepe haljine, na kićenje i dotjerivanje i kako bi postala filmska glumica. Možda je ta njena želja još najgluplja od svih, kao da svaka nakićena lutka može postati glumica! Čini mi se da bi za nju bilo mnogo bolje i korisnije da se nauči dobro kuhati, šiti, plesti, vesti... To će joj jednoga dana mnogo više trebati i koristiti.

Roza je, slušajući učitelja, dobro zacrvenila i oborila glavu, a on je nastavljao dalje:

— To što je napisao Franjo, to mi se zaista dopalo. On bi i kao milioner želio ostati kao neki veliki čuvar šuma, prirode i šumskih životinja. Volio bih — nastavio je učitelj — da Franjo zaista postigne i ostvari svoju želju!

— Ali od svih vaših želja i planova s dobivenim milionom najviše mi se dopala želja i kombinacija male Marije: ona bi se prvenstveno pobrinula da izliječi svoju bolesnu majku, osigurala bi i njoj i sebi pristojan krov nad glavom, a sav preostali novac upotrijebila bi za sirotinju. Mogu vam reći da je Marija najbolje planirala i zaista ona ima posve pravo kad misli da svi bogati ljudi moraju mnogo dobra činiti. A vi ostali u svojim zadaćama na to niste ni pomislili.

— Djeco! Nemojte nikada zaboraviti da su bogataši i milioneri samo privremeni upravitelji Božjih dobara. Stoga nikada ne smijemo misliti samo na sebe i na svoje užitke i provode, nego treba misliti i na druge i pomagati gdje god se to može. Ne zaboravite da ćemo jednom Bogu polagati račun i o upotrebi naših zemaljskih dobara.



— Uzevši sve ovo u obzir — završio je učitelj — najviše bih volio da naša Marija zaista postane milionerka, jer bi ona to, siguran sam, znala najbolje iskoristiti.

Dok su se djeca toga dana vraćala kućama, bila su nekako tiša i ozbiljnija nego obično. Učitelj je imao pravo, a jedino je Marija mislila na to da se s novcem i bogatstvom mora i na druge misliti i nastojati kako da ih usrećimo.

H. W.

Učite djecu da budu darežljiva! — Daj mrvicu, a primit ćeš veliki kruh!« — veli sv. Ivan Krizostom.

ZAR JE SRETNIJI ONAJ TKO IMA VIŠE?

Jednom zgodom su upitali glasovitog Amerikanca Franklina: **zašto je bogatstvo uvijek popraćeno brigama.** Nije im direktno odgovorio nego se poslužio primjerom:

Uzeo Franklin veliku krasnu jabuku i pružio je djetetu, koje se tu našlo u blizini. Oči djeteta zasjaše od srdačne radosti, uze jabuku i pokuša s njom u usta da je zagrize i pojede. No u taj čas dok je dijete prinosilo jabuku ustima, pruži mu Franklin još jednu jabuku. Ova je bila čak ljepša i veća od one prve. Dijete pohlepno prihvati i ovu drugu jabuku. Sad je iskrsla još veća poteškoća, da jednu od tih jabuka prinese ustima.

Franklin sada izabere još veću, treću jabuku i pruži je djetetu. Dijete je htjelo uzeti i tu jabuku, ali dok je uzimalo nju ispadne mu iz ruku ona druga, dok je podizalo drugu ispadne mu ona prva. Iza nekoliko uzaludnih pokušaja da pokupi sve tri jabuke u svoje male ručice, brizne dijete u plač.

— Gledajte gospodo — reče Franklin onima oko sebe. Ovo dijete ima više jabuka nego što mu treba i zato je nesretno. Da je ostalo samo pri onoj prvoj, bilo bi posve sretno i zadovoljno.

Tako vam je i kod odraslih ljudi. Sebe čine nesretnim svi oni, koji zgrću novac i imanje da imaju što više, da što više posjeduju, a ne da ga pametno upotrebljavaju.

Imanje, posjed, zemaljska dobra, novac — nikad ne smiju postati cilj moga života!
Ta zemaljska dobra su samo sredstvo da postegnemo cilj.
Veoma je ludo postati stvarima sluga, kad su sve te stvari tu da služe nama!

S kim je jednom zavladala pomamnost i strast pohlepe za imanjem, taj za gospodara ima strogoga tiranina, takav više ne može biti dobar ni prema sebi ni prema bližnjemu. Taj sebi više neće priuštiti ni ono najpotrebnije iz straha da mu imanje neće dosta brzo rasti. Takav čovjek je — veli sv. Augustin — nalik na vola, koji vuče žito u žitnicu, a samo jede slamu. Za novac bi prodao sve, pa i svoju dušu. On se više ne boji ni Boga ni ljudi niti ikakvog grijeha, samo ako mu to što čini obećaje povećanje imovine.

Pariški prosjak

U ranu zoru svako jutro u svom do kraja otrcanom haljetku napuštao je potkrovnu sobicu i polazio na svoje »radno« mjesto«. Nije potrebno ni reći da je zgrada u kojoj se nalazila ta sobica bila u najbjednijoj periferiji jedne zabačene ulice francuske metropole — francuskog glavnog grada Pariza. Polaganim korakom išao bi taj pogrbljeni siromašak obalom Sene prema poznatoj Gospinoj crkvi »Notre Dame«. Tu bi se tek zaustavio i sjeo na svoju stepenicu pred katedralom.

Nimalo lako ni prijatno nije bilo vidjeti tu bijednu sliku ovoga iscrpljenog i do kraja izmršavjelog prosjaka, koga je povrh sve njegove bijede pritiskivala ne mala grba na leđima. Nije nikakvo čudo što mnogi ljudi nisu ostajali bešćutni prolazeći pored njega, pogotovo kad bi začuli njegov žalosni vapaj kojim bi ih zamolio za malo milostinje. Malo ih je bilo koji bi ulazeći ili izlazeći iz crkve prošli mimo njega, a da mu ne bi ubacili koji novčić u šešir. Uza sve to očito je izgledalo da taj prosjak iz dana u dan biva sve slabiji i da mu se bez sumnje naglo približava konac.

Živio je taj prosjak uvijek po istom, nikakve promjene kod njega. Bilo ljeto ili zima, padala kiša, snijeg, bilo sunčano ili vjetrovito, uvijek se, bez ikakvog obzira na vrijeme, stari prosjak nalazio na svojoj stepenici pred crkvenim vratima. Gotovo uvijek u istom odijelu, ili, bolje rečeno, u istim dronjicama.



Jednog dana na iznenađenje svih stalnih polaznika Gospine crkve prosjaka nije bilo. Njegova stepenica prazna kao da ga je čekala i sama se čudila gdje je stari i što je to s njim.

Kada je već prošla gotovo cijela sedmica a da se stari nije pojavljivao, počeli su se brinuti i pitati što li je to s njim. Jedna dobra žena posebno se raspitivala i slučajno saznala gdje stari stanuje. Odluči da ga pronađe, jer možda je starac teže obolio, pa bi mu trebalo pomoći.

Dosta je lako pronašla tu siromašnu četvrt i namjerila se na ženu čuvara te kuće u čijem potkrovlju je stari stanovao. Kad se kod nje raspitivala za prosjaka, ova joj dosta grubo reče:

— Aha, to se vi interesujete za onoga grbavca! To je pravi čudak. Stanuje već godinama u svojoj sobici, ali nikada nikoga ne pušta k sebi. Čak nam je izričito zabranio da mu dolazimo i da se za njega brinemo.

— Ali ako je obolio? — upita gospođa.

— Kako hoćete — odgovori joj domarka kuće. Ako vam ga je žao i ako se ne bojite da vas ne najuri, a vi izvolite gore uza stepenice. Na najgornjem hodniku lako ćete naći njegova vrata, u samom su kutu hodnika.

Dobra žena pođe prema uputi domarke uza stepenište i veoma lako nađe prosjakovu sobicu. Kucnula je jednom, dva puta, više puta ali iznutra nikakva odgovora. Pokuša lagano otvoriti, kad srećom vrata su bila otključana.

Uđe u tu bijednu sobicu i ugleda u kutu pravi dronjavi ležaj, bijedan kakav nikad u životu nije vidjela. U zraku se osjećao neugodan vonj. Prišla je postelji i kad se nagela nad starca, užasnuta odskoči unazad, jer je starac očito bio već mrtav.

Žurno sleti niz stepenište i zamoli domarku da na njezin trošak hitno pozove liječnika. Liječnik je brzo stigao, ali je mogao samo konstatirati smrt.

— On je već nekoliko dana mrtav — rekao je liječnik — i zaista je krajnje vrijeme da se pokopa.

Kad su ga stavljali u lijes, na najveće začuđenje ustanove da starac uopće nije grbav, nikakvoj grbi ni traga, a svatko tko ga je poznavao, znao je da je starac već bar tri godine grbav.

— Štaviše ta mu se grba stalno povećavala — potvrdila je domarka.

Ubrzo se ta, na izgled, čudna zagonetka riješila. Našli su pokraj glave pokojnoga nešto kao dobro ušiveni ranac, koji je on svako jutro pred izlazak iz kuće navlačio na leđa pod svoje dronjke. Kad su pregledali sadržaj toga ranca, našli su unutra dobro sakrivenu ogromnu količinu novca.

Ustanovilo se komisijski i pred predstavnicima vlasti da je tu bilo nekoliko miliona franaka u većim i manjim novčanicama.

Dakle, taj prosjak bio je obična varalica. No nitko nije mogao shvatiti zašto je taj »bogati prosjak« sam sebe mučio i stalno živio u tolikoj bijedi.

Onda su, pregledavajući ostale njegove stvari naišli na neku prljavu i otrcanu svesku, koja je starom očito služila kao neka vrsta dnevnika. Tu je bilo zanimljivih zabilježaka. Evo ih nekoliko:

12. XII. 1883.

Danas sam imao sretan dan. Zaradio sam čak preko 200 franaka. Bilo je veoma hladno, stoga su ljudi pokazivali veću sućut, pa su mi više i davali.

14. XII. 1883.

Neka žena mi poklonila dobar i topao zimski kaput. Odnio sam ga staretinaru i za njega dobio 12 franaka.

15. XII. 1883.

Zima je danas popustila ali je lila kiša »kao iz kabla«, stoga mi je i današnja zarada znatno manja. Ljudi se ne vole zadržavati na kiši, pa stoga brže prolaze i mnogi me i ne opaze. Nadam se da će već sutra opet zahladniti.

16. XII. 1883.

Moram ubuduće jesti još manje, jer slabiji i mršaviji izgled lica donosi mi više novaca. U to sam se već više puta uvjerio.

20. XII. 1883.

Danas sam si opet kupio kruha za pola franka, pošto nisam imao ništa za jelo. Žao mi je kad god se moram rastaviti s novcem, pa makar to bilo i samo pola franka. Morat ću uznastojati da mi iz obližnjeg hotela opet počnu davati ostatke jela kao i nekada ranije što su činili. Tako ću uštedjeti izdatke za jelo i kruh.

22. XII. 1883.

Pronašao sam u kanti za smeće nekoliko krompira, koji još nisu bili posve neupotrebljivi. To će mi poslužiti bar za dan-dva. Primjećujem da što se više bliži Božić, to se i moja primanja povećavaju. No malo me zabrinjava što u zadnje vrijeme sve češće osjećam neka probadanja u prsima.

23. XII. 1883.

Sve češće me mori kašalj, a osjećam i nekakve bolove u stomaku. Čini mi se da bih morao malo bolje jesti, ali zaista mi je žao za takve stvari izdavati novac.

24. XII. 1883.

Danas su mi »primanja« bila veoma dobra. Primijetio sam da su danas mnogi ljudi bili u crkvi na ispovijedi, pa su me osobito na izlasku iz crkve obilnije darivali. Moram priznati da mi je sve teže dolaziti do crkve. Bolovi u prsima jedva su podnošljivi. Ali sutra je Božić, moram opet doći pa makar i četvoronoške, inače bi mi propala velika zarada.

25. XII. 1883.

Zaista izvanredan dan. Samo za jedan dan postao sam bogatiji za 500 franaka. Sutra ću opet doći. Drugi dan Božića slavi se sv. Stjepan, pa se nadam opet dobroj zaradi. Bila bi prava šteta to propustiti. Osjećam neku nesvjesticu, ali srećom ne traje dugo pa se može izdržati. Mislim da imam groznicu, pa su odatle i bolovi koje osjećam.

26. XII. 1883.

Više ne ide. Jutros polazeći iz kuće srušio sam se na kućnim stepenicama. Jedva sam se dovukao nazad u sobicu. Cijeli sam dan brojao svoju ušteđevinu i pri tome sam par puta od slabosti padao u nesvijest. Ali sada imam toliko novaca, što me čini zaista sretnim, toliko sretnim da sam na sve bolove zaboravio.

27. XII. 1883.

Danas sam opet sve brojao. Manjkaju mi još 473 franka do punih pet miliona. Da mi je još bar toliko zaraditi da namirim na pet miliona, onda bih digao ruke od daljeg rada. Zaista, ne mogu više.

28. XII. 1883.

Jutros sam se jedva digao iz postelje. Želio sam još jednom sve prebrojati, jer čovjek se brojeći lako zabuni. Ali sam bio toliko slab da sam svako brojanje morao napustiti i ponovo leći. Zaista ne mogu više ništa.

29. XII. 1883.

Kako ću i biti zdrav kad mi studen prodire kroz svaku pukotinu na zidu. Da bude još gore, krov mi curi na više mjesta. Sve je oko mene vlažno i hladno. Da mi je bar još jednom dogurati se do crkve radi onih 473 franka!

30. XII. 1883.

Više ne mogu ni ustati. Što će biti sa mnom kada umrem? A toliki novac! Moj novac! Moji milioni — što će biti s njima?

To je bila posljednja zabilješka u dnevniku. Dok je to pisao ruka mu je morala toliko drhtati, da se jedva moglo odgonetnuti što je napisano. Iza tih redaka vjerojatno je starac legao da se više nikad ne podigne.

*

Potreseni su bili svi prisutni dok su čitali taj tako neobični dnevnik. Taj bogati prosjak ležao je pred njima mrtav, a bio je tako blizu svom cilju: da namiri pet miliona franaka!

Iz prevelike škrtosti bio je izgladnio, isprozebao, obolio i konačno umro. Bez ikakve pratnje odnijeli su toga »milionera« u grob. Novac, koji je pokojnik tako brižno sabirao, upotrebljen je u dobrotvorne svrhe.

Neka Bog bude milostiv duši toga nesretnika, koga je đava škrtosti tako čvrsto uhvatio u svoje mreže! Neka mu dragi Bog ubroji u dobro što će se tim novcem, makar i poslije njegove smrti, učiniti kakvo dobro djelo i ublažiti tuđa nevolja!

Nijedan lakomac — to jest idolopoklonik — nema dijela u Kristovu i Božijem kraljevstvu!

Ef 5,5.

MAJČINA SE KLETVA ISPUNILA

Lakomstvo dovodi dotle da budemo nepravedni i prema roditeljima. Pazite! Da zbog vremenitih dobara ne izgubite vječna!

Dva se brata oženiše s dvije sestre. Isti sam ih dan vjenčao. Majka im je bila udovica. Braća su se izvrsno slagala. Poštivali su svoju majku. Još su prije vjenčanja zajedničkim radom sagradili novu kuću. Dogovorili su se da će se poslije vjenčanja podijeliti.

I zaista, obavivši u veselju i zadovoljstvu svatove, oko mjesec dana poslije vjenčanja počeli se dijeliti. Odlučili su da će razdijeliti sve popola: i stvari i zemlju. I podijelili su sve nevjerojatno brzo i lako. Svi su bili u svemu sporazumni. Sad je trebalo baciti kocku kome će pripasti koja polovica zemlje, kome stara a kome nova kuća. Majka je izjavila da želi ostati u staroj kući bez obzira koji će joj sin ostati u staroj kući. I s time su bili svi sporazumni.

Kocka je pala tako da je stara kuća pripala starijem bratu. Zadovoljni su bili svi. Držali su se one lijepe Abrahamove što je predložio bratiću svome Lotu:

— Neka ne bude svađe između mene i tebe, između pastira mojih i tvojih — ta mi smo braća..... Kreneš li ti nalijevo, ja ću nadesno; ako ćeš ti nadesno, ja ću nalijevo« (Post. 13, 8—9.)

I kada je izgledalo da je sve svršeno bez teškoća, javio se stariji brat. Rekao je:

— Ja dakle, ostajem u staroj kući. Slažem se. Majku, naravno, primam rado. Ipak, majka uskoro neće biti ni od kakve pomoći, a trebat će jesti i trebat će se oblačiti. Ne bi bilo pravo da je ja sam izdržavam. Majka će ostati sa mnom, ali za nju tražim deset jutara zemlje. Mislim da je to pravo i Bogu drago.

Mlađi se brat usprotivio. To je mijenjanje dogovora. Stariji nije odustajao od svojega zahtjeva. Mlađi je na to predložio: neka stariji ode u novu kuću, a on prima staru kuću i majku, pa neka njemu pripadne deset jutara zemlje više. Stariji nije popuštao: kockom je njemu pripala stara kuća i majka, njemu pripada i deset jutara više. Mlađi je predložio da majka pođe s njim u novu kuću i on ne traži ništa. No majka nije htjela iz stare kuće. Želi ostati i umrijeti u kući u koju se udala.

Majka je dotada sjedila, slušala i šutjela, a kad je čula kako je sinovi kupuju i prodaju, navriješe joj tople suze. Smučilo joj se, ustala i izašla u dvorište. Pokrila je pregačom oči i briznula u plač: što je od svoje djece dočekala! Proklela je starijeg sina:

— Da Bog da te zemlja ubila!

Izgledalo je da će se braća, koja su se do sada uvijek tako lijepo slagala, posvađati. Natezanje je bilo sve žešće. Mlađa sestra je rekla svom mužu:

— Uzmi staru kuću i majku bez tih 10 jutara zemlje. Imamo i bez toga dovoljno. Ne bih htjela doživjeti da naša djeca jednom tako trguju ni sa mnom ni s tobom. A majka će nam koristiti više nego tih 10 jutara.

Stariji je brat pristao da ode u novu kuću. Mlađi je ostao u staroj. Dioba je konačno mirno izvršena.

Nekoliko mjeseci kasnije stariji je brat orao. Bio je topao proljetni dan. Za plugom je išao bos i u košulji. Oko noža na plugu nakupilo se mnogo trave. Zaustavio je konje, izvrnuo plug i sageo se da očisti sječivo od trave. Konji su se igrali. Jedan je drugoga ugrizao za vrat. Taj je vrisnuo, skočio i za sobom povukao plug. Plug je zahvatio orača i povukao za sobom. Sječivo pluga je oraču duboko zarezalo nogu i trbuh. Tako zahvaćena konji su ga srušili i vukli. Doduše, kad je on viknuo, konji su odmah stali, ali nesreća je već bila gotova.

Obadva su zareza bila i dugačka i duboka.

Krv je silnom snagom navirala iz dubokih rana.

Bio je toliko priseban da je rane odmah zavio i stegao, ali s onim što mu je bilo pri ruci: prljavom košuljom i još prljavijim konjskim pokrivačem. Upregao je konje i odmah krenuo kući.

Žena je odletjela po liječnika. Liječnika nije bilo ni kod kuće ni u selu. Mlađi je brat upregao svoje konje i odjurio u susjedno selo. Ni tamošnji liječnik nije bio kod kuće. Odmah je produžio u tekuće mjesto. Našao je liječnika i dovezao ga. Ali bilo je kasno. Jadnik je iskrvario i umro.

Njegova mlada žena, koja je tako već nakon pet mjeseci postala udovica, vratila se roditeljima. I kuću i svu zemlju prepustila je mlađoj sestri. Mlađi je brat tako dobio sve.

P.

Isplati li se živjeti pošteno?

Dva trgovca putovali zajedno. Jedan od njih je pošten, uvijek je nastojao da nikoga ne prevari i ne ošteti. Zvali su ga Galantuomo. Drugi nije pazio ni na zakone ni na poštenje, samo da dođe do što većeg dobitka. Njega su zvali Kanalja.

Jednoga dana stadoše ovako razgovarati:

— Gledaj Galantuomo — reče Kanalja — na ovom svijetu je bolje živjeti varajući.

— Bolje, možda — veli mu Galantuomo — ali ne zadovoljnije niti sigurnije.

— O tome bi se moglo raspravljati — odgovori mu Kanalja.

— O, to je sigurno — odvrati mu Galantuomo.

— Slušaj — reče Kanalja — ti imaš tri lađe, a ja dvije. Ako prve tri osobe koje susretnemo kažu da je bolje biti pošten, neka sve lađe budu tvoje. Ali ako reknu da je bolje biti manje pošten, a pomalo varati, lađe neka budu moje.

— Dobro — pristane Galantuomo.

*

Plove, plove... i napokon susretnu trgovca koji se vraćao s Istoka.

— Čuj, trgovče, reci nam da li je bolje živjeti na svijetu pošteno ili nepošteno, tj. varanjem?

— Ja — odgovori trgovac — neko sam vrijeme živio pošteno, ali su mi poslovi slabo polazili za rukom. A sada činim kako žive drugi i sve mi ide bolje.

Zatim se, nakon nekog vremena plovidbe, iskrcaju na neki otok. Tu susretnu seljaka.

— Čuj, seljače, idu li stvari na svijetu bolje poštenima ili nepoštenima?

— O dragi moji! Ako hoćete biti vrlo savjesni, onda ćete umrijeti od gladi. Nećete imati dovoljno ni suha kruha da poživite. Treba biti lukav.

Idu njih dvojica dalje i dođoše do jedne zemlje u kojoj naiđoše na pastire.

— Čuj, pastiru, što ti misliš: je li bolje biti na ovome svijetu pošten ili raditi onako kako svi drugi rade?

Pastir im odgovori:

— Tko izgleda kao ovca, vuk ga pojede. Lisica ne umire od gladi, a tako ni medvjed.

Galantuomo priznade da je izgubio okladu i predade lađe Kanalji, ali je i dalje tvrdio:

— Ja još ostajem pri tome, da onaj koji dobro čini, dobro će živjeti, a tko čini zlo, dobit će ono što je i zaslužio.

Postade tako puki siromah, iskrca se na obali i uputi prema šumi. Dođe do neke špilje, uvuče glavu unutra da vidi da li ima koga unutra. Opazi stol i na njemu tanjuri s hranom koja se upravo pušila. Odvaži se i upita nekoliko puta:

— Je li slobodno? Tko je unutra?

Međutim nitko mu nije odgovarao. Onda Galantuomo uđe i, videći da nema ni žive duše, a jer je bio veoma gladan, sjede za stol i stade jesti i najede se do pune sitosti. Krasna hrana!

Upravo je htio izaći i nastaviti put kad odjednom posve u blizini začuje silnu galamu i buku, kao da će oluja. Od straha se sakrije pod stol, zadržavajući dah. Ušlo je sto đavola. Njihov glavar sjede na glavnu stolicu, a ostali oko njega.

— Dakle pričajte — reče Lucifer. — Što je bilo danas?

— Ja sam — reče jedan — posijao kukolj između Galantuoma i Kanalje i sreća je poslužila ovoga drugoga.

— Ja — reče drugi — srušio sam mlin jednom mlinaru, koji je siromasima badava mljeo i još ih darivao brašnom.

— Učinio sam da crknu kokoši jednom popu.

— Ja sam jednom mladiću stalno predočivao najnepristojnije slike i navodio ga na bludne želje.

— Ja sam učinio da oboli kći careva. Moći će se izliječiti samo »vatrenim cvijetom«, koji se nalazi u perivoju Čingiskana. Vatreni cvijet je biljka, koja, kad se otvore cjevčice, čini da ključa more i polete strijele prema nebu.

Poslije dugog izlaganja i dogovaranja đavoli se raziđu. Pod stolom jadni Galantuomo preporučivao se Bogu, jer je bio siguran, ako ga đavoli otkriju, da mu nema spasa. Kad su đavoli otišli, on, još uvijek u strahu, iziđe iz svog zaklona. Od đavola je čuo da je careva kćerka bolesna i da je nitko ne može ozdraviti. Ode k caru te ga obavijesti da on može učiniti ono, što nijedan liječnik ne može učiniti, naime da će je on ozdraviti.

Car mu reče:

— Dobro, ako je ozdraviš, bit će ti žena, ali ako me prevariš te je ne ozdraviš, ode ti glava.

Galantuomo se dade na daleki put, sve do palače Čingiskana. Ubere »vatreni cvijet« i njime izliječi carevu kćerku, te se s njom vjenča. Bila je to velika svečanost u čitavom carstvu.

Jednoga dana išao je u kočiji s princezom, kada ugleda nekog siromašnog čovjeka, svega u dronjcima, koji je teško vukao kolica. Pogleda ga malo bolje i prepozna u njemu svoga staroga druga Kanalju.

— Ej, stari druže — reče mu — je li bolje živjeti pošteno ili nepošteno? Je li bolje onome tko čini dobro ili onome tko čini zlo?

— Zaista, čineći zlo, provodi se ugodan život neko vrijeme, ali prije ili kasnije dođe propast. Ti si, kako vidim, pošteno živio i dočekao si sreću. Što si to posebno učinio?

Galantuomo mu ispriča svoj događaj u đavoljoj špilji. U plemenitost svoga srca dade svom starom prijatelju jednu poveću svotu novca, te svaki ode svojim putem.

Još iste večeri Kanalja se našao u đavoljoj špilji, sakriven ispod stola. Te večeri vragovi su bili slabe volje. Lucifer opazi Kanalju ispod stola te zapovjedi da ga izvuku van.

— Izvucite ga — zapovijedi Lucifer — i dajte mu lekciju kakvu zaslužuje.

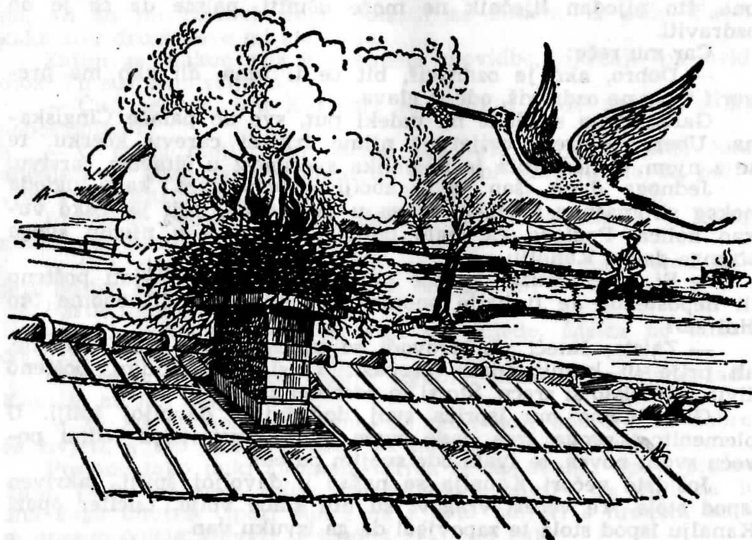
Izvukoše ga van te su ga vilama probadali. I tako je Kanalja te iste noći završio u paklu; jer onaj koji dobro čini, imat će dobro, a koji čini zlo i živi putem prevare, imat će ono što je i zaslužio — propast.

> **— Tko je običavao krasti, neka više ne krade! Neka se radije trudi i svojim rukama radi što je dobro, da mogne štogod dati i potrebnima! (Ef 4,28).**

OTETO — PROKLETO

Roda je iz svoga gnijezda vidjela kako se na žeravici peče janjac. Čekala je čas, kad je neće nitko opaziti. Brzo sleti, zgrabi komad mesa i odnese ga svojim mladima u gnijezdo.

Dok su ptići pohlepno kidali i žderali meso, sleti roda još jedanput i ugrabi drugi komad. Ali kad se vratila, gnijezdo je bilo u plamenu, a ptići se ispekli i izgorjeli.



Roda je, naime, s onim prvim komadom mesa ne znajući i ne htijući unijela u gnijezdo i jedan komadić žeravice, koja se bila prilijepila uz meso. To je bilo dovoljno da gnijezdo plane i ptići nastradaju.

Roda je radila po svom nagonu, instinktivno, brinula se za hranu svojem podmlatku. Ali kad razuman čovjek tako radi i krade, onda je to posve druga stvar. Nije badava nastala ona narodna poslovica: »Oteto — prokleto!«

BEN SAID I ĆUK

»Činiti što je pravo i pravedno, to je milije Gospodinu nego žrtva«. Izreke, 21,3.

Malo prije zalaza sunca kod sata molitve Ben Said je ušao u džamiju. Stane u jedan ugao i sjedne na pete. Pogleda prema gore i opazi starog ćuka, koji je povisoko na zidu stao. Ben Said ga je dugo promatrao.

Slijedećeg dana u isti sat, Ben said opet dođe u džamiju, a ćuk je bio opet na istom mjestu. Trećeg, četvrtog dana opet je ugledao ćuka, kako nepomično tu stoji. Jednog dana primakne se da ga bolje promotri. Bio je slijep.

A evo — reče sam sobom — zašto ova siromašna životinja ostaje uvijek ovdje. Kako živi, tko mu donosi hranu?

Nije ni izrekao te misli, kad evo stiže jedan stari očupani sokol, stane blizu slijepog ćuka. U kljunu je nosio jednu zmiju, koju je trgao na komade i davao slijepom ćuku. Na ovaj prizor Ben Said je počeo da misli i zaključuje ovako:

Dakle, Alah se brine i za ovoga siromašnoga ćuka. A ja da zaradim koji novčić, da se prehranim, moram od jutra do mraka krpati obuću. Zar se nije dosta pouzdati u dobrotu Alahovu, koji se brine i za ovu slijepu pticu. Zar ja u očima Alahovim nisam veći i vredniji od ovoga slijepog ćuka? Stoga odluči odmah ostaviti zanat i pouzdati se samo u Alaha.

Odbaci čekić, zatvori dućan i sjede ispred džamije. Više se nije ni za što brinuo, potpuno zadovoljan govorio je sam sobom:

— Sada sam sličan siromašnom ćuku.

I čekao je da mu prolaznici pruže koju milostinju. Prošao je jedan njegov prijatelj, pogleda ga, prepozna i začuđen ga upita:

— O Ben Saide, što ti se dogodilo?

Umjesto odgovora Ben Said mu ispripovijedi povijest starog i slijepog ćuka. Ali mu prijatelj reče:

— Čini mi se da ti nisi razumio što ti je Alah htio reći. Ako ti je Alah pustio da vidiš taj prizor sa ćukom, on te je htio potaknuti da ne budeš kao ćuk, nego da slijediš staroga sokola, koji je i sam star i nevoljan pomagao još nevoljnijem od sebe. Ovo ti je Alah htio reći!

— Ti moraš biti prijatelj svojoj braći koja su u nevolji i pokazati im svoje plemenito srce.

Ben Said, istina, bijaše lijen, ali pošten i razuman, vrati se svom poslu i nastojao je pomoći one, koji su bili bjedniji od njega.

Najveća nesreća koja vam se može dogoditi jest da ne budete nikome korisni!
(Iz oporuke velikog apostola gubavaca Raoul-a Follerau-a)

ROCHEFELLER I MILOŠTINJA

Milioner John Rochefeller priča:
— Moja prva plaća bila je dolar i po. To sam predao svojoj majci, ali ona mi je to vratila rekavši:
— Daj nešto od toga našem Gospodinu!
Od tada sam uvijek običavao dati Bogu nešto od onoga što sam dobivao. Mogu vas uvjeriti: da nisam dao Bogu deset centima od onog prvog dolara, ne bih mu nikada dao deseti dio od svoga prvog miliona.

UDOVIČIN PRILOG

Jednoga dana, a bilo je upravo pred svetkovinu Pashe (židovska svetkovina), Isus izmoren od napora toga dana došao je sa svojim učenicima i apostolima u Hram. Tu je sjeo i gledao kako svijet u gustim redovima prolazi i prinosi milodare. Pošto je bilo vrijeme Pashe, svaki je davao s većim veseljem u pobožne svrhe. Židovi koji nisu bili iz Jeruzalema ili okolice, donosili su obilnije milodare i za sebe i za svoje susjede, koji nisu mogli da te godine dođu u Jeruzalim, pa su ih za tu uslugu zamolili i po njima poslali svoj milodar.

Među njima bilo je i bogataša, koji su sipali punom šakom, jer se po množini novca sudilo koliko tko drži do židovske vjere i njihove domovine. Dok se njihov novac koturao po lijevku i bučno odjekivao padajući u blagajnu, sve je više rastao njihov ponos pred narodom.

Usred te svjetine koja je prolazila ispred njih, evo i jedne siromašne udovice. I ona htjede da prinese svoj dar Gospodinu Bogu, premda bi ga za sebe nužno trebala, jer je bila veoma siromašna. Cijela njezina imovina nije iznosila više nego jedan mali bakreni novac. Evanđelist spominje da se radilo upravo o dvije lepte, a to je sitni grčki novac, koji je vrijedio dva asa (16 asa = 1 din). Mnogi od bogataša samo se prezirno nasmiješio čuvši kako se njezin novčić tiho spustio u blagajnu, a ona je bila sretna što može bar nešto dati Bogu na dar. A Bog sudi drugačije nego li ljudi.

Kad je Isus sve to vidio, pozove apostole k sebi bliže da ih poduči. Pokazavši na udovicu reče im:

— Zaista vam kažem, da je ova siromašna udovica dala više nego svi drugi skupa.

Isus im je to dobro rastumačio. Drugi su stavljali u blagajnu od svoga suviška. Što su dali nisu ni osjetili. Nitko od njih nije zbog svoga dara postao siromašniji, jer mu je još uvijek dosta ostalo. A ta je udovica od svoje sirotinje metnula sve što je imala za život.

Bog ne gleda koliko tko daje, već koliko mu ostaje. Zato nije ni jedan bogataš dao više od ove udovice koja je dala sve što je imala, a sebi nije ostavila ništa. Tim je pokazala svoju vjeru, svoju ljubav, svoje pouzdanje u Boga, jer je s novcem darovala Bogu ne zlato, već svoje srce, što je mnogo vrednije.

Riječima, kojima je pohvalio udovicu, pokazao je Isus kako i siromašni mogu mnogo darovati Bogu. Ujedno je poučio apostole da ne preziru malene i siromašne, jer Bog, koji jedini vidi u srce, sudi pravo, pa se više puta događa da Bog visoko cijeni onoga do koga ljudi ništa ne drže.

ŠTO JE GORE: ŠKRTOST ILI ZAVIDNOST?

Nije baš lako na to pitanje odgovoriti. Oboje su nabrojeni među sedam glavnih grijeha. Škrtost je stavljena na drugo mjesto, a zavist na četvrto. Neka nam u tome pomogne ova priča:

Jednoga dana išla su istim putem dva čovjeka. Jednoga ćemo nazvati Škrtac, a drugoga Zavidnik. Prvi je išao na prstima da ne uništava pete. A drugi je išao uz njega namjerno probirući blato, da upršće i zaprlja odijelo Škrtca, jer nije mogao podnijeti da onaj ima bolje odijelo od njega.

Idući tako — pripovijeda nam priča — susretnu Gospodina koji je išao putem čineći dobro.

— O, koje li sreće — reče Škrtac.

Uh, nadoda Zavidnik.

— Dobro vas susreo, reče Gospodin. — Šta želite? Koje dobro da vam učinim.

Škrtac skoči, a Zavidnik se uplaši.

Svakoga ću nagraditi — doda Gospodin. Ali na ovaj način: prvome ću dati ono što zaželi, a drugome ću dati dvostruko od onoga što dadem prvome.

Škrtac se povuče nazad. Zavidnik je već bio 10 metara dalje. Svaki je htio biti dalje, da bude onaj zadnji koji će dobiti duplo.

— Naprijed! — reče Škrtac Zavidniku — ti imaš prednost.

— Lijepa ti hvala — dodade drugi. — Neću nikada da budem veći od osobe koja je dostojnija od mene.

— Naprijed! — I samo bez udvornosti.

— Molim, izvolite vi...

I svađa je bila među njima. Ali pošto se nisu mogli složiti koji će prvi što god zatražiti od Gospodina, reče Gospodin.

— Vidim da vam ne treba ništa. Stoga idem dalje.

Škrtac, videći da će mu izbjeći takva divna prigoda sreće, pristupi Gospodinu koji se već udaljavao. U taj čas i Zavidnik skoči i njega preteče, te zamoli Gospodina da mu izvadi jedno oko. Tako će Škrtac ostati bez oba oka.

*

Ovo je jedna — ako hoćete, prilično naivna — židovska priča. Ali nam više nego jasno govori kako ne valja biti ni škrt ni zavidan. Zavidnik ne žali što će ostati bez jednog oka, samo da Škrtac izgubi oba.

Ne budi ni škrt ni zavidan,
jer ni jedno nije od Boga
i ne vodi k Bogu!

ŠTA VELE SVETI OCI O ŠKRTOSTI

Navest ćemo tek nekoliko misli:

— Škrtac je nezasitljiv. Uvijek grabi sebi, a nikada nije sit.

— Škrtac se ne boji Boga, niti poštiva bližnjega. Ne štedi oca niti se plaši majke! Ne osvrće se na brata, niti će prijatelju održati vjernost.

— Škrtac tlači udovice, napada sirote, djecu čini robovima i kad god mu odgovara lažno će svjedočiti.

Gornje su misli uzete iz spisa svetog Augustina, a izrekao ih je pred više od 1500 godina. Sigurno je primjere za ove tvrdnje uzeo iz svoje okoline.

Zar je danas drugačije? Zar i danas ne vidimo kako se obistinjuju riječi crkvenog oca na škrtcima, koje susrećemo u životu?

*

— Požuda za novcem napunja šumu razbojnicima, kuće lopovima, godišnje sajmove prijevarom, sudbene dvorane lažnim zakletvama, oči siromaha suzama, utamničenike zločinima, a pakao osuđenicima.

Ovo su riječi sv. Bazilija, i opet jednog od crkvenih otaca. Vidimo da se ljudi i njihove strasti ne mijenjaju. Ostaju uvijek iste. Stoga se svaki od nas u svom životu mora žestoko boriti protiv grijeha i zlih sklonosti. Bez te borbe mogle bi nas naše strasti i sklonosti lako odvesti u propast.

— Nitko ne može služiti dvojici gospodara, jer ili će jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga pristajati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti BOGU i BOGATSTVU!

To su Isusove riječi, zabilježene: Mt 6,24.

TRAGAČI DIJAMANATA

Glad i lakomost za zlatom i dijamantima dovode do otimačina, pljačka i ubojstava.

Priča o Matteu — tom glasovitom tragaču za zlatom i dijamantima povelika je. Mi ćemo se zadržati samo na važnijim momentima iz njegova života.

Neokrunjeni kralj Santa Rose je Matteo. Santa Rosa je manje naselje na obali žuto-zelene rijeke u području Amazone u Brazilu.

Matteo je 40-godišnjak, visok, jak, istetoviranih mišica i s pojasom punim municije, među kojom se njiše veliki »kolt«. Matteo je jedan od najstrašnijih »garimpeirosa«. Njegov glas je zakon za sve kopače. Čim prođe vrijeme kiša, Matteo nestaje da bi se opet na početku kišnog razdoblja vratio s dijamantima. Ponekad donese sobom kože zmija i krokodila i mijenja ih u krčmi. Jedna koža, jedan metak. U Santa Rosi metak je jedina valuta koja ima vrijednost. Njime se može sve kupiti, sve platiti i sve nabaviti. Papirnatim novčanicama ništa ili skoro ništa.

Matteova nalazišta

Kad Matteo dolazi u krčmu među jednako naoružane i bradom obrasle »tragače«, svi mu se miču s puta. Matteo je opasan čovjek. Dok vadi iz pojasa mutni kamenčić ili mijenja ga kod krčmara za piće ili municiju, ljudima blistaju oči od pohlepe.

Matteo zna najbolja nalazišta dijamanata u ovom dijelu Mato Grossa. Ali, nitko ne želi saznati gdje su njegova nalazišta. Jednom ga je slijedila grupa tragača, ali se nitko od njih nije više vratio. U Santa Rosu stigao samo Matteo, ljut i namršten, ranjen metkom u ruku. Ali živ.

Prije tko zna koliko godina, dvojica pridošlica provalila su u Matteovoj otsutnosti u njegovu kolibu i iz poda iskopala veliku konzervu do vrha ispunjenu dijamantima. Potom su pobjegli rijekom. Kad se Matteo vratio, ništa nije rekao. Samo je čvršće pripasao redenik oko pojasa, uzeo pušku, ukrcao se u svoj čamac i otišao. Nije ga bilo tri mjeseca. Potom se vratio u Santa Rosu, kao da ništa nije bilo. Donio je ukradenu konzervu s dijamantima i svima je pokazao u krčmi. Nitko ništa nije pitao. Ali, svi su vidjeli da iz Matteovog redenika nedostaju dva metka.

Matteo nikoga ne dira, a ni stanovnici Santa Rose ne diraju njega. Povremeno, Matteo se opusti. Svrati u krčmu, proda trgovcu nekoliko posebno lijepih i krupnih dijamanata, kupi pića za sve, zakolje i po koje divlje svinjče i počinje gozba. Pleše se, pjeva, puca u zrak. Karta se. Izbijaju tučnjave. Sutradan cijela Santa Rosa spava u mamurluku, a Matteo se smije.

... Kažu za njega da u prašumi krije neku krasnu Indijanku s kojom živi. Ljudi svašta pričaju i nagađaju, a Matteo šuti. Uznemiruju ga jedino stranci koji pokatkad svrate u Santa Rosu. Tada je na oprezu. Među tragačima dijamanata kruži priča da netko traži Mattea. Tu uvijek netko nekoga traži. Prije nekoliko mjeseci stigla su u Santa Rosu dva stranca. Ušli su u krčmu, koja je istovremeno i jedina trgovina toga naselja i, ugledavši za grubim šankom od otesanog drveta jednog kopača zlata, izvadili revolvere i izrešetali ga. Nitko ništa nije pitao. Nije uputno u Santa Rosi biti previše znatiželjan. Znatiželja se može platiti i životom.

U Santa Rosi nema zakona. Ipak, točnije, postoji zakon, No, on je sasvim različit od službenih zakona Brazila. Ovdje vlada zakon »diamanterosa« (tragača dijamanata). A sudac i porota su metci.

Kobni ametist

U večernjim satima ljudi sjede na verandi krčme i pričaju. Navije se stari gramofon i sluša muzika, isprekidana škripom stare igle i istrošene ploče. Tu sve trune, pa i ploče. A ljudi sjede, puše, piju i pričaju.

— Dijamanti traže svoje žrtve. Oni nemaju srca. Teško se nalaze, a lako gube — priča jedan »diamantero« ispod nisko nabijenog šešira od isprepletene palmovine.

— Bio je tu u Santa Rosi, prije nekoliko godina jedan golobradi mladac. Došao je tražiti dijamante. Pomogao je jednom prilikom Matteu, kad ga je napala anakonda (opasna zmija), i otada se Matteo osjećao njegovim dužnikom.

Mladić se udružio s Jungleom i Pepeom, pa su sva trojica krenula u zajedničku potragu za dijamantima. Uložili su u pothvat jednake dijelove novca i odlučili da svu dobit dijele na tri dijela. Putovali su danima. sve dok nisu stigli do voda Caroa na čijim obalama ima dijamanata. Satima su stajali u vodi i rešetkastim koritima ispirali pijesak, no dnevni su nalazi bili mali. Jedva su pokrivali dio troškova pothvata.

Ali jednoga dana golobradi mladić nađe ametist. Velik poput ljudske šake i krasne ljubičaste boje. To nije bio dijamant, već poludragi kamen, ali se mogao odlično prodati. Navečer, u logoru »diamanterosi« su se radovali. Početak je slutio na dobro. Drugi dan je mladac našao još jedan ametist, nešto manji i ne toliko čist, a druga dvojica nisu pronašla ništa. Treći dan je mladić iz pijeska isprao grumenje zlata i nekoliko dijamanata. Ona dvojica opet ništa. Ljutili su se i žestili Jungle i Pepe, no mladić se samo smijao i čudio njihovom bijesu. Zašto da se ljute, kad će i onako sve podijeliti na tri jednaka dijela.

Tako je mladić neprestano nalazio dijamante, zlato i ukrasno drago kamenje, a oni tek po koji mutni dijamant nečiste boje. U njima je rasla srdžba. Nalaze je lakše podijeliti na dva dijela nego na tri. I tako se Junge i Pepe prišuljaše iza leđa golobradom mladiću i umoriše ga. A Matteo?

Matteo šuti i ispija svoju tikvicu pića. Ne govori ništa. Iz prašume se javljaju majmuni i pokoji krik papige. Noćni lovci poput anakonde i boe love lov.

Ostao je samo jedan

Jungle i Pepe su nastavili ispirati pijesak na tom mjestu, ali nalazi su bili sve mršaviji. Tek pokatkad našao bi se na žičanoj rešetki kakav blistavi kamenčić. No, jednoga dana, nađe Jungle grumenčić zlata. Pa još jedan. Sjedeći navečer uz logorsku vatru, pričali su opet o nalazima i procjenjivali za koliko će ih prodati. A kad bi se uvukli u svoje ležaljke i prekrili mrežama protiv komaraca i vampira, Pepe nije mogao spavati. Dragulji mu nisu davali mira. Mamili su ga. Jer, pripadne li sav nalaz jednom, to je dvostruko više od podjele na dva dijela. I Pepe ubije Junglea na spavanju.

Sad je bio sam i svi dijamanti, ametisti i zlato pripadali su njemu. Digao je logor, ukrcao se s opremom u čamac i počeo spuštati niz rijeku. Municija mu je bila na izmaku. A zdravlje mu je potkopala opasna močvarna groznica. Putovao je danima. Svake večeri zarezao bi u komad drveta jedan zarez. Po tome je znao koliko dana putuje. Ali, bivao je sve umornijim. Čim bi se sunce zaklonilo, zausavljao bi se na obali, čistio teren za logorište, nešto pojeo i potom se uvukao u ležaljku, iako mu san nije dolazio na oči. Bojao se da ga netko u snu ne okrade i ne ubije. Smršavio je.

Zatim je došlo vrijeme kad više nije imao municije i kad je bio preslab da ulovi životinju. Gladovao je. Ležao je danima u

logoru, stišćući u ruci konzervu s dijamantima i zlatom. Često je vadio onaj krupni ljubičasti ametist i milovao ga. Divio se njegovom sjaju. Prao ga je u rijeci i uživao u njegovom bljesku na suncu.

Jednoga dana ukrcao se u čamac bez opreme. Nije imao snage da digne logorište i prenese svu opremu u čamac. Pustio je da ga struja nosi. Putovao je danima, s konzervom u zgrčenim rukama, gladan i žedan. Takvog su ga našli Indijanci. Prenijeli su ga u svoje selo, nahranili i izliječili od groznice. Njegove dijamante nije niko dirao. Kad je odlazio, ništa nisu htjeli primiti za uzvrat. To je bio njihov nepisani zakon. Pepe je dobio čamac, hranu i veliku »machetu«.

Priča se širila

No, dok je još bio bolestan i dok je iscrpljen ležao u kolibi Indijanaca, netko od njih je pričao drugim tragačima o bolesnom »dijamanterosu«. Priča je pošla niz Amazonu. Stigla je i u Santa Rosu. Kad je Matteo čuo priču, pokupio je svoju pušku i opremu i zaveslao uzvodno.

Matteo je opet šutio. Iz mraka se žarila samo njegova lula. »Garimpeiros« je nastavio:

— Ali priču o Pepeu i njegovom velikom atemistu nije čuo samo Matteo. Čuli su i drugi tragači. Oni nisu gledali u Pepeu ubojicu Junglea i golobradog mladića, koji je nekoć spasio život Matteu ubivši anakondu kad mu se bila ovila oko nogu. Oni su u Pepeu gledali čovjeka s velikim ametistom i punom konzervom dijamanata i zlata. I dvojica od njih su mu također pošla u susret.

Stigli su prije Mattea do Pepea, iznenadili ga na spavanju i ubili. Opljačkali. Kad je Matteo naišao na Pepeov logor, Pepe je već bio mrtav. Tako Matteo nije mogao osvetiti golobradog mladića.

Ipak, nastavio je potragu za onom dvojicom tragača. Danima je slijedio njihove tragove, ali, kad ih je našao, njima više nije bilo pomoći.

Priča se da ih je Matteo našao mrtve u istom logorištu, gdje su u istom trenutku pucali jedan na drugog. Među njima je ležala zarđala konzerva s dijamantima i zlatom, a pored konzerve sjajio se ljubičasti ametist velik poput ljudske šake. Matteo ih je, kažu, pokopao i vratio se natrag u Santa Rosu.

A Matteo šuti. On uvijek šuti kad se pričaju dogodovštine. Sad se diže i odlazi put svoje kolibe. Majmuni cvile, zuje mušice, povremeno se čuje pljusak ili klokot vode.

— I što je bilo kasnije s ametistom? — pita netko iz mraka.

— Kažu da se Matteo spustio do velikog sela Indijanaca na Kaskadama smrti i poslao ametist i konzervu po jednom Indijancu u Belem, gdje je živjela sestra golobradog mladića. Adresu mu je jednom prilikom rekao sam mladac. Što je bilo

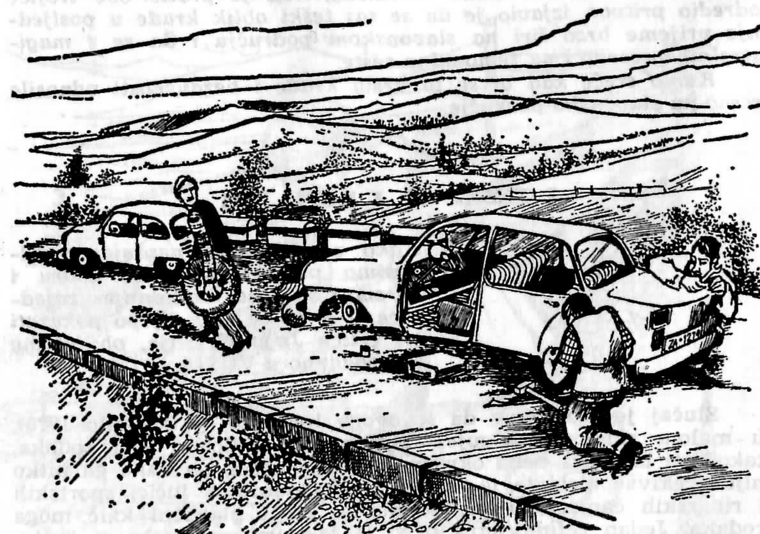
s ametistom koji nije nikom donio sreću, ne znam. Možda su ga već razrezali.

Tragači se razilaze. Vrijeme je za spavanje. Lule se gase. Ljudi tako godinama pričaju o Matteu, on šuti. Ništa ne govori. On je pravi »dijamantero«. Kažu, najbolji i najsretniji u Santa Rosi.

Iz svega gornjega možemo lako naučiti da lakomost i želja za velikim bogaćenjem donosi samo nesreću onima koji se tome odaju.

LJEŠINARI BEZ KRILA

Dogodi se, na žalost, ne tako rijetko, da čovjek doživi kvar ili kakav još teži udes na putu sa svojim kolima. Nije čovjek uvijek u prilici da takvo oštećeno vozilo ukloni, odn. odveze na sigurno mjesto, nego je prisiljen da ga bar za kraće vrijeme ostavi onako nezaštićeno na cesti.



A ima takvih ljudi koji su uvijek spremni da iskoriste tuđu nevolju. I sada dolaze oni na scenu. Kradu, odnose, režu i uklanjaju sve što se može iskoristiti na tom oštećenom vozilu. To su pravi »lješinari«, koji jedva dočekaju da živinče skapa, pa da ga raskomadaju.

Tako je nedavno općinski javni tužilac iz Vukovara uputio Istražnom centru u Osijeku zahtjev da provede krivičnu istragu protiv trojice takvih »lješinara« s područja Vukovara i Vinkovaca. Oni su, koristeći se tuđom nevoljom, a zbog vlastite materijalne koristi, opljačkali oštećeni auto pokraj ceste i odnijeli iz njega sve što su u njemu našli.

Istraga je obavljena i počinitelji su krivnju priznali. Zatekli su na cesti 22. srpnja prošle godine unesrećeni auto marke »Zastava 750«, pa su se dali na pljačku. Nekoliko puta su se vraćali i odnijeli iz auta: dva kotača, nožnu pumpu, trokut, presvlaku, rezervoar za gorivo, akumulator, zadnje sjedalo, kutiju prve pomoći, komplet rezervnih žarulja, radio-aparat, kutiju s alatom, te dječije sjedalo. Tako su oštetili vlasnika auta za preko 10 tisuća novih dinara.

Sve smo to nabrojali da pokažemo kako auto-lješinari nisu sentimentalni ni u trenutku tuđe nesreće. Dok su dvojica od ove trojke »operirala« zajedno, dotle je treći na svoju ruku i za svoj račun, a otprilike u isto vrijeme, iz istog automobila odnio prednje svjetlo, zimsku gumu, dva žmigavca, prednja svjetla, dizalicu, te razne dijelove automobilskog motora, oštetivši vlasnika za još oko tisuću i nešto više dinara.

Pri svemu tome sudac istražitelj, koji je protiv ove trojice odredio pritvor, izjavio je da se taj teški oblik krađe u posljednje vrijeme brzo širi na slavonskom području i da se s magistralnih preselio i na regionalne ceste.

Kamo sreće kad bi se ta vrsta krađe i bezdušnosti odnosila samo na slavonsko područje.

I TEŽAK JE I RUPU IMA

Kako se mi često nesavjesno odnosimo prema državnom dobru i spremni smo na »zakidanje« zajednice — vrlo će nam lijepo pokazati tri crtice Juga Grizelja, objavljene još podavno u VUS-u.

Slučaj je bio takav da je ovoga ljeta (to se dogodilo 1973), u malom primorskom mjestu, gdje sam ljetovao kod rođaka, tako reći iz vedra neba okrenuo ljetni neverin, pa kako ga nitko nije očekivao, počinio je mnogo štete, osobito u lučici sportskih i ribarskih čamaca, među kojima je bio i plastični kaić moga rođaka. Jedan reful vjetra prvo je otkinuo zarđali lanac kojim je plovak (bova) kaima mog rođaka bio vezan za dno, a onda kaić bacio na kraj, srećom na dobar pješčani kraj.

Drugi je slučaj htio da je moj rođak ispričao u kancelariji što mu se dogodilo, treći je slučaj htio da je njegov kolega u kancelariji oženjen i da mu žena radi u jednoj tvornici konopa,

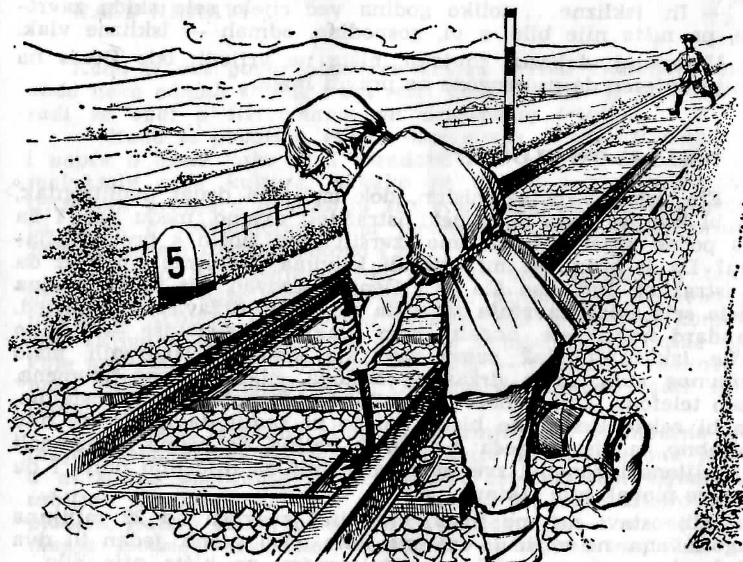
a četvrti i posljednji slučaj htio je da je taj kolega moga rođaka upravo tih dana mislio ići na jedno namjensko bolovanje, pa je htio da odobrovolji svog kolegu, a mog rođaka, nudeći mu pomoć.

On okrene, naravno sa svoga služenog telefona, službeni telefon svoje žene koja radi u tvornici konopa za more, a kad ona reče da imaju, sjednemo mi svi skupa u automobil poduzeća, u radno vrijeme — i odemo u tvornicu konopa. Tamo, već nas čeka žena s pozamašnim paketom najkvalitetnijeg specijalnog konopa za sidrišta. Stavimo mi društveni konop u društveni automobil, u društveno radno vrijeme i krenemo da popravimo sidrišta i privežemo brod.

Kad je sve bilo gotovo, sjednemo u kavanicu, na marendu, da proslavimo sretan završetak brodoloma.

Čehovljeva priča

Sjedimo mi tako, zalivamo marendu dobrim crnim vinom i — tko zna kako, ja se sjetih Čehova. Kao da sam ga jučer čitao, izađu mi pred oči slike jedne priče ruskoga pisca, koja se čita još u gimnaziji. A priča je ovakva:



Čuvar pruge uhvatio seljaka Denisa Grigorijeva kad je odvrtao zavrtanj kojim se tračnice pričvršćuju za pragove i priveo ga sucu istražitelju. Pita istražitelj Denisa zašto je skidao zavrtanj, a on odgovara:

— Da mi nije bio potreban, ne bih ga ni skidao, vaše blagorođe.

— A zašto ti je bio potreban zavrtanj? — upita istražitelj.

— Je l' zavrtanj? Mi od zavrtnja pravimo plovke.

— Tko su to — mi?

— Mi, narod... klimovski seljaci, da rečem.

— Kakvi plovci?

— Ako ti ribicu ili glistu staviš na udicu, zar će ići na dno bez zavrtnja?

Objašnjava onda seljak istražitelju kako se love koje ribice, i kako bez plovka to ne može, osim ako se love lipani, a lipana i nema u njihovoj rijeci. A istražitelj ga pita dalje:

— Dobro, a za plovak, zar nisi mogao uzeti olovo, kuršum, čavao neki...

— Olovo ne možeš naći na putu — veli seljak. Treba ga kupiti. A čavao nije za to. Od zavrtnja ništa bolje: i težak je i rupu ima...

Na kraju veli istražitelj Denisu da je to što je on uradio zločin i to zločin s predumišljajem, jer je dovoljno da se skinu dva-tri zavrtnja i eto nesreće — isklizne vlak.

— Ih, isklizne... toliko godina već cijelo selo skida zavrtnje, pa ništa nije bilo, a vi, gospodine, odmah — isklizne vlak.

Uvjeravaj, dokazuj čovjeku, ništa ne vrijedi: ode Denis na robiju uvjeren da ga progone na pravdi Boga.

DA LI JE TO ZLOČIN?

Eto priče, a ja se mislim, dok ispijamo drugi dvolitrenjak, što bi bilo da sada dođe neki istražitelj ovamo, među nas, i da nas počne uvjeravati da smo izvršili neki zločin s predumišljajem? Da li bismo se mi osjećali krivima ili bismo smatrali da je istražitelj lud, kao što je i Denis vjerovao, **jer toliko godina cijelo selo skida zavrtnje pa ništa nije bilo,** država ide naprijed, standard nam raste, bogatiji smo svaki dan sve više — i kako može iskliznuti vlak samo zato što smo mi iskoristili malo državnog auta, malo državnog konopa, malo radnog vremena, malo telefona, koji i inače nije nikome bio potreban, a uostalom, što bi rekao Denis: ne bismo mi to ni radili da nam nije bilo potrebno, ta nismo djeca: ne misliš, valjda, da bismo mi uzimali taj najlonski konop i sve to drugo činili da nije bilo oluje i da nam se plovak nije otkinuo.

Ali, ostavi nas na miru, eto pitaj svakoga od 22 milijuna Jugoslavena, ne misle li oni isto tako: vrlo važno, jedan ili dva telefonska razgovora državnim telefonom, pa ništa nije bilo... Ih, vrlo važno, ako sam odnio kući kutiju spajalica, ili malo papira, ili malo lijepka, lanac s klozetskog kotlića ili žarulju, ili komadić konopa, ili djelić žice, kakve to veze ima, cijelo selo skida, pa ništa nije bilo...

— Ih, vrlo važno da li smo obračunali pola dnevnice više, ili upisali u nalog neki vlak kojim se nismo vozili, toliko godina već cijelo selo tako radi, pa ništa nije bilo...

— Ih, kakve veze ima ako si kondukteru u vlaku sakrio godinu-dvije starosti svoga djeteta, neće, valjda, vlak zbog toga iskliznuti, toliko godina cijelo selo skriva godine, pa ništa nije bilo...

Zapravo, čini se da država teško i može propasti, možda ne može nikako. Jer, da ikako može propasti, mi svi, koliko je kraduckamo, toliko godina, da može propasti, ona bi već odavno propala.

Molio bih sve čitaoce našeg kalendara da pomno razmisle o gornjim retcima, i ako se pronađu u nečemu krivi, da o tom ubuduće vode računa!

NAŠE NARAVI

Kada je već govor o našem odnosu prema državnom dobru, onda neka odmah slijede i ovi retci uzeti također iz naše štampe; radi se opet o štetočinama na društvenoj imovini.

Kada se govori o »našim naravima«, o kulturi stanovanja i uopće o tome kako opći standard trči brzim korakom ispred malaksale opće kulture, nekako se uvijek i ponovo vraćamo izlizanom primjeru o držanju stoke u kupaonicama novogradnji ili onom o samoinicijativnom povećavanju stambenog prostora zagrađivanjem »lođa«, balkona i sl...

— Pravo osvježenje onima koji se vole smijuckati takvim primjerima iz naše svakodnevnice jest vijest koju nedavno primismo iz Skoplja, a govori o poteškoćama tamošnjeg komunalnog »Komunalac«. Tamo su, naime, formirane specijalne ekipe koje neprekidno kruže gradom i čuvaju — prometne znakove, ili, bolje rečeno, prometne ploče. O čemu se zapravo radi? Evo o čemu:

— Umjesto znakova »Zabranjen smjer« ili »Obavezno skretanje«, osvane ogoljeli plavo-bijeli stup! Ni te posebne patrole, a ni stalno apeliranje da se takvim oštećivanjem signalizacije ozbiljno ugrožava sigurnost vozača, čini se, neće uskoro uroditi plodom. Razlog velike potražnje za pločama je — sezona pripremanja zimnice. Domaćice, navodno, na njima najlakše peku paprike!

— Ta skopska specifičnost zacijelo će u nekih izazvati osmijeh, ali isti takav »osmijeh« zaslužuje naša svakodnevnica koja obiluje bacanjem oka na društvenu imovinu. Nije li jednako nekulturno i društveno štetno, da ne kažemo — primitivno,

korištenje telefona na radnom mjestu u privatne svrhe, službenih kola, organiziranja reprezentativnih banketa bez obzira na povod, korištenje alata i materijala u društvenom vlasništvu za »fuš«, usluge, sezonska bolovanja i sl...

— Konačno, ta skopska sličica je samo dio našeg ukupnog razvoja koji i ne stoji mnogo više od naših uništenih košara za smeće, klupa, zelenila. Ponašanje koje smo izjednačili s ponašanjem ljubitelja zimnice, a proskribirano je mjerama stabilizacije, zapravo je mnogo štetnije i, dakako, ozbiljnije!

— A moralno pravo na podsmijeh može imati samo naivac koji nema pojma o putovima »putokaza« koji na »kulturniji« način završavaju u ne tako naivnim smočnicama!

M. A. K.

NOVI SVJETSKI REKORD

Jedan Italijan je doživio da su mu kroz dvije godine 21 puta napali benzinsku pumpu radi pljačke. Svakako žalostan rekord!

Don Rafaele, dođite, tu su novinari koji žele da govore s vama — viče dječak koji nas prati.

Rafaele Rušano, najopljačkaniji čovjek u Italiji, pojavljuje se na vratima svoje kuće. To je starinska kućica, na krajnjoj periferiji Napulja. Rušano je čovjek od 47 godina, prosijed, crnih brčića. Iznenađen je što smo došli izdaleka da bismo razgovarali s njim. Što je on to učinio?

On, miran čovjek, želio bi da živi na miru. Za to ima sve uslove: veoma privrženu ženu, sina koji studira medicinu, oko dva hektara plodne zemlje s trešnjama, breskvama i jabukama, rođake s kojima se slaže, ljubav prema povijesnim knjigama i lovu. Ukratko, sve što je potrebno da bi uživao u životu. Ali Rafaele Rušano već 20 godina ima jednu benzinsku pumpu, a to mu donosi velike glavobolje: za posljednje dvije godine opljačkan je ni manje ni više nego 21 puta.

Žena strahuje

— Ne treba da mislite da sam ja kao ovca koja svaki put spusti glavu i trpi — upozorava nas on odmah na početku razgovora.

— Kad god je to bilo moguće, vadio sam pištolj i natjerao bandite u bjekstvo... Važno je da to kažem, da ljudi ne bi stekli pogrešnu sliku o meni.

Jednom mi je neki prijatelj javio da se na njegovoj pumpi događa nešto sumnjivo. Otrčao je s puškom, dok je njegova žena zvala policiju. Banditi su još bili tamo. Rušano im se približio

s uperenom puškom, oni su poskakali u kola i pobjegli, ali on je stigao da zapiše registarski broj. Tako su pohvatani.

— Većina tih ljudi je iz ovog kraja — kaže Rušano — i nijesu svi okorjeli pljačkaši. Uglavnom su početnici, koji su sa sitnih krađa prešli na oružanu pljačku. Dolaze ovamo drhteći od straha, ali baš zato treba paziti, jer takvi najlakše povuku oroz.

— Gospodine Rušano, dvadeset i jedna pljačka je popriličan rekord...

— To je zato što radim noću, a moja pumpa se nalazi na usamljenom mjestu. Jasno je da me uhode, i kad vide da sam otišao, kreću u napad na moje službenike.

Rafaele Rušano obično ostaje na pumpi do devet uveče, a zatim odlazi na večeru (kuća mu je udaljena oko 100 metara). U ponoć se vraća da uzme pazar, provjerava da li je sve u redu i konačno kreće kući. Njegova žena Bjanka uvijek ga dočekuje sa strahom. Poslije prve pljačke ona više ne može da legne dok joj se muž ne vrati. Ako čuje pucanj ili sumnjive šumove, odmah poziva karabinjere.

— Odlazim da uzmem pazar oko ponoći — objašnjava Rušano — jer uz današnje cijene benzina začas se nakupi poprilična suma. Uvijek nosim mašinku: ona je upadljiva i trebalo bi da ih obeshrabri. Znaju da im je lakše kad ja nisam tamo. Jedanput su pokušali da me opljačkaju na puteljku koji vodi do moje kuće. Prišli su kolima i čuo sam:

— Dobro veče, don Rafaele, dobro veče!

Ali ja sam nepovjerljiv. Mrko sam ih pogledao, dograbio pušku i natjerao ih u bjekstvo.

— Drugim riječima, vi ste već navikli i živite od pljačke do pljačke?

— Pa, uglavnom. Za godinu dana 19 pljački, prava bujica. Dvije sam onemogućio, njih ne računam, kao ni onu koju su simulirali neki dječaci. Poslije toga sam deset mjeseci bio na mrtvoj straži, i nisu se usuđivali da pokušaju. Zatim, u roku od mjesec dana, još dvije pljačke: jedna 10. rujna, a druga 12. listopada. Ovaj puta sam se uplašio, jer su mi ranili jednog čovjeka. Kad sam ga vidio oblivenog krvlju, pomislio sam da su pucali u njega. Međutim, to je bio samo udarac po glavi. Poslije toga istraga, saslušanja, fotografiranje... Ja sam po naravi miran čovjek, ali ovo je da se poludi.

Malo meni...

— Vi kao da ste riješili da ne dozvolite da vas zaplaše.

— Neki prijatelji mi predbacuju kao da sam tvrdoglav i da time prosto izazivam gangstere. To nije točno. Zar je tvrdoglavost ako čovjek radi svoj posao? Šta oni hoće: zar da u 48. godini mijenjam zanimanje? Žena i sin me razumiju i pružaju mi podršku. Bojim se jedino za živote svojih pomoćnika. Zato im uvijek velim:

— Ako dođu, dajte im novac!
Jer novac se može nadoknaditi, a život...
Uprkos 21 pljački, saslušavanjima, dostavama, izjavama, uvredama, prevarama i svim mogućim teškoćama, Rafaele Rušano kao da je odlučio da i dalje živi u opasnosti. Možda je to zaista tvrdoglavost, ali on smatra da bi svaki drugi postupak bio nedopustiv. Možda će samo ukinuti noćnu smjenu, ali ni to još nije sigurno.
— Kada su udarili mog čovjeka drškom pištolja po glavi, bio sam užasno ljut i riješio sam da ih čekam u zasjedi deset, dvadeset, četrdeset dana — dok ne uhvatim bar jednog nitkova. Zatim sam razmišljao i zaključio da kako god da se to završi, završit će se loše. Onda sam rekao sam sebi:
— Nastavimo ovako! Malo meni, malo njima; vremena su teška! Ako već ne možeš popraviti ljude, moraš ih podnositi.

OTKIDANJE OD ZASLUŽENE PLAĆE

Jedan od najtežih grijeha (u nebo vapijući grijeh!) čini onaj poslodavac koji otkida radniku od zaslužene plaće. Ili ga zavlači i ne isplaćuje ga na vrijeme.
— Tko je radnik?
Pod radnikom razumijeva se svaki čovjek koji živi od dnevnice, od nadnice. Mnogo je takvih ljudi koji nigdje ništa nemaju, nego žive od onoga što dnevno ili mjesečno privrijede. Kad rade, dobiju plaću, a kad ne rade, ne dobiju ništa. To su radnici na polju, u šumi, službenici po kancelarijama i mnogi drugi. Pod radnikom se, konačno, razumijeva i svaki onaj tko ne radi sebi u svom poduzeću, nego drugome, za plaću.
Život pokazuje da svaki radnik bio to dnevničar ili onaj sa stalnom mjesečnom plaćom, lako potroši što privrijedi. Malo se koji radnik može pohvaliti da živi u obilju, pogotovo ako ima obitelj s više članova. Tako je bilo na svijetu prije nas, tako je danas, a poznavajući prirodne zakone, koji postoje na svijetu, možemo sa sigurnošću reći da će tako biti i ubuduće. Svaki svoju plaću nužno treba, svaki s pravom očekuje da mu se plaća čitava i na vrijeme isplati. Svaki poslodavac koji otkine dio plaće ili oteže s isplatom, pa zbog toga radnik i njegova obitelj stradava i pati se, čini u nebo vapijući grijeh.

NEKI PRIMJERI IZ BIBLIJE

Sveto pismo opisuje kako je Jakov služio kod svoga tasta Labana. Po danu je Jakov trpio od žege, po noći od studeni. Kad je zvijer odnijela koju ovcu, Jakov mu je morao platiti. Ako je koja ovca bila ukradena, Jakov je morao štetu nadoknaditi. Konačno se Jakov, gorko potužio na Labana pred njegovim kćerima:
— Znate i same, da sam vašem ocu služio koliko god sam mogao. Ali otac me je vaš varao. (Post. 31,6—7)
Sveto pismo nas opominje:
— Ne zakidaj ubogog i siromašnog nadničara, bilo da je on jedan od tvojih zemljaka ili jedan od stranaca, koji su u zemlji tvojoj. Još isti dan podaj mu plaću njegovu! Sunce neka ne zađe nad njom, jer je siromašan i uzdiše za njom. Inače zavapit će protiv tebe Gospodinu, i ti si na sebe navalio krivnju. (5 Mojs 24, 14—15). A na posjednike koji su otkidali od plaće žeteocima, tuži se Sveto pismo ovako:
— Gle plaća radnika koji su želi njive vaše, viče, i vika žetelaca dođe do ušiju Gospodina (Jak. 5,4).

USLOVI RADA MORAJU BITI POŠTENI

Onaj poslodavac griješi koji traži od svojih radnika i namještenika da rade u nečistim i nezdravim prostorijama, da rade pod uslovima gdje bi lako mogli navući kakvu težu bolest od koje će trpjeti i oni i članovi njihovih obitelji. Teška je krivnja pred Bogom kad poslodavac traži od radnika da rade više nego što dopuštaju njihove sile, ili kad nalaže teži posao nego što ga mogu podnijeti; ili uzima na rad još nedovoljno razvijenu djecu, koja će usljed toga ostati zauvijek nerazvijena i kržljava. Grijeh je također tražiti od radnika da se radi bez prestanka i nužnog odmora, nedjeljama i blagdanima, kad im se bez velike nužde onemogućava vršenje njihovih religioznih dužnosti.
Grijeh je također iskorištavati veliku ponudu radne snage, pa radnicima isplaćivati tako malu plaću da se od nje ne može ljudski i pristojno živjeti. Isto je tako grijeh kad poslodavac ne dozvoljava radniku ni najmanji predah, ne

dozvoljava mu ni da nešto pojede ili popije i tako se bar malo okrijepi.

Na kraju svega ovoga mogli bismo upitati:

— Zašto je Bog tako strog protiv izrabljivača radnika i sirotinje?

Razlog je jasan. Kad bi poslodavci smjeli raditi s radnicima i namještenicima što ih je volja (a ima svakakvih ljudi!), radnici bi postali robovi i postupalo bi se s njima kao sa životinjama.

U tom slučaju bi radna snaga postala roba koja se kupuje i prodaje kao svaka druga roba, bez obzira na ljudsku čast i ljudsko dostojanstvo. Bezbrojni bi radnici oboljeli i prerano pošli u grob. Djeca bi njihova ostala siročad i žene udovice bile bi velike sirote. A kako je najveći dio ljudi po naravnom zakonu određen za tjelesni rad, to bi nesrećom radnika bilo nesretno i očajno i čitavo ljudsko društvo. Da može ljudsko društvo opstojati i napredovati, potrebno je posvetiti veliku brigu radnicima i svima onima koji su o drugima ovisni.

J. P.

— Ako neko neće da radi, neka i ne jede!
Čujemo da neki među vama neuredno žive, da ništa ne rade, već se bave ispraznim stvarima.
Takvima naređujemo i opominjemo ih u Gospodinu Isusu Kristu, da jedu svoj kruh radeći u miru.
A vi, braćo, nemojte malaksati pošteno radeći!

(2 Sol 3,10—14).

OTMICE I UCJENE

Jedna posebna vrsta pljačke, otimačine i nepravde jesu otmice. Taj strahoviti grijeh spada također na VII. zapovijed, pa ga nećemo mimoići, premda ga — na našu veliku radost, zahvaljujući revnosti čuvara reda — kod nas nema.

Osvrćemo se na prilike naše susjedne zemlje Italije. Ta vrsta zla je kod njih, na žalost, veoma razvijena. Izgleda da su tu »modu« uvezli iz SAD. No možda je istina upravo obrnuta: da su mafijaši iz Italije tu žalosnu »modu« prenijeli u SAD. Tko bi to točno znao?

Kako bilo da bilo samo u 1977. godini u Italiji je izvršeno 77 otmica. To su, uglavnom, članovi bogatih obitelji za čije oslobođenje je plaćeno više od 30 milijardi lira. To je i toliko zvanično objavljeno, a nezvanično je bilo toga sigurno i znatno više. U svim tim otmicama policija je identificirala izvršioce kod 45 otmica i uhapsila 226 lica.

Slijedeće, tj. 1978. godine bilo je skoro upola manje otmica. Netko se s pravom mogao ponadati da se to veliko nacionalno zlo Italije pomalo gasi i smanjuje. Međutim, takve nade pokazale su se grdno neispravnim. U 1979. godini porast otmica je za 30 posto. A to znači da još nije nađen djelotvoran način kako da se presiječe ta — kako ovdje ironično kažu — »najunosnija italijanska privredna grana«.

Povod za pesimizam dali su nedavni događaji pretežno na Sardiniji: u četiri dana tri otmice s osam nestalih. Među njima tri dječaka, tri djevojčice i dvije žene. Tragova nikakvih. Novost o načinu izvođenja »operacije«: dolazak s mora u čamcu i odlazak istim putem.

Događaji su izazvali reakciju: na Sardiniju je doletio sam ministar unutrašnjih poslova sa šefom policije, organizirao sastanak lokalnih organa javnog reda da bi čuo zahtjeve: više modernih sredstava, više ljudi, više novaca, inače tapkat će se u mraku.

Sardinija je svojedobno i dala ideju za taj oblik kriminala: uz najmanji rizik i gotovo bez ulaganja sredstava mogu se postići najveće zarade.

Osim toga, otmice ljudi su jednostavnije od napada na banke. Kasnije je ta vrsta kriminala prešla na poluotok, ali je Sardinija i dalje zadržala primat: od 1960. godine do danas ona vodi na toj đavolskoj ljestvici sa 91 otetim čovjekom. Za njom tek dolaze ostale pokrajine Italije: Lombardija, Lazio i Toskana, koja je imala uglavnom uvozne bandite. Tamo je djelovala banda iz Sardinije, poznata kao najsurovija: njezino je geslo bilo »jedini dobar talac jest — mrtav talac«. Jasno je da je za sve ubijene prethodno naplaćena ucjena. Nedavno je, na primjer, na suđenju jedan bandit progovorio i otkrio mjesta gdje su bili zakopani davno oteti ljudi, za koje je plaćena masna otkupnina.

I OTMIČARI RAČUNAJU S INFLACIJOM

Inače otkupnine su porasle: sad se ispod milijarde lira rijetko ide. Računa se da je godišnja »faktura«, računajući i vrijeme prije inflacije, petnaestak milijardi lira. To će sada biti zamašno prekoračeno, možda i 50 do 60 milijardi! Otmičari očito vode računa o prilikama na tržištu, o stopi porasta životnih troškova i o kretanjima vrijednosti valuta.

Policija je u nekim slučajevima uspjela presjeći gangsterske niti; ni najčešći kritičari ne mogu, na primjer, negirati da su policija i karabinjeri imali uspjeha u Rimu (gdje je pohvatana tzv. marsejska banda), u Toskani (gdje su mnogi sardinski banditi dospjeli u zatvor), u slučaju Mazzotti Cristine (gdje je nedavno drugostepeni sud potvrdio 8 doživotnih robija — najviše što je zabilježeno u bilo kojem sudskom procesu), u nekim slučajevima u koje je izravno bila upletena sicilijanska mafija itd. Ipak ostaje i mnogo neriješenih slučajeva. Ponajprije ima tu spor u samom tužilaštvu (a i šire u javnosti): **treba li prilikom otmice primijeniti tvrdu ili meku liniju?**

TVRDA ILI MEKA LINIJA?

Tvrda linija znači da policija blokira sva novčana sredstva obitelji otetoga i tako onemogućiti otkupninu, što bi rezultiralo — kaže se — destimulacijom takve vrste kriminala.

Meka linija znači prepustiti sve dogovoru bande i obitelji otetoga. U Sardiniji posljednji se slučaj odnosi na britansku obitelj Schild: nestali su muž, žena i kći. Kako se Britanac bavio i raketnom tehnikom, pojavila se sumnja da je njegova otmica političkog karaktera, ili je ipak motiv otmice činjenica je da je u pitanju bogati turist? Tek će budućnost pokazati što je na stvari.

Prosjak s dijamantima

Prosio je, ali je živio na »visokoj nozi«, jer je ukrao tri i po kilograma dijamanata.

I ta se krađa dogodila u Italiji.

Roberto Oronzo uspijeva prosjačenjem sedmično »zaraditi« 50 dolara, ali je neuporedivo više trošio. Jednom je, na primjer,



kupio skupi italijanski sportski auto, zatim gliser, nakite i bundu od minka za svoju ženu, a iznajmio je stan za 46 tisuća dolara. Naravno, time je skrenuo na sebe pažnju policije kojoj nije bilo teško ustanoviti da se Oronzo bavi i drugim poslom — krađom dijamanata. Riječ je o cijeloj vreći s dijamantima u vrijednosti od skoro dva miliona dolara, koji su iz Johanesburga bili upućeni u Hong-Kong preko rimskog aerodroma Fjumićino. Pošto je Oronzo prosjačio na aerodromu, našao se u blizini robnog odjelenja i uspio domoći se tih dijamanata. Prodajom tih dijamanata dobio je veliku sumu novca i od tada, tj. od krađe pa do zatvora, uspio je taj »prosjak« potrošiti ni manje ni više nego 100.000 dolara. Ali s prosjačenjem nije prestajao.

Prosjaci od zanata

Moglo bi se slobodno govoriti kako jedan novi zanat sve više uzima maha u mnogim evropskim gradovima — prosjačenje na višem nivou od onog klasičnoga, kada prosjak sjedi uza zid neke kuće i zaklinje ljude da mu nešto ubace u šešir i naknadu za njegovu zahvalnu molitvu »koja će doprijeti do Božjih ušiju«. Slučaj koji se dogodio u Düsseldorfu, s nekim Heinzom Simonom neobičan je koliko i paradoksalan.

Simon nije simulirao nikakva tjelesna oštećenja, niti je nepomično sjedio. Odjeven u pristojnu kožnu jaknu i izlizane traperice, smatrajući prosjačenje poslom kao i svaki drugi, Simon je, kako to piše hamburški tjednik »DER SPIEGEL« — uspostavio aktivan kontakt sa svojim žrtvama.

Sa samo četiri izmišljene priče, Heinz je ostvarivao dnevnu zaradu od 130—240 maraka i to bez ikakve muke. Jednom je bio tek pušten iz zatvora i potreban mu je bio novac za voznu kartu kući; drugi put je bio nezaposleni, gladni radnik; treći put ga je zla žena izbacila iz kuće lako odjevenog i bez novčića u džepu, a četvrti put je — u Hamburgu — bio mornar koji je zakasnio na svoj brod i sad se našao u nebranom grožđu.

Simpatična lica i s prostudiranim zbunjenim osmijehom, Simon je izazivao povjerenje i sućut, pa su mu svi davali novaca: netko marku, netko dvije, a ponajčešće kovani novac od 5 maraka. A prema potrebi on se obraća ljudima na njemačkom, engleskom, francuskom ili nizozemskom jeziku. Tko ga sve nije darivao: poslovni ljudi i penzioneri, domaći i stranci, ulični trgovčići i svećenici. A Simon je bio sve drskiji, pa se čak po nekoliko puta u toku istoga dana obraćao ljudima, ali s raznim pričama! Konačno ga je neka žena, uvrijeđena što ju je »nasanjkao«, prijavila policiji. Kad je uhapšen, na policijskoj stanici su mu u džepu pronašli 800 maraka.

Policija nije zastala na tome, nego mu je pretresla lijepo namještenu sobu u kojoj je stanovao, te otkrila četiri štedne

knjižice s okruglo 76.000 maraka — a to je oko 15 miliona starih dinara! To je bio samo dio sume koju je Heinz isprosjačio za posljednje dvije godine dana, otkako se počeo baviti tim poslom. Toga mjeseca on je uložio na štednu knjižicu 1.700 maraka, a prethodnog mjeseca 5.500 maraka. Uz to, on nije živio nimalo skromno, jer bi se nakon »rada« presvlačio u elegantno odijelo i išao po restoranima da se odmori.

Četiri tjedna Simon je bio u istražnom zatvoru, pušten je da se brani sa slobode, ali mu je novac ostao zaplijenjen. Pojavilo se još 11 prijava protiv njega i 40 svjedoka, koji su potvrdili navode da ih je Heinz svojim obmanama navodio na milosrđe. Uzalud je Simon tvrdio da sve te novce nije isprosjačio, nego da ih je i zaradio u hamburškoj luci.

Na kraju je bio osuđen na godinu dana zbog prijevara, te na 50 tisuća maraka globe u korist dobrotvorne akcije »Kruh za svijet«. Simon se nije predavao, angažirao je advokata i uložio priziv na viši sud, tvrdeći da nijednim zakonom nije zabranjeno prosjačenje. Sud je uvažio razloge njegove obrane, ali ga je ipak kaznio sa 5.400 maraka globe, zato što je nastavio »pumpanjem« ljudi i nakon svoga puštanja iz zatvora, kad je već doznao da je to kažnjivo djelo.

Taj veleprosjak, koji od 1975. godine prima redovito i mjesečnu novčanu potporu od 540 maraka kao nezaposleni radnik, izjavio je kako želi da se slobodno »malo provede«. Naravno, ako mu porezni ured ne »sjedne« na bankovni konto, koji mu je presudom višega suda vraćen i uz koji je dobio još 1200 maraka naknade zbog zadržanog novca. Rekao je kako će po svoj prilici kupiti auto i jedan veći stan...

Iako se preorijentirao na pranje tanjura u nekom lokalu, Simon Heinz opet očekuje pozamašan prihod: mladi njemački filmski režiser Michael Geimer, odlučio je snimiti »istinitu baladu o prosjačenju«. U glavnoj ulozi trebao bi nastupiti sam Simon Heinz.

*

Iz gornjih redaka moglo bi se zaključiti da je onda najpametnije nikome ne davati milostinje. No ipak nije tako! Istina je da ovakvi lopovi mnogo odvraćaju od milosrdnosti prema tuđoj bijedi, pa se koji puta dogodi da i pravi bijednik bude odbijen jer smatramo da nas kuša prevariti. Radije se držimo ovaga pravila:

— Bolje je da katkada budemo i prevareni, tj. da pomognemo onome koji nije u nevolji, nego da se dogodi da pravoga bijednika otjeramo ispred naših vrata!

Prevarenima neka je na utjehu: Bog će im i to u dobro upisati, jer on gleda na našu nakanu!

BOG NAM NALAŽE DA BUDEMO MILOSRDNI

Bog je svoju volju u tom pogledu jasno očitovao u Svetom pismu (Ponov. zak. 15,10—11):

— Siromahu daji rado, a ne da ti srce bude zlovoljno kad mu daješ, jer će te zbog toga blagosivljati Jahve, Bog tvoj, u svakom poslu tvome i u svakom pothvatu ruku tvojih. Kako siromaha nikad neće nestati sa zemlje, zapovijedam ti: širom otvaraj svoju ruku svome bratu, svome siromahu i potrebitu u zemlji svojoj!

— Podaj gladnu kruha sa svoga stola, a bijedne i neskućene uvedi u svoj dom. Kad vidiš gola zaodjeni ga, a nemoj prezreti svoje krvi! (Iz 28,7).

— Tko ima blaga ovoga svijeta, pa vidi brata svoga u nuždi i zatvori mu srce svoje, kako da ostane ljubav Božja u njemu? Djeco, ne ljubimo riječju i jezikom, nego djelom i istinom!

(1 Iv 3, 17—18).

Sam Isus nam opisuje kako će glasiti riječi osude za prokletnike na sudnjemu danu:

— Odlazite od mene prokletnici u oganj vječni... Jer bijah gladan i ne dadoste mi jesti, bijah žedan i ne dadoste mi piti... (Mt 25,21).

Iz ovih redaka vidi se kako je teška i ozbiljna naša dužnost pomoći bližnjega u nevolji, jer ne bi bilo ovako teške osude, da nema teške dužnosti.

— Crkva uvijek jasno i glasno ističe našu dužnost, da pomažemo siromašne i nevoljne. Posve je naravno da tu dužnost moraju u prvom redu shvatiti kršćani, jer oni imaju i poseban uzvišen nadnaravni razlog, jer su, naime, članovi otajstvenog tijela Kristova.

(Papa Ivan XXIII: Mater et magistra).

— Čovjek ima dušu. Ali prije nego mu počneš govoriti o duši, moraš mu dati košulju i krov nad glavom. Istom onda mu počni govoriti, šta se krije pod jednim i drugim!

Abbé Pierre

STARI IZNOŠENI KAPUT

Učimo djecu još izmalena na skromnost! Ne mora se sve imati što se poželi ili vidi kod drugih! Djeco! Ne prisiljavajte svoje roditelje na veće troškove nego što je nužno!

Druže Budo!

Ja sam učenica sedmog razreda i redovno čitam vaše razgovore s djecom. Molim vas da i meni pomognete, ako možete. Moj problem je u ovome: roditelji neće da mi kupe kaput. Ja već dvije godine nosim kaput koji je moja sestra nosila prije toga, također dvije godine. On je lijep, ali je star i iznošen. Molim vas, čika Budo, da mojim roditeljima posvetite jedno vaše pismo, jer oni redovno čitaju »Praktičnu ženu«, pa će ga sigurno pročitati.

Unaprijed vam zahvaljujem!

T — iz Novog Sada

Čika Budo ju je poslušao. Napisao je pismo, ali ne njezinim roditeljima, nego njoj. Evo toga pisma·

Draga moja djevojčice,

Želim prije svega da ti ispričam jedan istinit događaj. Mislim da će ti mnogo pomoći.

Prošle zime na jednoj autobuskoj stanici u Beogradu, veća grupa ljudi nestrpljivo je čekala da se pojavi autobus. Ispred mene je stajala jedna žena, a ispred nje — dječak od 14-tak godina, sa đačkom torbom u ruci. Pocupkivao je od studeni.

— Prestani već jednom — reče mu žena — kakav je to način? Ponašaš se kao da si na stadionu. Šta tu poskakuješ cijelo vrijeme — vidi, koliki si...

Dječak prestade da pocupkuje. Autobus nikako da dođe. I tada se desi ono najinteresantnije.

Žena stavi dječaku ruku na rame i nježno ga upita:

— Dobro, sine, a zašto nisi obukao zimski kaput, vidi da je hladno?

— Nemam kaputa — reče dječak.

Žena se zbuni. A onda ga zagrli kao da želi tim zagrljajem da ga zaštiti od hladnoće. To je, u stvari, bilo njeno izvinjenje. I to je cijela priča.

Sigurno te interesira zašto sam se toga sjetio kad sam pročitao tvoje pismo. Eto zašto:

Ti sigurno misliš kako SVI primjećuju da imaš stari kaput, da svi znaju da nije tvoj, nego tvoje sestre, da ti se iza leđa zbog toga smiju. A vidiš: nije tako. Ona žena s autobuske stanice nije primijetila čak ni to da dječak uopće nema kaputa. Da li si me razumjela?

Ne znam da li će ti to nešto značiti, mada te potpuno razumijem.

Ako te netko slučajno pogleda, ti misliš gleda tvoj kaput. Ako ti se netko nasmiješi, ti misliš — smije se tvom starom kaputu.

Ako te ne pogleda, ti misliš — ne gleda me zbog starog kaputa.

I onda, naravno, zaključuješ: prokleti stari iznošeni zimski kaput...

I, tako — sve najgore.



Zato ti i opet kažem: nije sve tako i nikako ne može biti tako, iz prostog razloga: ne zapažaju ljudi onoliko koliko smo mi, u našoj mašti, spremni da zamislimo. Jednostavno: nisu u stanju. To je jedno.

A drugo?

Ništa mi nisi napisala o tome kako su obučeni tvoji drugovi i tvoje drugarice. Ja ih ne poznajem, ali mogu da pretpostavljam: vjerojatno mnogi imaju nove kapute, ali mnogi imaju i stare — samo ti to nisi primijetila. Pa i ako si primijetila — to je samo zato što si trenutno »okupirana« svojim starim kaputom.

Uostalom, mila moja djevojčice, nikom na ovom svijetu nije sve »baš potaman«. Nitko svakog dana ne nosi nove stvari — svi imamo više starih nego novih stvari, i to mnogo više, svi smo nekad nosili ponešto već iznošeno i sanjali, baš kao i ti, novi kaput ili nove cipele. Sve je to tako normalno, i dobro, i — ljudski, ako hoćeš.

A zašto sam ovo pismo posvetio tebi a ne tvojim roditeljima, kako si tražila?

Zato što sam iskreno uvjeren u to da bi ti roditelji, kad bi se to samo moglo, sigurno kupili novi kaput. I kupiće ga, ja ti to tvrdim, čim budu u stanju da to učine. Priznaj, da bi bilo u najmanju ruku nepošteno, kad bismo ti i ja sada počeli tvrditi da je tvojim roditeljima drago što ti još uvijek nosiš stari kaput. Pa znaš i sama da je svakom roditelju na ovom svijetu veoma stalo da mu dijete lijepo izgleda.

Dakle — glavu gore! Uostalom, narod nije tek tako, i bez razloga, izmislio onu divnu mudrost: »ODIJELO NE ČINI ČOVJEKA«.

Tvoj Budo

DAN POŠTENIH NALAZNIKA

Dušan i Janko učenici su osnovne škole iz Kamnika. Nerazdvojni su prijatelji. Svaki dan odlaze zajedno starom cestom u školu. Igraju se zajedno u voćnjaku Jankovih roditelja, zajedno rješavaju domaće zadaće... Mještani ih cijene i govore za njih da su to rijetko vrijedni i pristojni dječaci, uvijek spremni svakom pomoći u nevolji.

Od nedavno uz njihova imena sve se češće čuje i riječ — poštenje! O čemu se zapravo radi?

Jednog sivog i tmurnog dana dječaci su krenuli u školu i po običaju živo raspravljali o najnovijim sportskim događajima. Zadirkivali su se i osmjehivali sve dok nisu došli do stare kovačeve kuće. A zatim Dušan se iznenada uozbilji:

— Pogledaj tamo u jarku! — počeo je čudnim glasom.

— Gledaj! Netko je bacio svoju školsku torbu!

E baš me zanima tko je tako zaboravan da odlazi u školu bez torbe — zadovoljno je dodao Janko.

— Da je otvorimo? — upita Dušan.

— A kako ćemo drukčije vidjeti čija je?

Kad su pritisnuli metalnu kopču i otvorili veliku smeđu torbu, gotovo su zanijemili. Umjesto školskih knjiga u njoj su našli nekoliko svežnjeva crvenih novčanica sve po 100 dinara. Dječaci su začuđeno gledali jedan drugog, a zatim uglas rekli:

— Idemo u stanicu milicije!

*

Komandir Jože, iskusni milicionar, sa zanimanjem je pogledao dva vesela dječaka koji su ušli u njegovu sobu. Vidio je da mu pružaju neku čudnu smeđu torbu i preko volje ju je uzeo u ruke. Kad je napokon povirio u nju nije mogao vjerovati očima. Na njegovu licu dječaci su pročitali stotinu pitanja...

— Našli smo taj novac u jarku — počeli su objašnjavati. — Znate, nama se žuri. Moramo u školu.

Pred očima Jože, komandira, u istom se trenutku pojavilo usplahireno lice starijeg obrtnika iz Šmorce koji je pred nepunih pola sata bio u njegovom uredu i izbezumljeno objašnjavao da je izgubio veliku sumu novca. Više od dva milijuna starih dinara! »Sada će obrtnik moći odahnuti« — pomislio je komandir. — Sreća njegova da su novac pronašli pošteni mladići!

Malo zatim u ured je utrčao vlasnik izgubljene torbe sav crven u licu. Već je na cesti saznao da je njegov novac pronađen i zadovoljno se osmjehivao.

— Sretan sam, sretan sam... neprestano je ponavljao i pri tome tapšao dječake po leđima.

Još uvijek drhtavom rukom prebrojio je sav novac i pružio dječacima 500 dinara. Dječaci su ustuknuli. Nisu htjeli uzeti ponuđeni novac. No, popustili su pred navaljivanjem sretnog obrtnika koji je odmah zatim otišao u svoje selo. Dječaci su jedva dočekali da im komandir kaže da su slobodni i da mogu poći u školu. I tako, reklo bi se da se sve lijepo i dobro završilo.

A da li je baš tako?

Prije svega, valja reći da je postupak vlasnika novca prema dječacima nekorektan, jer njima, **prema zakonu: pripada 15 posto** nađenog novca, a ne tamo neki »bakšiš« od 500 dinara koji im je na silu ugurao u ruke. Jer, nije na odmet zapitati se u kakvom bi se položaju našao spomenuti obrtnik da su dječaci bili nepošteni i da nisu savjesno izvršili svoju dužnost? Zanimljivo je također da nitko u stanici milicije u Kamniku nije prilikom preuzimanja novca zapisnički uredio da dječacima pripada nagrada. Tako sada na roditeljima dječaka stoji odluka hoće li nagradu, koja pripada njihovim sinovima, zatražiti sudskim putem. A ne zaboravimo da se radi o nagradi za poštenje i to za poštenje koje su pokazali dječaci na početku svog životnog puta.

Neće li ovakav kraj u njima izazvati sumnju i negativan odgovor na pitanje: da li se uopće isplati biti pošten? A da li se isplati?

U VRTU »UBRALA« ZLATO

Čitatelji naše redovite štampe i cijela jugoslavenska javnost pamte još događaj kad je Stanka Nikolić, domaćica iz nikšićkog naselja Mostine, pronašla u svom vrtu 8 kilograma i 396 grama najčistijeg zlata i Stanka je sa skupocjenim tovarom požurila u stanicu milicije i bez kolebanja predala blještavo bogatstvo. Međutim, nije ni slutila kakve će joj to sve neprilike donijeti. Najprije su je počeli salijetati i ispitivati razni ljudi iz svih

mogućih ustanova i službi. Uveliko se raspravljalo o nagradi koja joj pripada za izuzetno poštenje, ali je na tome sve i ostalo...

Zatim je počelo natezanje oko toga tko joj je dužan isplatiti nagradu, iako Stanka nije mnogo razmišljala kome mora predati pronađeno zlato. Spominjalo se nekoliko ustanova koje su započele međusobni »rat« i poštena domaćica imala je sve manje nade da će dobiti novac. Morala je pozvati u pomoć advokata i tada je započela nova epizoda natezanja.

Stručnjaci se nisu dugo mogli složiti oko toga koliko vrijedi pronađeno zlato, a po svemu sudeći to je ostalo nejasno sve do danas. Naime, nakon mnogih mučnih scena Narodna banka Jugoslavije isplatila je Općini Nikšić kao protuvrijednost ukupne količine zlata 196.506 dinara.

Nakon toga je Stanka sudskim putem izborila svojih 15 posto, ali njen advokat poveo ju je u novi »rat«.

On tvrdi da je Stanka prevarena i da joj pripada znatno veća nagrada. Prema njegovim riječima u Stankinom slučaju ne može biti riječi o izgubljenoj stvari i naknadi od 15 posto, već se radi o tzv. skrivenoj dragocijenosti čijem se vlasniku izgubio svaki trag. U ovom drugom slučaju, naknada, bolje rečeno nagrada, znatno je veća. Osim toga, Stankin advokat tvrdi da zlato koje je ona pronašla vrijedi mnogo više nego što je rečeno u banci. Gdje je sada kraj parničenja? Postavlja se iznova pitanje: da li se Stanki isplatilo njezino poštenje? Ne traje li isuviše dugo potraga za pravičnom nagradom?

Ne ulazeći u to da li je Stanka na kraju pošteno nagrađena ili ne, nameće se zaključak da premalo cijenimo poštenje naših ljudi kojima bi često za učinjena djela trebalo odati i javna priznanja. Jer, ne treba zaboraviti da poštenim nalaznicima često i nije najvažniji novac. Kako inače protumačiti da ga oni gotovo redovno vraćaju onima koji su ga izgubili? Ti isti ljudi vrlo trezveno reagiraju u situacijama kad se nađu pred bogatstvom koje nije njihovo.

Odlaze u milicijske stanice, vraćaju izgubljene stvari, a kad treba za učinjeno djelo primiti nagradu, odjednom se nađu pred zidom koji vrlo teško mogu preskočiti. A da li je to pošteno? I opet se može postaviti pitanje:

— Zašto možemo munjevito reagirati kad se radi o nepoštenju, a ne nagraditi poštenje?

— Isplati li se uopće biti pošten?

MILIJUNI NASRED ULICE

Bit će za koji dan godina dana (izvješćuju nas reporteri naše »ARENE«) kako nas je jedno poštenje dovelo u Gospić. Nije dugo potrajalo kada je na pošteni gest dva čovjeka bačena sjena. Ne njihovom krivicom. Oni su samo utoliko krivi što su dva milijuna novih dinara pronašli i pošteno vratili vlasniku, gospićkoj PTT. Istina, pravi vlasnik bila je SDK toga grada, ali pošta je bila ta kojoj je povjeren transport vrijedne vreće. Nije im izrečena ni kisela zahvala, a kamoli da bi bilo riječi o 15 posto naknade od izgubljene vrijednosti. Da se prisjetimo događaja čije se posljedice još povlače po sudovima.

Brzi vlak koji je iz Zagreba vozio u Split stigao je u željezničku stanicu Gospić oko tri sata ujutro. Samo su dvojica putnika napustila kompoziciju. Očito su se poznavali jer su zaleđenom ulicom krenuli zajedno prema centru mjesta. Inženjer u zagrebačkoj »Hidroelektri« i konobar u beogradskom jugoslavenskom turističkom i autobuskom poduzeću »Putnik«, dva stara prijatelja iz Gospića slučajno su se našli u vlaku. Poslije ove slučajnosti došla je još jedna, dramatičnija, od koje su im noge počele klecati. Idući cestom tog ranog jutra u ulici Viličke divizije mimo njih projuri poštanski kombi. Hladan vjetar još hladnijeg jutra šibne ih nemilosrdno po obrazima. Bili su odmakli jedan kilometar od željezničke stanice kad na ulici ugledaše oveći svežanj papira.

— Evo ti naših poštara — mrmljao je inženjer — ispade im iz vozila paket novina!

Podigao je omot »Arene«, koja je toga jutra trebala biti u kioscima, te stavio na rub pločnika, uvjeren da će se poštari, kada ustanove da je svežanj izgubljen, vratiti putem kojim su malo prije prošli. Krenuli su dalje i gotovo zaboravili na paket novina kada im pažnju privuku dvije poštanske vreće nasred ulice. Mali kartončić na vrhu jedne od njih privukao je njihovu pažnju. Pri uličnoj rasvjeti mogli su dobro razabrati slova na kartonu: »Novci: dva milijuna dinara«.

Kao da su im se toga trenutka noge odrezale. Golemo bogatstvo za koje bi morali raditi gotovo cijeli život. Dvojica do sada još promrzlih prijatelja nisu više osjećali hladnoću. No, slatkom okusu novca nisu nasjeli.

— Obavijestimo miliciju, rekli su gotovo istovremeno.

Trenutak kasnije njih dvojica su grozničavo lupali po vratima obližnjeg »Doma zdravlja« tražeći telefon da obavijeste stanicu milicije...

Tako se, zahvaljujući poštenju dvojice prijatelja, novac našao u rukama poštara, a dan kasnije u rukama vlasnika SDK Gospić. No, sada tek počinju nevolje ove dvojice poštenjaka. Tada smo, ne htijući bili zloguki proroci, napisali u »Areni«: »Svakog čuda za tri dana dosta. Ovo gospićko potrajat će, čini nam se, malo duže...«

I nismo se prevarili. U gospićkoj pošti poštenim nalaznicima nisu rekli niti hvala, a kamo li da bi razmotrili mogućnost naknade koju im daje zakon.

Njihov advokat, inače poštenjačina, predložio je pošti u Karlovcu, u čijem je sastavu pošta u Gospiću, da se dvojici nalazitelja, bez sudskog spora, isplati 15 posto od nađene svote. A to je 300.000 dinara. U pošti ni da čuju i rješenje se moralo potražiti na sudu.

Iako je od tada prošlo godinu dana, priča nije još dobila završnicu. Poštari su se branili na sudu da nalaznicima ne pripada nagrada jer su u vreći bile novčanice u apoenima od 1000 dinara koje još nisu puštene u opticaj. Ali, takvu je obranu opovrgla Služba društvenog knjigovodstva tvrdeći da se u izgubljenoj vreći nalazilo dva miliona dinara u apoenima od 100 i od 10 novih dinara i da nije bila ni jedna novčanica od 1000 dinara. Okružni sud u Gospiću presudio je da se dvojici poštenih nalaznika isplati 15 posto vrijednosti pronađenih novaca i još pet posto kamata od dana podnošenja tužbe. Ali, presuda nije pravomoćna, jer se pošta žalila...

POŠTENJE NA VAGI LOGIKE

— Isplati li se biti pošten?

Kada bi na ovo pitanje odgovarala petorica gore opisanih izuzetno poštenih osoba iz gornje tri istinite priče, usuđujemo se pretpostavljati, da bi nam dali negativan odgovor. Iskustvo puno gorčine, nose u sebi zbog nimalo poštenog odnosa prema njima i ne može se drukčije postaviti. Ništa nepošteno od njih.

Srećom, ovakvi primjeri rjeđe se događaju, ali ipak u dovoljnoj mjeri da ostave ružno svjetlo koje nikako ne stimulira poštenje.

Zaista ne može se poželjeti bolja prilika pa se prisjetiti razmišljanja jednog Gospićanina s kojim smo nekoliko dana nakon što je u njihovom gradu nađeno dva milijuna dinara, razgovarali o poštenju. Očito obradovan postupkom svojih sugrađana kazao je da bi bilo društveno korisno i etično, kada i gradski oci ne bi tako hladnokrvno primali takav gest. Njegovo razmišljanje ide čak do toga da bi u općinama, koje već imaju slična iskustva, trebalo proglasiti jedan dan u godini kao »Dan poštenih nalaznika!«.

*

Ako na kraju ponovimo pitanje:
— Isplati li se biti pošten?

— Svakako! — glasit će naš jednoglasni odgovor. Ali isto tako mora se priznati da se tu i tamo poštenje dovoljno ne stimulira. Takve zakonske nepravde prema poštenjacima treba što prije i što temeljitije ispravljati. Ne isplatiti ono što Zakon predviđa za poštene nalaznike — to je uvreda i Zakonu i društvu u kojem je taj zakon donesen!

No, na kraju moramo istaći i to: da za nas vjernike, a i za sve poštene ljude nije glavni razlog poštenja zakonska nagrada, nego glas naše savjesti i poštivanje zakona Božjega: TUĐE NE PRISVOJITI — a NAĐENO POVRATITI!

KAD BI SVI BILI TAKVI!

Sve mi se čini da se to dogodilo za vrijeme Mediteranskih igara u Splitu. Naš poznati TV-komentator za Zagreb Boris Mutić našao na ulici novčanik, u njemu 40.000 dinara (četiri stara milijuna), što u dinarima što u devizama i čitavu hrpu dokumenata, legitimacija, isprava.

Nađene stvari odnio je na recepciju hotela »Lav« (tu je bila odsjela i čitava naša JRT ekipa). Ubrzo zatim saznalo se da je novčanik izgubio vozač riječkog »Autotransa«, koji vozi na relaciji Trst — Rijeka — Split.

U znak zahvalnosti poštenom nalazniku vozač je naručio cijeli »paket« dobrih riba i nešto još boljeg vina. Mutić je uljudno zahvalio, ali je odbio primiti poklon, uz ove riječi:

— Dva puta sam i ja gubio i dokumente i novac, oba puta imao sam sreću da je pošteni nalaznik vraćao izgubljene stvari. Znam kako je to i sretan sam da sam pomogao čovjeku!

ZAKIDANJE POTROŠAČA

Nalazimo se u jednoj mesarskoj radnji u rane jutarnje sate. Dva prodavača za podužom tezgom: lijevo stariji koji radi s mesom, a desno mlađi koji je zadužen za suhomesnate proizvode. Pripremaju, izlažu, raspoređuju. Eto uskoro i prvog kupca ili bar jedan od prvih. Uslužili su ga, ali on se još zbog nečeg zadržava, vrti, pokazuje rukom. Zapeli pri plaćanju... I evo na ulicu već dopiru naelektrisane riječi, čuju se povici. Prolaznici se zaustavljaju, raspituju i promatraju.

— Kako baš okruglo dvije tisuće? — sumnjičavo ponavlja mladi čovjek, a prodavač, jedva nešto stariji, šutke ga s visoka promatra.

— A koliko bi ti htio da bude? — tobože prostodušno ga pripitkuje mladi mesar, doveden unekoliko u nepriliku, ali ne toliku i takvu da bi mu iz glasa iščezao onaj ironični prizvuk.

— Koliko vaga kaže?

Premjeravaju kobasicu, obojica naoštreni i nepovjerljivi.

— A sada to izračunajte. Pomnožite, ponavlja uvrijeđeni kupac.

— Izračunaj sam — opet se smijulji prodavač.

— Ja da računam? Pa mogu i ja, u redu... Evo: uzeli ste mi 26 dinara više.

— Ma nemoj! Pa dobro, ako kažeš... Neka bude po tvom. Pa i pop na oltaru pogriješi.

— Nije to greška, nego krađa!

*

Stariji prodavač u mesari sve dotle — valjda je bio poslovođa — držao se po strani s izrazom nekakve zlovolje i dosade na licu. Eto, to je ono što se zove nezgodna mušterija. Kad bi čovjek samo mogao da ih prepozna, pa da im besplatno da sve ono što traže, vrag neka ih nosi! Samo da ne zakeraju i ne uzbuđuje druge mušterije! A i ovaj njegov se udrvenio, zija. Svaki put pogriješi. Rekao mu je stotinu puta:

— Pazi, brate, kako mjeriš! Ne možeš sa svakim isto. Imaš ih koji kako pogledaju u vagu, sve vide, sve znaju... Ne branim: pojedi koliko možeš, ali, onda otvori oči! Nemoj poslije reći: manjak! Za manjak neću da znam... Ono jest, dječak je vrijedan, trudi se, ali malo-malo, pa naleti na baksuza... Nije morao baš od prve, jutros. Dobro je što na ulici nema mnogo svijeta...

Čekao je da se spor sam od sebe stiša. Samo su mu ruke nešto brže prebacivale šuplje kosti u plastičnu posudu. Ali kad začu onu riječ »krađa«, on se trže i sav ustrepta. To već prelazi svaku mjeru! To je kleveta, uvreda časti, to se otrpjeti ne smije.

U stvarima časti riječi su odavno zamijenile i potisnule bit. Riječi su sačuvale prvobitnu, idealnu čistoću, ostale kao apstraktna mjera ponašanja i djelovanja. I, što se djelovanje više izopačava i srozava, to je djevičanska čistoća apstraktniih pojmova na višoj cijeni. Lopovi ne zaziru od nečasnih djela i postupaka, već od riječi, od kvalificiranja onoga što čine. Prema tome osjećanje i shvaćanje, sitno zakidanje pri mjerenju i računanju nije ni časna ni nečasna radnja — o KRAĐI se tu ne može nikako ni govoriti. Sitno zakidanje ide u red mutnih bezimenih postupaka o kojima ne treba ni misliti ni pričati.

— A on odmah: KRAĐA! Ja, drska li stvorenja!

— Pazi ti što govoriš! Za to se ide na sud!

— Vi kradete, a ja na sud!

— Tko krade majku ti?

— Pa vaš pomoćnik, ili šta vam već dođe!

*

Tajac. Zamijenjen u prepirci, mlađi prodavač glasno odahnu. Stariji, skoro odsutan, odmjerava ispod oka svog protivnika,

neukrotivog drznika. A on, zli anđeo točnog imenovanja, stoji tu nasred prodavaonice, sitničav, neodmjeren, nezreo glup.

— Ne zna taj ni gdje je šupalj, a zapeo: krađa, pa krađa! Ružna riječ: strašno ju je reći, a još strašnije čuti!

U mutnu, samozadovoljnu, zamumuljenu svijest ta riječ prodire nasilnički oštro. Pitanje je delikatno i načelno: da li se takav diletantski lopovluk, koji se sam od sebe skriva, smije nazivati krađom? Zakidanje na vagi duševna je radnja: obavlja se, tako reći, u domaćoj atmosferi, uz smješkanje i strogo uvažavanje visokih moralnih normi, s dječjim oklijevanjem. Poslovođa je uvjeren da bi za takve i slične nepodopštine trebalo naći neku blažu, ljubazniju riječ — neodređeniju. Kako divnu riječ iznađoše za krađu automobila: POZAJMLJIVANJE! Bože sačuvaj, da se rekne riječ KRAĐA! Kakva krađa?

Duboko, u dnu duše on to zaista i ne osjeća kao krađu, već kao neku vrstu neminovnosti, kao realističku korekciju nadživotnih i vanživotnih dogmi. A sad se tu isprriječio ovaj čupavac iz kutije, pa blebeće i vrijeđa. Digao dreku zbog popišanih 26 dinara! (Novim dinarima uvijek se služimo kad nećemo hoćemo oboriti vrijednost!)

— Krađa, a? Krađa, veliš?

Bijesnom od ljutine prodavaču kao da nešto prepuče u glavi, a na usta mu konačno prokuljaše riječi koje nikada do tada nije glasno izrekao:



— Krade, nego šta već krade! Hoće on, samo ako može! Njegovo je da krade, a tvoje je da otvoriš oči, da paziš!

— Pazio sam ... i opazio.

— Pripazi ti malo na samog sebe ... Bolje bi bilo da se podšišaš.

Udarac dokusuri mladića. S ulice doprije smijeh. Prolaznici se raziđoše. Između duge kose, tog individualističkog nasrtaja na opći red i poredak, i ljupkog, duševnog i prirodnog potkradanja, dvoumljenja u izboru nema, niti ga može biti. Duga kosa se smatra za veći moralni prestup. Život, lukav i nepobjediv, ima tu neku tajnu rečenicu: on ne voli čistoću koja ništa ne košta. Zakidaj i ti: u svijetu gdje svatko zakida, nitko nije posebno oštećen ...

*

Incident je, inače pogodan za svakakva tumačenja. Društveno, može se smatrati kao balkanska varijanta trgovanja i trgovačkog poslovanja: sitno podvaljivanje na vagi, miješanje mljevene cigle s alevom paprikom, miješanje brašna u kajmak — to je dostignuće naše čaršije s kraja 19. vijeka; danas u svakom slučaju to nimalo ne jenjava. Zar da moderna trgovina još podvaljuje na taj neuki i posve ljudski način?

Najljepše i najzanimljivije je ono:

— Krade nego šta!

Ta je izjava iznuđena, data protiv kontrole svijesti: svojom iskrenošću i bolnom jasnoćom ona uznemiruje, plaši.

— Krade, nego šta! — Tu je, čini se, pukla posljednja opruga stida i obzira. Krasti, a gnušati se krađe, starinska je i patrijarhalna petljancija. KRADE, NEGO ŠTA — kao da je postalo moderno i samosvjesno geslo.

Riječ je o otupljivanju izvjesnih moralnih osjećaja. Atrofija se opaža kako u ponašanju pojedinaca, tako i većih grupa. Kolektiv koji oprašta dvojici kelnera zaračunavanje polumilionskog iznosa (o čemu je u svoje vrijeme pisala »Politika«), ni formalno se više ne pridržava nekih elementarnih normi. Kad se i kako se dogodio taj preobražaj?

Još je Cvijić — u čiju blagonaklonost prema dinarskoj rasi ne treba sumnjati — uočio jednu neprijatnu osobinu kod svojih miljenika i, u raspravi »Jedinstvo dinarskih Južnih Slavena«, o tome ovako progovorio:

— Ali nesumnjivo nastupaju periode u kojima izgleda kao da je naš svijet izgubio sposobnost da razlikuje moralno od nemoralnoga, ne pokazuje odvratnosti prema korupciji i nepoštenoj tekovini, bar je ne pokazuje velika masa. Ta mi pojava još nije dovoljno jasna.

Ove retke je Cvijić napisao još prije punih 70 pa i više godina, dakle u vrijeme kada svijet još nije bio »ovoliko pokvaren«, kako se to obično, i obično pogrešno govori. Jer, eto, i onda je bilo nekih perioda.

O tim »periodima koje nastupaju« moralo bi se govoriti više, češće, jasnije i otvorenije. Zato srcem i dušom podržavam zlobnu upornost mladića iz prodavaonice mesa, usmjerenu na to da se izvjesni postupci barem imenuju pravim imenom. I to je dovoljno za početak!

M. D.

MITO

Svi mi znamo što je to mito, a znamo i to da se čak ni danas ne mogu neke stvari — bar brzo i čestito — obaviti i završiti bez mita. Kao dokaz tome nek nam posluži članak iz sarajevskog »Svijeta« od M. Tripkovića.

Naš čovjek je darežljiv!

Frizer ga podšiša, konobar ga posluži, na benzinskoj pumpi lije mu benzin u rezervoar kola, ljekar ga primi i pregleda, majstor u radionici društvenog sektora popravi mu kola, sekretar radne organizacije kojoj je podnio molbu za konkurs na upražnjeno radno mjesto primi tu molbu i nasmiješi mu se, a on, taj naš darežljivi čovjek, pruža bakšiš tek toliko, »za kavicu«, »za pivo«, »za cigarete«, »za čokoladu sinčiću ili kćerci«.

A ljudi su podmitljivi!

Taj isti ljekar neće ga više primiti preko reda i biti onako ljubazan, ako mu prethodnog puta nije donio bar paketić s lješnjicima. Majstor u radionici društvenog sektora neće se prihvatiti opravke njegova automobila, ako on ne podstakne njegovu radnu želju bar s dvije-tri crvene novčanice, koliko za početak, i to isto ne učini svakog dana kada navrati. Referent u radnoj organizaciji učinit će i nemoguće, ako mu on uz molbu stavi između listova i koverat sa sumom koja ga neće uvrijediti. Frizer će ga prilikom podšišivanja unakaziti, ako mu prošli put nije dao bar pet dinara bakšiša, a konobar, ukoliko mu ne ostavi kusur od novčanice kojom je platio piće, pogledat će ga krvnički i opsovati — razumije se samo u sebi, a može čak i poluglasno.

Ne želim da uopštavam kad govorim o našim darežljivim i podmitljivim građanima. Ruku na srce ima i onih koji ne daju nikome ni dinara preko onoga što moraju dati, kao i onih koji bi se uvrijedili kad bi im netko pružio poklon

ili novac zato što su obavili nešto što im profesija nalaže i za što su već plaćeni.

U stvari, na ova razmišljanja, koja su plod doživljenih situacija mojih i mojih prijatelja i poznanika, neposredno me je podstakao slučaj jednog našeg povratnika s privremenog rada u Zapadnoj Njemačkoj, koji je, koristeći zakonska prava i određene povlastice uvezao bez ikakvih carinskih dažbina nov kamion da bi njime obavljao u našoj zemlji prevozničke poslove.

Dotle je išlo sve kako treba. Bilo je potrebno još povaditi razne dozvole i potvrde, da bi se na kraju dobila dozvola za rad od nadležnog organa.

Neupućeni bi pomislili da to ide brzo, da je to puka formalnost, utoliko prije što se čovjek poslije toliko godina provedenih u tuđoj zemlji vraća u svoju, te mu treba pomoći da stane na noge. Tako je mislio i jedan pekar iz Ulice Lole Ribara u Beogradu koji se prije dvije godine vratio s privremenog rada i više od godinu dana čekao na rješenja i dozvole da bi otvorio pekaru. Tako je mislio i jedan građanin našega grada, koji je prije nekoliko mjeseci, a poslije 13 godina argatovanja u tuđini, vratio sa privremenog rada u Zap. Njemačkoj dovozeći nov kamion višetonac.

Njegov slučaj ne povezujem sa slučajem beogradskog pekara, jer mi nisu poznati razlozi zašto je taj pekar toliko čekao, kao što, vjerujem, oni ni samom tom pekaru nisu bili razumljivi.

Ispričat ću slučaj tog našeg građanina kog je Crkvenjak nekad dobro poznavao, imao s njim dosta muke i gotovo odahnuo kad je čuo da je on otišao na rad u inostranstvo. Kasnije ga je viđao uvijek kad bi došao na godišnji odmor i radovao se što je postao pošten čovjek, vrijedan radnik i uzoran muž i otac.

Crkvenjak ga je ponovo sreo polovicom juna, jednog dana kad je sunce bilo pripeklo kao nikad do tada. Kosa mu razbarušena, košulja se zalijepila za znojavo tijelo, a on natušten i neraspoložen, kakvog ga odavno nije vidio.

— Zdravo! — pozdravi ga Crkvenjak. — Kad si došao?

— Ima četiri mjeseca — odvrati sumorno.

— Zar može toliko da traje godišnji odmor?

— Sasvim sam se vratio. Uzeo sam kamion i želim da se bavim prevozništvom. Dosta mi je tuđe zemlje.

— Pametno — potapša ga Crkvenjak. — Kako ide posao?

— Išao bi dobro da mogu da radim. Ovako, i ja i žena i djeca grickamo preostalu ušteđevinu i čekamo.

— Šta čekaš? — iznenadi se Crkvenjak.

— Dozvolu za rad, pa da registriram kamion.

— Imaš li sve uslove koji se traže?

— Imam, ali kakva vajda, druže inspektore — gotovo zaplaka taj naš građanin. — Iz dana u dan »vozaju« me od jednog šaltera do drugoga, od jedne ustanove do druge, a vrijeme prolazi i novac nestaje.

— Dobro majkoviću, reci mi gdje je zapelo — nakostriješi se i Crkvenjak. — Znam da za to treba dosta raznih dokumenata i potvrda, ali ne može to da traje cijelu vječnost.

— E, ovdje, izgleda, može. Dođe mi da u kamion strpam ženu i djecu i da se vratim tamo gdje sam do sada bio.

— Čekaj! — smiruje ga Crkvenjak. — Reci gdje je zapelo. Možda bih ja mogao da pomognem. Radije želim da ti pomognem pa da radiš kao i sav ostali pošteni svijet, nego da te poslije opet imam na vratu.

— Na vratu me, druže inspektore, nikada više nećete imati — reče naš građanin odlučno. — A, ako možete pomoći, pomozite... Zapelo je na samoj dozvoli za rad. Jednog dana mi kažu da dođem za dva-tri dana. Poslije toga me tješe da će biti sve kako treba, ali da dođem slijedeće nedelje. Onda me obavijeste da sam dobio dozvolu, ali da nije prekucana, nego da navratim opet za dva-tri dana. Danas mi referent veli da ne može uhvatiti svog referenta da bi prekucanu dozvolu potpisao i opet mi kaže da dođem naredne sedmice. Veli: »Potrudit ću se samo radi tebe da uhvatim šefa prije nego što ode na desetodnevni službeni put«. U stvari, znam o čemu se radi.

— O čemu? — zasvjetlucaše Crkvenjakove oči.

— Nemojte biti naivni, druže inspektore! — nasmiješi se naš građanin.

— Tobože ne znate, a koliko takvih i njima sličnih izvodite pred sudske organe u toku jedne godine? Zapravo, i kad bih htio da dam neki poklon, nemam. Za kamion i jalov život u iščekivanju dozvole, ovdje sve potrošismo.

— Ne griješi dušu! Uvrijedio bi čovjeka kad bi mu nešto ponudio — smijuljio se Crkvenjak.

— Ovako ću čekati još ovoliko koliko sam do sada čekao.

— Znaš šta — reče mu Crkvenjak — hajde da nešto popijemo i da se o nečemu dogovorimo. A što se dozvole tiče, ako je tako da je ona gotova, imat ćeš je sutra ili prekosutra.

Slijedeće večeri u polupraznu bašču jednog našeg poznatog hotela ušli su naš građanin i referent ustanove koji je iz dana u dan odugovlačio izdavanje dozvole. Udno bašče, u blizini šanka nalazio se jedan slobodan sto i oni sjedoše.

Samo je naš građanin u čovjeku što je sjedio s mladom i lijepom ženom za najbližim stolom, udaljenim od njih dva koraka, prepoznao Crkvenjaka i shvatio da on, iako njima dvojici okrenut leđima, u ogledalu, kojim je bio zatvoren jedan dio šanka, može da vidi sve ono što se za stolom iza njegovih leđa događa.

— Zahvaljujem što ste me izveli na večeru — čuo je Crkvenjak malo kasnije glas referenta.

— Malenkost! — odgovorio je naš građanin i pružio mu nekakav koverat. — To je sumica kojom želim samo da vam zahvalim za to što ste se potrudili da mi donesete dozvolu za rad.

Referent je bez riječi otvorio koverat. Lice mu se razvuklo u zadovoljan osmijeh dok je prebirao novčanice, a zatim je koverat stavio u unutrašnji džep sakoa.

— Pa hvala vam — rekao je. — Iskreno rečeno, da se nisam zauzeo kad načelnika, dozvola još ne bi bila potpisana. Čovjek je prezauzet, znate.

Ostali dio razgovora Crkvenjaka nije interesirao.

Dva sata kasnije, kad su naš građanin i referent napustili bašču restorana, ustao je Crkvenjak, a ustao je još jedan naš saradnik koji je sjedio u blizini.

U polumračnoj ulici zaustavili su dvojicu podnapitih ljudi i pokazali im svoje službene legitimacije.

— Ne znam šta ovo znači — uzdrhtao je glas referenta.

— To je u vezi s onom kovertom koju ste maločas dobili i stavili je u unutrašnji džep sakoa.

Referent je oklijevao nekoliko trenutaka, zatim ga je izvadio iz džepa i pružio Crkvenjaku.

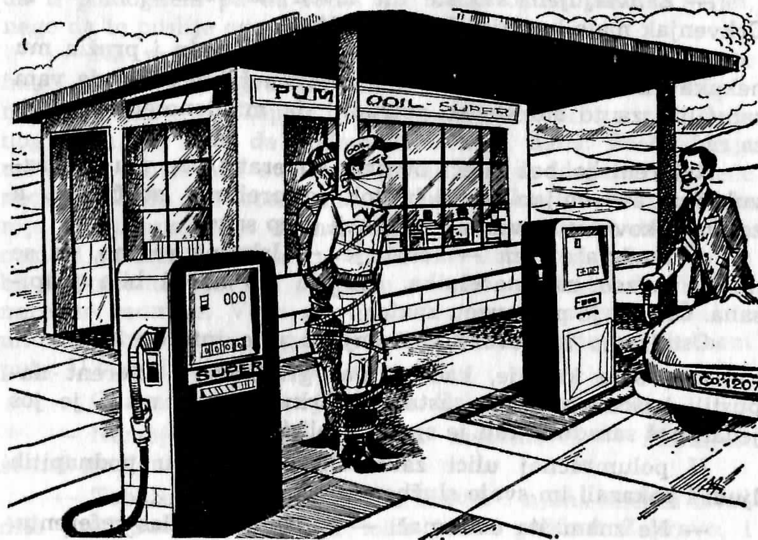
Ja ovaj novac nisam tražio — reče smušeno. — Sam mi ga je on dao.

— A da vam ga nije dao i da vas nije izveo na večeru, dozvolu još ne bi dobio... Vaša dozvola — obrati se Crkvenjak našem građaninu — još prije 15 dana bila je potpisana... Vi ćete — obrati se ponovo referentu — objasniti istražnom sucu zašto ste ga obmanjivali i što ste čekali da mu predate — reče Crkvenjak i naredi svom suradniku da ga odvede u našu ustanovu.

SAMOPOSLUŽIVANJE

Dvojica prodavača na benzinskoj pumpi u Chicagu nemaju baš osobito dobro mišljenje o svojim kupcima. A kako bi ga i imali? Evo što im se dogodilo:

Njih su dvojicu jedne nedelje napala tri razbojnika i opljačkali im blagajnu u kojoj su našli oko 5 tisuća dolara. Kako



nisu bili zadovoljni plijenom, razbojnici su prodavače svezali, a jedan od gangstera stao je na pumpu i cijeli sat prodavao benzin, dakako za vlastiti račun.

Tada su napadači otišli. Po odlasku razbojnika i po dolasku prvoga kupca prodavači su povjerovali da će biti oslobođeni. Međutim, grdno su se prevarili. Automobilist koji je došao da kupi benzin, za tren oka shvatio je položaj i umjesto da odveže i oslobodi svezane prodavače, sam se besplatno poslužio benzinom. Tako je postupilo još nekoliko tuceta vozača.

Tek nakon nekoliko sati naišao je prvi pošteni kupac, koji je konačno oslobodio prodavače, kupio benzin i platio!

Sudeći po ovoj novinskoj notici, čovjek bi mogao pomisliti da na ovom svijetu ima mnogo više lupeža nego poštenih ljudi. Mislimo da ipak nije tako!

KRUH U LOGORU

— Dijeli kruh svoj s gladnima i potrebnima! (Tob 4,17).

Dijeljenje kruha u logoru.

Bio je to najželjenije očekivani čas čitavog dana. Za taj čas logoraši su živjeli. Misleći na njega mogli su izdržati one strašne muke.

Ako bi se koji puta dogodilo da kuhari zakasne, ili ako bi nastala smetnja, da li će se kruh taj dan ikako dijeliti, sve bi logoraše obuzeo neki očaj... A onda kad bi došao čas da se kruh počne dijeliti! Mjerilo se kao u apoteci. Na milimetre i grame.

I kad bi već svaki imao svoj komad kruha u ruci, najprije su ga očima punim ljubavi i čežnje promatrali... Onda bi ga rukama milovali, kao nekoć majku... Napokon bi ga kao neku svetinju iskomadali... Istom tada bi došlo na red blagovanje kruha!

Znate li da je u toj krajnjoj bijedi, kada je svatko od njih bio podjednako gladan i željan onoga komadića kruha, bilo ljudi koji su svoj komadić dijelili s drugima! Jer su ih smatrali još potrebnijim od sebe, još slabijim, iscrpljenijim i bolesnijim!

Pade mi na pamet usporedba: Tko je dao više? Čija je žrtva bila veća: onoga bogatoga Rokefelera, kada je od svoga prvog milijuna dao sirotinji deseti dio, ili onoga jadnog i gladnog logoraša, koji je od svog malog komada kruha dao 100 grama bjednijemu od sebe?

Sjetite se one divne Isusove usporedbe o udovičinom novčiću!

ZAR JE I LOPOV MOJ BLIŽNJI?

Upoznao sam ga kao seoskog liječnika još prije drugog svjetskog rata. Ni onda već nije bio više mlad. A kad sam ga ponovo sreo poslije mnogo godina u Zagrebu, bio je zaista star. Obično mlađi lakše prepozna starije. On je, međutim, prvi uočio mene.

Veselo je pričao svoje brojne interesantne doživljaje. Čak me je nagovorio da pođemo na Sljeme — to poznato zagrebačno izletište. U sjećanju mi je ostao kao čovjek vesele naravi. A takav je ostao i u starosti. A nije mu u životu baš uvijek tekao med i mlijeko. Sangvinik, kakav je bio, pričao mi sad zgode pri čemu se kupao u vlastitim suzama od smijeha, a zatim bi se opet sasvim stužio, ili prelazio u vatru srdžbe zbog neke doživljene nepravde.

Žena mu je davno umrla. Ja je nisam ni poznavao. S njom djece nije imao, a kasnije se više nije ni ženio. Kad sam ga prije rata upoznao, držao je služavku, koja mu je bila i kuharica i kućanica. Ona mu je i vrt uređivala. Bila je još djevojka. On je u nju imao neograničeno povjerenje. Nekako se prema njoj ponašao kao prema svojoj kćeri. A bila je uredna i vrijedna. Pred njom niti je što zaključavao, niti je što tajio. U selu su je zvali Cuca.

Djevojka je imala sirotu majku kojoj se sušila kičma. Sva se savila. Više se nije iz sobe ni kretala. Jedva je i po sobi mogla sa štakama. Ta je njezina majka ostala vrlo mlada kao udovica. Muž joj je poginuo već nakon dvije godine braka. I ostala je tako udovica s curicom, jedinim svojim djetetom.

Kao seoska nadničarka živjela je cijele godine od onoga što bi preko ljeta zaradila. Jedino što je imala bila je kućica koju je po mužu naslijedila. To je bila velika sreća: nije se morala povlačiti po tuđim kućama.

A nije joj bilo lako. Pogotovo dok joj je curica bila mala. Nije imala gdje ostaviti je kada je išla na posao, pa ju je ostavila u kolijevci zaključanu u kući samu. A bila je lijepa i jedra žena. Lako bi se udala. I nagovarali su je. Imala je prilika, ali ih je ona sve odbijala. Nije htjela dijete voditi drugom muškarcu.

Kad je curica odrasla i njoj je bilo lakše. Kako je obrađivala liječnikov vrt, liječnik je malu upoznao i zavolio. Jednom, dok je još bila posve mala, htjela je njegovu velikom psu reći onako po dječju »Kuca«, no ispalo je da je rekla:

— Vaša »Cuca« ima veliki rep!

Njemu se to toliko dopalo, da joj je otada često »prkosio i ljutio je« govoreći joj: — Cuca, puca! A konačno ju je i prozvao Cuca, pa su je uskoro tako i u selu svi zvali. To joj je ime i ostalo. I ja sam je upoznao pod tim imenom. U vrijeme, dakle, kad sam još prije rata liječnika upoznao u jednom selu, Cuca je bila kod njega — već kao djevojka — i kućna pomoćnica i kućanica. Pa

kako smo pričajući dugo na Zagrebačkoj gori o svemu i svačemu oživljavali stare uspomene, upitao sam i za Cucu:

— A šta je s Cucom kasnije bilo?

— Doktor se smrkao, pa će najednom:

— Zar ona beštija?

Čudno sam ga gledao.

— Eh, to vam je ono: odgoji sirotu na svoju sramotu! A tko bi znao gdje je danas? Ja ne znam.

A tada slijedi tumačenje:

U vrijeme kad sam ja u onom mjestu bio, Cuca je imala oko 20 godina. Bila je vrlo zgodna. Kod doktora se dobro i hranila. Poslom nije bila odviše opterećena. A on ju je tako odijevao i toliku joj slobodu u kući dao, da su je mnogi, koji nisu znali, smatrali njegovom kćerkom. Za ono selo bila je obučena gotovo kao princeza. Doktor se ponosio njome. Posebno se ponosio njezinim pjevanjem. A zaista je lijepo pjevala.

Cuca je, kuhajući, uvijek nešto nosila mami. Doktor je mamu besplatno liječio. Čak joj je i lijekove nabavljao, propisivao i plaćao. Čak je njezinu kuću svojim novcem popravljao.

Cuca je imala dečka, zidarskog pomoćnika. Bio je ozbiljan mladić, naočit, marljiv, zdrav, iz ne baš imućne, ali poštene kuće. Cucina se majka toj vezi veselila. Mladić je imao više braće i računalo se da će se priženiti u kuću Cucine majke.

— A onda je u selo došao vrag! — nastavio je doktor žestoko. Ne vrag, nego prava Sotona! U selo je došao neki mađioničar. Došao je s autom. Došao nekom svom poznaniku, lopuži kakav je i sam bio. I jednoga dana došao k meni. Iščašio nogu. I tu kod mene upoznao Cucu. Upoznao, zaludio, zaveo i odveo. Kakav film! Odvijalo se sve to nadzvučnom brzinom.

Djevojka se očito u tog mladića zaljubila.

— Molim vas, možete li vi to shvatiti? — pitao me doktor. Ja ni danas ne shvaćam. Ta ništarija nije znala ni pet hrvatskih riječi. Kako su se sporazumjevali?

Cuca je svojoj majci rekla da se taj mađioničar želi njom oženiti. Da je želi odvesti u Italiju. Majka se zaprepastila. Prvo i zbog same sebe. Što će biti s njom, bogaljem, ako Cuca ode u daleki svijet? A osim toga tko je taj Talijan, o kome su Cuci puna usta? Ima auto! Ali imati auto ne znači ništa. Toliko bitangi ima danas auto! Ima li on kuću, ima li kakav zanat? I na koncu konca tko je zapravo on? Takva su pitanja mučila majku . . .

Videći da će biti bolje da majci više ništa ne govori, Cuca je ušutjela. Majka ju je plačući zaklinjala da ne ostavlja onog vrijednog i poštenog mladića, zidarskog pomoćnika. Kad ništa nije koristilo, majka je izbacila i posljednji adut koji je imala:

— Ja sam se za tebe žrtvovala. Nisam se udavala samo zato da ti kao pastorče ne bi imala neugodnosti. Sad je red da se ti žrtvuješ za mene. Udaj se za zidara, neću zadugo!

Cuca je šutjela.

A onda — nastavio je doktor — jedno jutro nije došla. Čekao sam je, ali je nije bilo. Mislio sam: valjda je prespavala. Ali kad je ni do podne nije bilo, pošao sam do kuće njezine majke. Kuća je bila zaključana. Vratio sam se. Cuce nije bilo ni do večeri. Pa ni sutradan ujutro. Ponovo sam pošao do kuće njezine matere. Kuća je bila i ovaj puta zaključana. Pitam susjede, a oni mi rekoše da Cucu nisu ni vidjeli. I, vjerovali vi meni ili ne, ja sam odmah pomislio na onu bitangu, onog Talijana. Još sam stajao pred kućom, kad čujem da netko iznutra lupa. To stara lupala štakom iznutra. Prozore ne može otvoriti kljakavim rukama, a vrata zaključana i nema ključa. Ne može van. Nema ni ključeva ni Cuce. Zamislite vi te strahote!

Cuca zaista nestala s Talijanom. U brzini odlazeći, valjda ipak uzbuđena, ponijela sa sobom i ključeve.

— I da stvar dobije svoju krunu, čujte još ovo. Vratio se ja kući, pa odmah da pogledam novac. Kad tamo Cuca postala i lopov. Odnijela mi gotovo 200.000 dinara. A vi znate što je značio toliki novac u staroj Jugoslaviji?

— E pa da sam ih onda mogao uhvatiti, ne znam što bih s njima uradio. Nije mi bilo toliko žao ni novca, koliko činjenice da sam u takvu beštiju imao onoliko povjerenje.

Majka joj je uskoro umrla. Doktor je platio sve troškove oko pogreba. Naredio je da se na grobnom spomeniku napiše i uklešu ove riječi:

— Ovu je ženu u grob spremila nezahvalna kći!

Cuca se u selo vratila. Naravno i bez automobila i bez Talijana. Odveo ju je u Austriju. Ondje su austrijske vlasti njega jedne noći odvele. Neopazice je uspio odnijeti i sav novac. Više se nije vratio. U hotelu su joj rekli da je uhapšen. Imala je samo toliko da je mogla doći do kuće. Više ga nikad nije vidjela.

— A što ste vi onda uradili? — pitao sam doktora.

— Što sam uradio? Ja nisam uradio ništa. Što je trebalo uraditi? Valjda ne mislite da je trebalo zaklati ugojeno tele i pozvati svirače i susjede i potrčati joj u susret da je zagrlim i izljubim što se, eto vratio rasipni sin!

Doktor je žestoko mahao svojim štapom u blizini moje glave. Kao da sam ja svemu kriv. Uzbuđeno je vikao:

— Vi svećenici govorite kako čovjeka treba ljubiti. Govorite da je svaki čovjek naš bližnji. A, molim vas, je li čovjek zaslužio da bude ljubljen? Možda ćete i Cucu proglasiti mojim bližnjim?!

Da ga smirim, smiješeći se rekao sam:

— Znam, gospodine doktore, da ne mislite tako.

— Što vi znate? Što ja mislim i što ne mislim? Baš tako mislim. Nema bližnjih! Njezina je majka svoj život žrtvovala za nju. A kako joj je ona tu ljubav uzvratila?

— Ja sam joj bio više nego otac. A kako se meni odužila? Njoj je jedini »bližnji« bio onaj nitkov, evropski kriminalac, koji se nama predstavio kao Talijan. U Austriji se možda predstavio kao Francuz. Tko zna tko je i što je. A kako joj je on

vratio što je ostavila majku, a opljačkala mene? ... Bližnji! ... — velite. Idite, molim vas, sa svojim bližnjim! Čovjek nije zaslužio da se smatra bližnjim. Ili, ako vi znate, recite mi jednoga koji je zaslužio da se smatra čovjekom!

— Znam jednog! — odgovorih mu smiješeći se.

— Baš me interesira tko je taj gosa?

— Ako nitko drugi, vi ste taj! Vi ste zaista zaslužili da vas čovjek poštuje!

Odmahnuo je rukom.

Pošli smo u kapelicu Majke Božje Kraljice Hrvata. Kad smo izašli, nismo više spominjali Cucu. Doktor je već opet bio dobre volje.

J. P.

PENZIJA IZ »FRIŽIDERA«

Stajao je pomalo zbunjen, gužvajući u rukama čohanu šajkaču. Za to vrijeme sudac je diktirao njegove generalije.

— Imovno stanje?

— Pa, ta kuća, na periferiji grada, koja i nije moja, već moje pokojne majke i počivšeg oca, Bog im dao duši slavu nebesku! Nju sad koriste moja djeca. Zemlju sam prodao. Od nje nema ama baš nikakve koristi. Od one penzijice kupio sam traktor i s njim prevozim šoder.



— Jesi li razumio optužnicu?
— Jesam.
— Osjećaš li se krivim?
— Jok, brate!
— Kako? Optužnica te tereti za falsifikat i zloupotrebu službenog dokumenta. Upotrijebio si kažiprst svoje umrle majke i više od tri godine primao očevu penziju na njezino ime.
— Pa šta?
— Kako šta? Otkud ti ta ideja da tako nešto uradiš?
— Ovaj, mi ratovali protiv Njemaca, on tamo radio sve dok nije umro, a sad ja da im oprostim te pare...
— More, ne zanovjetaj, nego nam sve potanko ispričaj kako se sve to dogodilo.
Milorad se malo otkravi. Odveza jezik i poče pričati:
— Četrdeset i prve oca su mi zarobili Njemci. Ja sam s majkom ostao u selu. Kad se rat završio, otac se nije vratio. Ostao je na radu u Njemačkoj. Kad je umro, njegova žena — Miloradova majka — počela je primati penziju. Pošto je bila nepismena, umjesto na potpis, pare je primala na otisak kažiprsta.
— Šta bi kad ona umrije? — pitao je sudac.
— Bi mi žao da izgubim onolike pare. Pa rekoh: »Oprosti majko! Tebe ću lijepo da sahranim, ali ću tvoj kažiprst ostaviti sebi. Kakvi su Njemci, još stotinu godina ću primati penziju...«
Milorad je odsjekao majci kažiprst i stavio ga u frižider koji je kupio baš za tu priliku. Od tada je uvijek oko prvog u mjesecu sačekivao poštara koji je dolazio iz obližnje varošice. Poštara je ostavljao u dvorištu pod izgovorom da mu je majka boležljiva, a on je ulazio u kuću, vadio majčin kažiprst iz frižidera i otiskivao ga na ček iz Njemačke.
— Osjeti to moj komšija, pa mi jednog dana veli: »Milorade, kakvo ti ono meso držiš u onom sanduku«?
— A ja, vrdni tamo, vrdni vamo. Vidim, sve zna.
Onda ti on meni ovako:
— Daj pola penzije meni, da te ne prijavim.
Otjerah ga do đavola. I, eto, nađoh se pred sudom.
— Zbog falsifikata.
— Ja tu ništa nisam svojom rukom pisao, ništa falsificirao. Samo sam pritiskao majčin prst...
Sud nije imao razumijevanja za Miloradovo objašnjenje. Osudio ga je da vrati trogodišnju penziju. Odredilo mu je i uslovnu kaznu.
Milorad se nije pomirio sa ovom presudom. Najavio je žalbu. Reče, tjerat će se, ako treba i do njemačkog suda, samo da ne bi vratio one marke koji je za tri godine primio otiskajući majčin kažiprst.

PASJI ŽIVOT I NIJE UVIJEK TAKO LOŠ

Ima ljudi koji će za svoga psa učiniti mnogo više nego za svoga bližnjega. A da li je to ispravno, prosudite sami!

Mister Harry, vlasnik dvije godine starog kokera — španijela, bio je mišljenja da bi njegov četvoronožni ljubimac mogao biti i ljepši. Stoga je uputio psa na plastičnu operaciju lica, odnosno njuške! Kirurzi su uljepšavali španijelov izgled — što je vlasnika stajalo 500 dolara.

Gore spomenuti slučaj dogodio se u Los Angelesu. To je tek jedan takav slučaj u nizu sličnih koji govore da se ponegdje poklanja veća pažnja psima nego li ljudima, te da uobičajena uzrečica »pasji život« ne mora uvijek imati tužan prizvuk.

Uostalom, pogledajmo činjenicama u oči: »Ellin Prince Speyer Hospital« jedna je od najluksuznijih bolnica u New-Yorku. Namijenjena je isključivo liječenju pasa imućnih ljudi, te je jedan bolnički dan u njoj skuplji nego u mnogim bolnicama namijenjenim ljudima. U mnogim američkim gradovima s uspjehom rade saloni za uljepšavanje pasa. Tako, na primjer, u jednom pasjem salonu u Filadelfiji (»Tommy's Canine Beaty Salon« — to je točan naziv toga salona) »paket« usluga za uljepšavanje psa stoji samo 18 dolara. Za tu će svoticu psa ne samo okupati, već i izmasirati, ošišati, »ondulirati«, te mu obrezati i obojiti nokte na šapama!

Postoje i dijetne kuhinje za pse, koje svojim pretplatnicima dvaput dnevno dostavljaju u kuću naručeni dijetalni obrok. U trgovinama koje prodaju opremu za pse može se nabaviti štošta: od dvadesetak vrsta pasjih konzervi, do najboljih pasjih parfema i gumenih cipelica za blato i kišu — koje se skidaju kod ulaska u stan.

U Hollywoodu — to sigurno niste znali — djeluje nekoliko psihijatara koji se isključivo bave psihičkim tegobama četveronožnih miljenika. A treba spomenuti i zubare koji su isključivo specijalizirani za pseća zubala!

Eto tako ljudi prema životinjama.

— A prema ljudima?

Upravo u jučerašnjim novinama pročitao sam da će se samo u 1980. godini potrošiti 500 milijardi dolara (u svijetu) samo za naoružanje!

— A čemu služi naoružanje? To znamo: Za ubijanje i uništavanje ljudi!

LAKOMSTVO VODI U PROPAST

Protiv nje se moramo žilavo i ustrajno boriti — i to kroz čitav život!

Sebičnost i lakomost nije kod svakoga čovjeka jednaka. Čim otkrijemo sami na sebi da smo u toj točki slabi, da smo naklonjeni škrtosti i požudi za posjedovanjem, posebno novcem, onda moramo započeti veliku borbu protiv te svoje sklonosti, protiv požude za novcem. I to snažno i žilavo.

SNAŽNO — jer ako je otporna snaga manja od jurišne snage strasti, duša biva nadvladana i zarobljena. Svaku pogrešku najbolje svladavamo njezinom oprekom: dakle požudu za imanjem najbolje svladavamo darežljivošću.

Tko je jedanput osjetio radost, koja se krije u tome da se osjeća slobodnim od okova koje novac kani oviti oko duše, tko je uz to zamijetio u svojoj duši radost, koju donosi svijest da je nekoga žalosnog i nesretnog razveselio nekim darom, taj više neće moći pojmiti zašto je njegovo srce tako grčevito prijanjalo uz stvari, koje ga ipak ne mogu učiniti sretnim i koje će mu smrt za kratko vrijeme oteti.

Tu borbu protiv škrtosti treba voditi — rekli smo — snažno i žilavo.

ŽILAVO — Zašto »žilavo«? Jer, dok druge strasti i pogreške s godinama oslabe, škrtost s godinama u nama upravo raste. Pogotovo ako se čovjek protiv nje ne bori. Što se više čovjek približava grobu, to mu ona više zasljepljuje misli, to više otvrdne njegovo srce, dok ne postane tvrdo poput kamena.

Ima dosta slučajeva da se požuda za imanjem protezala i preko groba. U Parizu je ležala na samrti jedna gospođa, koja se godinama hranila od prošnje. Bila je vrlo bijedna i izmršavljena. Prije svoje smrti zamolila je da joj u grob stave štap, koji joj je kroz dugi niz godina bio vjeran pratilac i potporanj u životu.

Žena je umrla. Kad su trebali položiti štap do njenog leša u lijes, opaziše da je vrlo težak. Prelomiše ga i nađoše kako je iznutra bio posve ispunjen zlatnim novcem — dukatima. Ta prosjakinja je kroz dugi niz godina svoju uproševinu pretvarala u dukate i sve to sakrivala u štap. Svojim je srcem toliko prionula uz njega, da ni u času svoje smrti nije mislila na svoju dušu, nego na svoj novac, na svoje dukate.

Nije to slučaj da su samo bogati u pogibelji da svojim srcem prionu uz novac; pohlepa za imanjem i njezina sestra nemilosrdnost žanju svoje žrtve i u kućama siromaha.

Ne zaboravimo nikada:
Imade bogatstva bez škrtosti, a imade škrtosti bez bogatstva. Nije tu pitanje novca, nego pitanje srca!

POKLON PREDSJEDNIKA

Poštenom taksisti predsjednik Sadat poklonio automobil.

Kada je taksist Mohamed Ramadan pogledao na zadnje sjedalo svog automobila, mislio je da sanja. Čekovna knjižica, 4.800 dolara u gotovom, avionska karta, srebrni sat i upaljač — sve su to bile vrijednosti koje je zaboravio jedan od njegovih klijenata. Pošteni taksist prijavio je kairskoj policiji sve što je našao, a kao nagradu za poštenje, o kojem se nadaleko pročulo, dobio je od egipatskog predsjednika Sadata potpuno novi »Fiat 128 sedan«, koji vrijedi oko 6 tisuća dolara.

Zaboravni vlasnik novca i predmeta ostavljenih u Ramadanovom taksiju uskoro je pronađen.

OTIMAČINA

O krađi smo već mnogo govorili. O otimačini manje.

— Što je od toga dvoga gore? Krađa ili otimačina?

— Otimačina je gora nego krađa. Jer dok lopov potajno odnosi tuđu imovinu i ne dira u život vlasnikov, otimač oduzima imovinu i napada — ako ne može drukačije — na život gospodarov. Otimačina je nasilno oduzimanje tuđe imovine. Često se događa da otimač rani ili ubije gospodara da nakon toga može oduzeti ili odnijeti njegovu imovinu.

Otimač stavi nož pod vrat svojoj žrtvi. Drugi se posluži pištoljem. Više otimača zajedno dočekaju žrtvu, bace

je na zemlju, isprebijaju je toliko da se ne može dići. Nakon toga je opljačkaju i s opljačkanom imovinom pobjegnu. Kad otimač kod oduzimanja imovine teško rani ili ubije vlasnika — to je grabežno umorstvo, jedan od najgorih zločina u ljudskom društvu.

Sveto Evanđelje spominje razbojstvo svoga vremena u Palestini. Neki čovjek putovao iz Jeruzalema u Jerihon. Na putu ga iz zasjede napali razbojnici, svukli ga, teško izranili, opljačkali i na pola mrtva ostavili na cesti. (Luk 10,30—37).

PREVARA

Prevara se sastoji u lukavom oštećivanju tuđe imovine. Kupac je platio tri metra tkanine, a trgovac mu je dao samo 2 m i 80 cm. Trgovac je kupca oštetio krivom mjerom. Stranka traži i plati 10 kg šećera, a trgovac je stavio na vagu uteg od 9,5 kg. Tako trgovac prevari jednu stranku, tako drugu; tako danas, tako sutra, tako vara godinama. Prevare počinjene na takav način mogu narasti i na milijunske svote.

KRIVI NOVAC

Nije rijetka pojava da ljudi varaju upotrebom krivoga novca. Tako vješto izrađe krivi novac da ga jedva i vještak razlikuje od pravoga. Krivim novcem kupuju i plaćaju robu, a nevine strane ostaju bez svoje imovine i još moraju odgovarati pred vlastima: odakle im krivi novac. Već je više puta ustanovljeno da se na tržnicama prodaju pokvarene živežne namirnice pod istu cijenu kao da su zdrave. U mlijeku se nađe vode, uginulu živad prodaju kao najzdraviju, a pokvareno meso kao ono bez prigovora. Ako su živežne namirnice toliko pokvarene da se ljudi i otruju njima, onda je s prijevarom skopčano i ubojstvo. Počinjeno je dvostruko zlo, pa i dvostruki grijeh.

LAŽNI DOKUMENTI

Česte su prevare lažnim dokumentima. Oženjeni čovjek načini krivi slobodni list i pomoću njega se oženi po drugi puta. Osramotio je drugu žensku, a možda potrošio i njezinu imovinu. Dvostruko zlo — dvostruki grijeh: sramota drugome nanešena i prevara.

Posjednici varaju jedan drugoga premještanjem kamena međaša. Čovjek je osigurao kuću protiv požara. Međutim, on sam zapali kuću (jer je bila stara i nevrijedna), da može podići od Zavoda za osiguranje veliku osigurninu. To je očita prevara. Bezbroj je načina kako ljudi varaju jedni druge, a prevara je uvijek zlo i ne da se ničim opravdati.

LIHVARENJE

Posebna vrsta varanja i izrabljivanja tuđe bijede jest LIHVA. Lihvar je čovjek koji tuđu bijedu izrabljuje sebi za korist. Čovjek — siromah nužno treba novaca. U velikoj je stisci, želi dići zajam — makar pod bilo kakvim uslovima. Lihvar vidi tu njegovu nevolju i stisku i daje zajam, ali traži strahovito visoke kamate.

Lihvar jednom rukom pomaže bijedniku, a drugom ga gura u još veću bijedu. Sveti Ivan Zlatousti vrlo umno primjećuje:

— Lihvar čini pod sjenkom pomoći bijedu još većom i prodaje ljudsku ljubav za novac.

Sv. Bernardin zove lihvare ubojicama siromaha. Lihvari oduzimaju siromasima sve što im za život treba, oduzimaju im dakle i sam život.

— Braćo, molimo vas i opominjemo u Gospodinu Isusu da ne varate brata svojega, jer je gospodin osvetnik za sve ovo. (1 Sol 4,1—6).

Budite milosrdni!

Sv. Ivan Zlatousti donosi nam ovu zgodnu usporedbu: Djeca bogatijih roditelja nose bogatije i skuplje nakite. Lančiće, prstenje od zlata, razne privjeske, križiće, djeteline s četiri lista, manja ili veća srca i slično.

— A zašto to čine i nose? — pita svetac.

— Zato da se već po tome vidi da su to djeca bogatijih i imućnijih roditelja . . .

— Tako i mi kršćani, nastavlja svetac, moramo činiti djela milosrđa . . . Da se već po našem življenju vidi da smo djeca MILOSRDNOG OCA NA NEBESIMA!

Pitajmo se: da li se to zaista vidi po našem životu?

OŠTEĆIVANJE TUĐE IMOVINE

Male štete znaju prouzrokovati velike grijehe. »Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača« — čini se da i ovdje vrijedi nešto slično, samo u obrnutom smislu: — Mali grijeh — veći grijeh i na kraju propast!

Upravo je bezbroj načina kako ljudi jedan drugome nanose štetu. Čine to zlo, a katkad i bez ikakve zlobe. Škode lakoumno imovini bližnjega kao da je bez vrijednosti, a ne misle na to kako je do imovine teško doći.

Godinama treba štedjeti, odricati se i ovoga i onoga, dok se skrpa i najsiromašinja kućica. Tko nije gradio, nikad neće razumjeti koliko to znoja i brige stoji.

Susjedi se skoro ni za što zavadiše, a onaj zlobniji, da mu se osveti, zapali mu kuću, štagalj, sijeno ili nešto drugo od imanja. A duša? Kud će mu duša? — misli li takav uopće na dušu! Pristojno stojeći komšija pade kroz noć na prosjački štap. Dogodi se da čovjeku grom zapali kuću ili mu strada u ratu. To boli čovjeka i teško mu je. Ali kad se to događa uslijed tuđe zlobe i bez ikakve potrebe, od čovjeka s kojim je do jučer zajedno mezio i pio — onda to boli stostruko. Palikuća sebi nije pomogao, a svoga bližnjega unesrećio za čitav život! Do neba vapijući grijeh!

Ljudi bez ikakve grižnje savjesti hodaju po tuđim njivama, livadama, usjevima, a ne misle da je gospodaru dragocjena svaka travka, svako zrno.

Šaranje po tuđim zidovima, dokaz je neodgovornosti, zaostalosti i prostote. Po zajedničkim zgradama treba pogledati kako nam izgledaju hodnici i stepeništa, pa ćete odmah znati koliko su kulturni stanovnici tih zgrada. Urezivanje slova, redovito je to ovjekovječivanje svojih inicijala, po klupama u školi, u crkvi, u privatnim ili javnim zgradama — sve su to sitne stvari, ali to su štete ili oštećivanja privatnog ili zajedničkog dobra.

Kako nam izgledaju naši perivoji i parkovi? Kako se postupa s klupama? Mladež, upravo iz svoje mladenačke obijesti ne sjeda na sjedalo klupa, nego se penju na naslone, a nogama mažu i oštećuju sjedala klupa. Za sobom ostavljaju prljavštinu i blato, tako da kad stignu starci i penzioneri kojima su te klupe najpotrebnije, ne mogu se njima poslužiti, osim ako imaju snop novina uza se. Kante za smeće, korpe za otpatke — to najprije strada po našim perivojima. Telefonske imenike po javnim govornicama jedva da ćemo još gdjegod naći. Kad se stave — a stave se posvuda da budu građanima na uslugu — tu ne ostanu ni par dana i



već ih nestane. Sve su to stvari sitne, ali pokazuju veoma nizak stepen naše kulture! Nema luđeg naroda od onoga koji sam svjesno uništava svoju imovinu! Kao da je sam sebi najveći neprijatelj.

Napadati na tuđe voćnjake, drugome nepažnjom ili čak hotimično uprljati odijelo pri ludoj gradskoj vožnji automobila, razbijati prozore na tuđim kućama, razvaljivati tuđu ogradu, ubiti iz obijesti ili zlobe tuđu životinju, makar to bilo i pile, otrovati tuđeg psa — sve su to dokazi krajnje surovosti, nesavjesnosti i naše neosjetljivosti prema tu-

đoj imovini. Zar i tu ne vrijedi ona evanđeoska: — **Ne čini drugome ono, što ne želiš da tebi drugi učini!?**

Ubijati ribe otrovom ili dinamitom, hvatati divljač za vrijeme lovostaja ili ubijati ženke dok imaju mlade — zar to nije dokaz divljaštva i manjak čovječnosti?!

KAKVI SMO PRI VRAĆANJU TUĐIH STVARI?

Ako nađemo ili posudimo nešto, to nikako ne postaje naša svojina. A ima nas koji se nimalo ne potrudimo da pronađemo vlasnika nađene stvari. Naprotiv, vruće želimo da se vlasnik ne pronađe. Čak smo spremni i na laž da tuđu stvar sebi zadržimo. Što je veća ili vrednija nađena stvar, to je veća i teža obaveza vratiti je njezinu gospodaru. Ako je vlasnik nepoznat, treba ga potražiti ili stvar prijaviti vlastima da one potraže gospodara. Tek ako se nikako ne može pronaći vlasnik, onda stvar može zadržati nalaznik. Nađene ili posuđene stvari ne vratiti, kad se zna čije su — to je isto što i krađa. U tom smislu veli sv. Augustin: — Što si našao, a nisi vratio, to si oteo.

A kad se radi o vraćanju posuđenih knjiga tu — rekao bih i »nazovi sveci« zaboravljaju na pravednost i na vraćanje!

Posudi knjigu i to knjigu koja je rijetkost, zato je i veća dragocjenost, a kasnije i ne misli na to da bi je trebalo vratiti. A inače se broji, i ljutio bi se kad bi drukčije bilo, među veoma čestite i poštene ljude. Da je uzajmio novac, sigurno bi ga vratio, ali knjigu vratiti — to je već nešto posve drugo. A i on zna da knjiga (pogotovo ako se radi o raritetu) može predstavljati veću vrijednost negoli novac, jer se do novca marljivim radom uvijek može doći, a rijetka se knjiga ni za kakav novac ne može dobiti.

Vaša je radost u dobru koje činite,
u veselju koje širite,
u smiješku koji će oko vas procvasti,
u suzama koje ćete obrisati . . . .

NEMARNOST U VRAĆANJU DUGOVA

Upravo je čudno kako su ljudi nemarni u vraćanju dugova! Posude novac, a ne vraćaju. To je nepošteno. To je u neku ruku isto što i krađa. Ima ljudi koji se olako zadužuju, na laku ruku obećavaju »brda i doline«, a onda od svega toga ništa. Ima ih koji su po naravi lakoumni, pustolovni: hoće udobno stanovati, skupocjeno se odijevati, raskošno hraniti, na veliko putovati, svakoj zabavi prisustvovati, a prihodi njihovih zvanja im to ne dopuštaju. Stoga se na sve strane zadužuju, dugove — dakako — ne plaćaju, i — što je još najžalosnije — dugove ne smatraju ni sramotom ni grehotom.

Ima i još većih lopova! Takvi pozajmljuju velike svote novca da urede radnju, kupe kuću ili nabave robu — a kad ih potjeraju vjerovnici i zatraže da im se dugovi vrate, onda takvi prenesu svoju imovinu na drugoga (ženu ili nekog od prijatelja) pa ih vjerovnici ne mogu zgrabiti za vrat, ne mogu ih ni pred zakonom prisiliti na plaćanje dugova, jer — kažu — ništa nemaju.

Čudim se jedino tome: da naše društvo i pored jasnih Zakona ne poduzima oštrije mjere protiv takvih ljudi i očito unaprijed smišljenih prijevara!

VRAĆANJE TUĐE IMOVINE

Teško onome tko umre nesređenih računa! Tko je svjestan učinjene nepravde, mora to popraviti!

Tuđu imovinu treba vratiti i učinjenu štetu nadoknaditi. To traži pravednost koja veli: SVAKOME NJEGOVO!

Tuđu imovinu treba vratiti njezinu vlasniku. Ako on nije više živ, imovinu treba predati njegovim nasljednima. Ako nema ni njih, onda ta imovina pripada siromasima ili se mora dati u dobrotvorne svrhe

— Tko su siromasi?

To su svi oni koji su tjelesno ili duševno nesposobni da sami sebi privređuju svakodnevni kruh. To su i oni koji uza sve nastojanje ne mogu doći do posla.

Uz siromahe Sveto pismo posebno preporučuje našem milosrđu UDOVICE I SIROČAD. Udovica je sirota već samim tim što nema muža. Muž je glava obitelji. On redovito nosi (bar prema vanjskom svijetu) veći životni teret, veću odgovornost. A ako je žena ostala bez muža, tada i muževljev teret pada na nju. Prema vanjskom svijetu je bez zaštite i stoga joj često njezin teret postaje pretežak. To je glavni razlog zašto ih Sv. pismo uzima u zaštitu i prijeti onima koji svoju silu ili nepravdu ispoljavaju prema udovicama.

SIROČAD — to su opet djeca ostala bez oca i majke. Ostali su bez roditeljske ljubavi i bez topline u godinama kad je najviše trebaju. Kad bi malena djeca sve drugo imala, a roditelja nemaju, i tada bi bila siročad.

DOBROTVORNE SVRHE — to je svaka veća milostinja: nekad je to dar crkvi, nekada pomoć data siromašnom studentu, obitelji s mnogobrojnom djecom pomoći da svu djecu čestito školuju, pomoć sjemeništima, pomoć da se izgradi bolnica tamo gdje je potrebna i sl.

Tko ne može sve vratiti, dužan je vratiti bar onoliko koliko može i kad može. Bila bi loša i nepravedna isprika kad bi netko rekao: — Kad ne mogu vratiti sve, neću vratiti ništa. Ili sve, ili ništa! To nije tačno. Kad vraćaš bar nešto, pokazao si dobru volju, a u nedostatku imovine hvalevrijedna je i dobra volja. Ako si toliko financijski slab, da baš ništa ne možeš vratiti, onda si dužan za oštećenoga Bogu se moliti: da mu Bog vrati što su mu drugi oduzeli!

BEZ VRAĆANJA NEMA OPROŠTENJA

Tko može tuđu stvar vratiti ili učinjenu štetu nadoknaditi, ne može dobiti pred Bogom oproštenje grijeha niti mu svećenik može dati valjano odriješenje u svetoj ispovijedi.

To dakako vrijedi za veću odn. vredniju stvar, a ne za kakvu god sitnicu. Nećemo se tako odnositi ako je nekome ukradena jabuka ili kocka šećera, nego samo onda kada se — kako rekosmo — radi o većoj stvari.

— Šta je veća odn. vrednija stvar? Kada se tu radi o teškom grijehu?

— Ovo neka ti bude pravilo: velika stvar, i prema tome težak grijeh bio bi, ako si drugome oduzeo od njegove imovine toliko koliko je potrebno njemu i njegovoj obitelji da preživi jedan dan.

CARINIK ZAHEJ OBILNO VRAĆA

Kod sv. Luke u Evanđelju opisuje se zgoda između carinika i Isusa. Zahej je bio carinički starješina i veoma bogat čovjek. Želio je vidjeti Isusa, no pošto je bio niska rasta, a oko Isusa veliko mnoštvo naroda, to mu nije bilo moguće. Ali se ipak dosjetio kako će to postići. Otrči naprijed kuda je Isus morao naići, pa se popne na neku suhu smokvu i odatle će bez po muke moći vidjeti Isusa bar u prolazu. Nije se nadao da će ga mnogo veća sreća zapasti.

Kad je Isus naišao pokraj te divlje smokve, pogleda gore na stablo, opazi Zaheja i reče mu:

— Zaheju, siđi brzo, jer mi se danas treba u tvojoj kući zadržati.

Zahej, sav sretan brzo siđe i pripremi se da što bolje dočeka Isusa kao svoga gosta u kući. A oni koji su to vidjeli, mrmljali su i govorili:

— Vidi, vidi, svraća se u kuću jednog grešnika!

Međutim, nas ovdje ne zanima ta ljudska zavist i neshvaćanje Isusova zadatka, nego nešto drugo. Za vrijeme razgovora Zehaj reče Isusu:

— Gospodine, pola svoga imanja dajem siromasima i ako sam koga prevario, vraćam četverostruko!

Tek sada, kad je obećao sve svoje dugove velikodušno — čak četverostruko podmiriti, oprašta mu Isus grijehe i daje spasenje ovim riječima:

— Danas dođe spasenje kući ovoj!...

*

Da sve ovo rečeno zaokružimo!
Bez vraćanja dugova nema oproštenja.

— Tko sije krivicu, žet će muku — (Izr 22,8).

— Što koristi čovjeku ako sav svijet dobije, a duši svojoj naudi? (Mt 16,26).

Lijepo veli naš narod u poslovici:

— Od tuđega dobra čuvaj ruke,
jer ćeš teške podnositi muke!

TAMO NEĆE VRIJEDITI DOSJETLJIVOST

Čuo sam za ovu dosjetku i nasmijao se. Čujte je i vi: Dva kradljivca upala u tuđe lubenice. Jedan zajašio za vrat drugome, da se zemlje nije ni dotakao dok su bili u krađi. Drugi pak čvrsto držao prvoga i pustio ga da s njegovih leđa bere lubenice i stavlja ih u vreću, tako se ovaj drugi, koji je nosio prvoga nije ni dotakao lubenica dok su bili u krađi.



Vlasnik opazio krađu, saznao počinitelje, pa s njima na sud. Kad je došlo do zakletve obojica se rado zakleše:

— Nisam se ni dotakao lubenice! — kleo se nosač.

— Nisam ni zakoračio u njegovu njivu s lubenicama! — kleo se onaj drugi.

Sud je obojicu oslobodio. Smicalica im je sto posto uspjela.

*

Kod Boga neće biti šale! Tu neće vrijediti smicalice ni dodosjetljivost. Bog se ne da prevariti.

Tko sve spada među kradljivce?

Ima ih jako mnogo; dobro pripazi da se i ti ne otkriješ među njima: Evo tih skupina:

1. Krade svaki onaj koji »nabija cijene«
2. I onaj koji traži prevelike kamate
3. Koji siromaha uhvati »u škripcu« pa mu podvali slabu robu za skupe pare

4. Trgovci svih vrsta koji krivo mjere i zakidaju na vagi
5. Blagajnici koji izdaju krive račune
6. Poslodavci koji radnicima ne isplaćuju prema ugovoru
7. Zanatlije koji naplaćuju i one popravke, koje nisu obavili
8. Radnici koji naplaćuju i svoje »zabušavanje«
9. Mljekari koji prodaju vodu u mlijeku
10. Gostioničari koji prodaju vodu u vinu

Protiv VII. zapovijedi Božje griješe svi oni:

1. Zapovijedaju svojim podložnicima da kradu
2. Savjetuju ili potiču na krađu, otimačinu ili prijevaru
3. Svi oni koji sudjeluju u stvaranju ili donošenju nepravednih odluka, zakona, osuda, komisijskih procijena i sl.
4. Koji svojim ruganjem natjeraju drugoga da učini štetu ili nepravdu bližnjemu
5. Koji pomažu kradljivcu: držeći mu stražu, krijući ga i sl.
6. Koji znaju a ne prijave lopova, nego dopuštaju da nevini stradavaju i trpe nepravdu
7. Koji primaju ukradene stvari bilo na čuvanje ili pomažu pri prodaji i sl.
8. Svi policajci, milicioneri, suci, koji ništa ne poduzimaju protiv lopova.

NE POŽELI TUĐE!

Bog nije protiv bogatstva, ali jest protiv onoga tko ne razlikuje Boga od bogatstva. Može se imati oboje: Boga i bogatstva, ali se ne može objema služiti.

Kako se imamo služiti dobrima ovoga svijeta, a da ne izgubimo onaj drugi važniji — vječni — bilo je mnogo govora kroz ovaj kalendar. Bog nam je sve dao. Želi nam, zaista, da budemo sretni! Da na ispravan način koristimo bogatstvo ove zemlje! Toliko mu je do toga stalo da nas je sa dvije zapovijedi na to upozorio!

Ova posljednja — deseta zapovijed — želi da nas upozori kako se moramo čuvati čak i grešnih želja za nepravednim posjedovanjem dobara svijeta. Kao da nam veli:

Čuvaj se svega što te može navesti na grijeh!
— Ne poželi ništa što je tuđe!
— Budi zadovoljan s onim što imaš!
— Slobodno povećavaj svoje blago, samo pazi da to bude na pravedan način!

— Čuvaj se lakomosti, čuvaj se prevelikih prohtjeva!

— Ne pokrivaj se više nego što ti je pokrivač dug!

— Budi milosrdan, pa ćeš i ti milosrđe postići!

— Jer kakvom mjerom budeš mjerio, takvom će se i tebi mjeriti!

— Bježi od škrtosti i bori se protiv nje, jer je škrtost i sebičnost mnoge odvela u propast!

— Pazi čovječe! Kao što se moraš čuvati grešnih djela protiv tuđega vlasništva, tako se čuvaj i želja, koje bi te mogle dovesti do grešnih čina! Jer svakom činu prethodi želja. Najprije poželimo, pa tek onda — ako nam se pruži prilika — tu želju i ostvarimo. Zato — čovječe — pazi na srce svoje, na razum svoj, da ni ne poželiš što bi bilo grešno! Da nikada ne poželiš doći do tuđega dobra na nepravedan i grešan način!

NAUČIMO MOLITI IZ NOVINA!

— Brate, sestro! Ako ne voliš moliti iz molitvenika, ili ti je krunica suviše dosadna i jednolična, ili ti je dojadio tvoj Časoslov, onda uzmi novine, pa nauči moliti iz novina! Može se to!

Otvorimo li novine, susrećemo se s riječima koje mogu odgovarati činjenicama i sudbinama, a mogu — što se nerijetko događa — stvarnost ili uljepšavati ili unakazivati. Čine to raznim slutnjama ili predrasudama.

Novine nisu istinitije od ljudskog života koji opisuju. Kad je Isus htio davati upute za život pripovijedao je pripovijesti koje bi mogle stajati u današnjim novinama:

— Bio neke čovjek koji je silazio iz Jeruzalema u Jerihon i upao među razbojnike . . .

On je često takve pripovijesti počinjao riječima:

— Gledaj, — Gledajte . . . To se dogodilo, to su ljudi doživjeli, to je posve moguće. Ne vodi računa o tome, prihvati činjenicu, ozbiljno uzmi napomenu.

Mi danas možemo reći: Kad čitaš novine, pazi na sudbine. Vodi računa o nasilju, o lažima, o prešućenim činjenicama, o događajima koji stoje iza riječi. Po sebi se ne ide za senzacijama. To su sitne sreće, nevolje, bol, koja stoji iza osmrtnica.

Razmišljaj o bolesti u ljudskom društvu, o krivnji i naknadi, o dobroj volji i malim mogućnostima, o prilikama koje treba izmijeniti, koje zbog ljudi i njihovih sudbina ne bi smjele tako ostati.

Čitati novine znači plašiti se, strahovati, čuditi se. Tko ne zna što bi molio, neka otvori novine i neka razgovara s Bogom o onom što čita. Postat će molitelj a da i ne primijeti. Zahvaljivat će Bogu što je tako počeo. Shvatit će i to da su ti strani ljudi njegova braća i sestre. Oslobodit će se samoga sebe. Možda će upravo na tom putu otkriti molitvu. Govorit će s Bogom o bijedi — jer Njegovo kraljevstvo još nije došlo — i o putovima koji vode do kraljevstva Božjeg među ljudima.

*

Tako čitam jednog dana u novinama:

— Ponovo odbačen prijedlog za povišicu penzija — Pitanje penzija skida se s dnevnog reda — Provodi se stabilizacija — Isto tako čitam da je »mlijeko opet poskupilo«. Tramvaj i autobus opet za dinar skuplji . . . A pri tom mislim na ljude koji u našoj zemlji postaju siromašnijima, jer cijene neprestano skaču, a njihove penzije ostaju iste . . . U tim kratkim vijestima skrivene su sudbine ljudi.

Čitam na drugom mjestu:

— Student traži sobu, a stanarina 150 — 200 tisuća starih dinara. Pri tome mislim na sve studente koji nemaju mogućnosti da izbjegnu izrabljivanje stanodavaca . . .

Čitam dalje:

— Penzioner ležao mrtav u sobi tri dana dok ga nisu pronašli — i mislim pri tome na tolike ostavljene kojima nitko ne odgovara kad nešto pitaju . . .

Čitam: — U četvrtak u noći izvršena je provala u jednu prodavaonicu elektromaterijala. U pitanju su dva mladića . . . Pri tome mislim na sve što su ta dva mladića doživjela s odraslim ljudima prije nego su razbili staklo i odlučili se na provalu . . .

Čitam: — Nudimo besplatan savjet: Tko prihvati naš savjet imat će novaca »ko pljeve« . . . Mislim na sve snove o milijunima. Na laži kojima se služe ljudi da zarade na onima što vjeruju oglasima . . .

Čitam: — U sukobu policije i radnika poginule četiri osobe . . . A ja mislim na svu nepravdu koja je predhodila tom krvavom sukobu . . .

Tko ne zna zašto bi molio, neka samo pažljivo čita novine. J. Z.

PRAVEDNOST

(Meditacija)

Kad Isus želi opisati Božje kraljevstvo, govori o pravednosti. Naši su pređi pod tim podrazumijevali pravednost pojedinog čovjeka pred Bogom. Danas spoznajemo da je Isus tražio pravednost u svijetu uopće. Ne pravednost koja se sastoji u poslušnosti ljudskim uredbama i vlastima, već pravednost koja štiti sreću i mir među ljudima.

Tko hoće razumjeti što je pravednost i pokušava moliti za nju, mora spoznati da je danas nemoguće rastavljati pravdu i nepravdu kako su se dosad rastavljale: javni tužilac je u pravu, buntovnik ne. Posjednik je u pravu, najamnik ne. Čuvar reda je u pravu, a tko silom želi promjenu nije u pravu.

Ima u našem svijetu prilika u kojima je netko »zao«, prije nego se mogao odlučiti za dobro ili zlo. Ima prilika u kojima čovjek ne može naći vjere, čak ni onda kad bi to želio, a ne može razumjeti što kršćani nazivaju dobrim, a što zlim.

— Oče naš, ti si na nebu. Želio bih da još jednom dođeš prije nego zaboraviš kako se dolazi na jug Rio Grandea . . ., pjeva Mario Benedetti.

S molitvama ove vrste morali bismo se sprijateljiti više nego dosad. Dok izgovaramo takve tuđe molitve, koje nam ne odgovaraju, i dok mislimo na one koji su pronašli takve riječi, možda ćemo jednog dana naučiti zastupati pred Bogom one kojih je zlo došlo iz Evrope i kršćanske Sjeverne Amerike, i naučiti činiti što je potrebno.

Tisuću devetsto i šezdeseté mjeseca kolovoza
gotovo se više i ne isplati
da nam dođe tvoje kraljevstvo
jer ono je već ovdje
zakopano u gnjev i strah
u antipatiju i nečistoću
u očaj i umor
u čežnju da usprkos svemu tome tebe gledamo:

Kad si govorio o bogatašu
o igli i devi
i mi svi izabrali tebe . . .
Šuteći je podigao svoju ruku i Indio
koji te, istina, poštivao
ali ti se suprostavio
jer nije mogao razumjeti
tvoju volju.

Svakako se ponekad
tvoja volja pomiješa s mojom
nadvlada je
zapali
podvostruči je.
Tada je teško prepoznati
koje je moja volja.

Najkasnije sutra
ukinut ćemo bankrote
nasmijane razbojnike
koji imaju kandže
da udaraju u harfu . . .

Nije važno
da nam naši vjerovnici oproste
onako kako smo mi
nekoć
nepažnjom
opraštali svojim dužnicima.

Još uvijek dužni su nam
otprilike jedno stoljeće
nesanice i trpljenja
oko tri tisuće kilometara uvredljivih riječi
i cijelu mrtvu Gvatemalu.

Ne uvedi nas u napast
da zaboravimo . . .
Istrgni nam iz duše zadnjeg prosjaka
i izbavi nas od zle savjesti.

Amen

Jörg Zink

NEPRAVDA SVJETSKIH RAZMJERA

— Dok toliko mnogo ljudi gladuju na ovoj našoj zemlji i dok postoji toliki broj djece koja neće nikada u životu naučiti niti jednoga slova — dotle se ne može govoriti o pravdi i pravednoj raspodjeli dobara ovoga svijeta, No, o svemu tome više u slijedećim retcima.

SVIJET JE BOGAT, ALI....

Trebalo bi da se sva djeca s ugodnošću sjećaju svoga djetinjstva. Zar to nije najljepše doba života? Trebalo bi da se smiju i raduju, a umjesto toga mnoga djeca plaču, boluju i čak umiru od gladi.

Više od milijun i 200.000 mališana u Latinskoj Americi umrlo je samo prošle godine od gladi i zaraznih bolesti — i to u 1979. godini, koja je proglašena godinom djeteta, može li biti veće ironije?! — a polovica onih što uspiju odrasti nikad ne nauče niti jedno slovo. Prema podacima UNICEF-a smrtnost novorođenčadi i djece predškolskog uzrasta je tolika da bi trebalo da predstavlja »alarmno zvono« za budućnost ovoga kontinenta.

Danas u svijetu ima prema procjenama Svjetske zdravstvene organizacije, oko 1.500 milijuna djece, od kojih 1.220 milijuna, — rečeno u postocima — 81 posto živi u zemljama u razvoju, a među njima najveći broj u siromaštvu i bijedi, bez dovoljno hrane, bez čvrstoga krova nad glavom, čak bez čiste i zdrave vode i najelementarnije medicinske njege.

U prvim nedjeljama života, okolica igra vrlo važnu ulogu u životu djeteta i zapravo presudno utječe na smrtnost i na kasnije zdravstvene rizike. Djeca koja su lišena zdravstvene zaštite, u velikom procentu obolijevaju i čak umiru od tetanusa, dijareje, zapaljenja pluća i običnih bolesti. Za njih pothranjenost predstavlja samo dodatni faktor koji pogoršava negativne utjecaje raznih infekcija.

U ovim uslovima, malo koji od tih 1.220 milijuna mališana iz nerazvijenog svijeta ima šanse da ostvari svoje pune ekonomske i društvene potencijale. Naravno, oni će jednog dana donijeti na svijet novu, nezdravu generaciju, održavajući na taj način neraskidljivi začarani krug.

Ili, možda, taj krug nije u stvari ni začaran ni neraskidljiv. Stručnjaci Ujedinjenih naroda izračunali su da oko 700 tisuća milijuna dolara treba uložiti da bi se u svijetu udvostručila količina hrane, i to, prije svega, za potrebe nerazvijenih zemalja. Velik je to novac, nema sumnje, ali ta basnoslovna suma iznosi svega JEDNU DESETINU procenta one druge, neuporedivo veće sume koja se u svijetu SVAKE GODINE troši na naoružanje. A ono što UNICEF danas daje za djecu zemalja u razvoju, samo je 0,00075. dio tih troškova koji se troše na oružje i naoružanje!

Svijet je, dakle, bogat, čak mnogo bogatiji nego što se to redovito misli — samo što je to bogatstvo nepravedno raspodjeljeno. Na bliskoj je budućnosti da izvrši tu preraspodjelu. Ako to ne bude išlo milom, ići će sigurno silom!!!

*

Već smo spomenuli da je 1979. godina bila proglašena za Godinu djeteta, pa je na početku 1980. godine bilo posve normalno da se na svim meridijanima svijeta svode bilance prethodne godine. Latinska Amerika je u prilici da se zamisli nad samom sobom i nad svojom prošlošću i budućnošću.. Jer, situacija je upravo porazna kad su njezini najmlađi stanovnici u pitanju: preko milijun i 200 tisuća je samo u toj godini 1979. umrlo od gladi i zaraznih bolesti, i to od bolesti koje su danas skoro nepoznate u krajevima razvijenog svijeta.

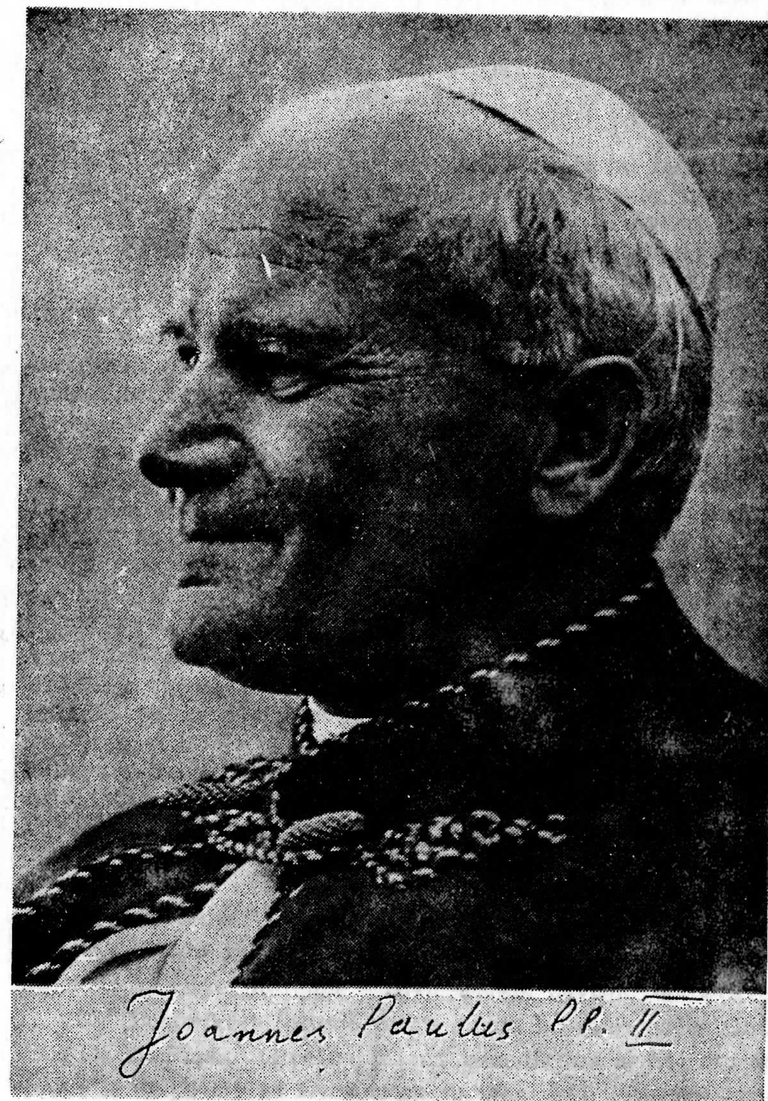
Stopa porasta stanovništva na tom »Zelenom kontinentu« (Južna Amerika) je, istina, jedna od najviših u svijetu, tako da je porast ukupnog broja stanovnika ovoga regiona i dalje na jednoj vrtoglavoj uzlaznoj liniji koja, sa svoje strane, također prijeti brojnim novim izazovima i nevoljama. Kad je, međutim, u pitanju smrtnost novorođenčadi i njihove nešto starije braće i sestara, brojke iz ovog maloprije spomenutog crnog biltena mogu poslužiti isključivo

kao alarmno zvono, i zbog toga ne iznenađuje što je na nedavnom redovnom »Panameričkom skupu kongresa za zdravlje« u meksičkoj prijestolnici o tome bilo najviše govora i najviše polemike.

POSLJEDNJA OPOMENA

Rasprave odn. spora oko onog najbitnijeg niti je bilo niti je moglo biti: oko činjenice da je onih 1,200.000 prerano okončanih života (od toga otpada na djecu do 4 godine 1 milijun i 6 tisuća, između 5—9 godina 150.000, a između 10—14 godina 66 tisuća) posljednja opomena ne samo njima, nego i čitavom svijetu. Zaista je krajnje vrijeme da se čovječanstvo trgne i učini nešto kako bi se stvarno promijenili, prije svega, međunarodni ekonomski odnosi i uslovi, koji direktno prouzrokuju tragedije ove vrste ne samo na južno-američkom, već isto tako na afričkom i azijskom kontinentu. Jer pomor najmlađih je jedna činjenica koja kroz povijest neumoljivo prati ovaj svijet zemalja u razvoju, a u ovom konkretnom slučaju Latinske Amerike — to je posljedica, prije svega, sve upadljivije ekonomske zaostalosti, koja se očituje u krajnje nezadovoljavajućim socijalnim uslovima u kojima žive buduće majke i kasnije njihovi potomci.

Glad i svakovrsne zarazne bolesti i dalje haraju ovim dijelom svijeta, koji danas ima oko 150 milijuna stanovnika mlađih od 14 godina (a to je oko 41 posto od ukupnog broja) od kojih je svaki drugi — sudeći prema jednom nedavno objavljenom izvještaju »Panameričke zdravstvene organizacije« — nedovoljno ishranjen, daleko ispod proklamiranih svjetskih minimuma, i isto toliko medicinski nezaštićen. Stopa smrtnosti novorođenčadi zbog toga ne zna za silaznu liniju i u pojedinim oblastima Latinske Amerike iznosi 21, pa čak i 150 odsto iznad prosjeka koji se registrira u većini ostalih zemalja u razvoju. O uspoređivanju s razvijenim zemljama ne može se ni govoriti.



DVIJE OBLJETNICE

SVETI BENEDIKT
(480—1980)

Ove godine navršava se petnaest stoljeća od rođenja sv. Benedikta, utemeljitelja zaslužnoga benediktinskog reda. Ta obljetnica slavi se posebno na svečan način u Evropi kojoj je sv. Benedikt zaštitnik. Benediktinci su zaslužni za zapadnu i evropsku kulturu a zaslužni su i za našu kulturu. Hrvatska prošlost ne može se zamisliti bez benediktinaca.

U našoj Crkvi postoje i različiti redovi: muški i ženski. Najstariji red koji postoji u Crkvi jesu benediktinci, koje je utemeljio sv. Benedikt. Redovništvo je došlo u Zapadnu Crkvu iz Istočne Crkve gdje postoje samo monasi ili kaluđeri, pa se ne može kazati da postoje redovi. I u Zapadnoj Crkvi dugo godina bili su jedini redovnici, monasi benediktinci. Od njih su se granali i danas srodni redovi a mnogi poznati redovi imali su uzor u benediktincima. U Srednjem vijeku redovi se su počeli množiti. Kod nas su, pored benediktinaca, poznati franjevci, dominikanci, isusovci i dr.

Krist je propovijedao dolazak kraljevstva Božjeg. Da bi nam priopćio bogatstvo te tajne, upotrijebio je više od dvadeset usporedbi. Bogatstvo te tajne je neizmjerno i teško je bilo jednom usporedbom kazati što je ono. Danas je kraljevstvo Božje u Crkvi. Bogatstva te tajne su u njoj, u njenom životu i njenom djelovanju. Kraljevstvo Božje ostaje tajna, ali se očituje vani životom i radom vjernika. Svaki svetac razlikuje se od drugog sveca, ali su svi slični Kristu. Tako se i redovi između sebe razlikuju, ali svi ostvaruju Evanđelje i očituju kraljevstvo Božje na svoj način. Svi su oni redovi Crkve, svi niču u Crkvi i svi se u nju vraćaju. Svaki red ima svoju namjenu i usmjerava se na različite poslove potrebne Crkvi, uvijek zavisno od Crkve.

Sv. Benedikt je osjetio poziv da na poseban način služi Bogu i ljudima. Utemeljio je red benediktinaca, koji su se naglo širili po cijeloj Evropi, pa su tako došli i u naše kra-

jeve. Posebno je poznat samostan Montecassino (Italija), središte molitve i rada, odakle su benediktinci širili svoj rad po Evropi.

Benediktinci se pojavljuju u Hrvatskoj u doba svoga procvata (9. do 12. stoljeća). Zauzeli su gotovo sve otoke od Krka do Mljeta. Prvi samostan benediktincima je podigao knez Trpimir (855). Doprli su do Zete i Dukije, pa preko Bara sve do Skadra. Bilo je to u vrijeme Nemanjića i Balšića. Nalazimo ih kod Slovenaca posebno u sjeverozapadnim krajevima (u Koruškoj).

Može se pretpostaviti da su im se samostani nalazili i u zapadnim krajevima Bosne i Hercegovine).

Teško je procijeniti koliki su doprinos dali ti redovnici Crkvi i evropskoj kulturi. Zapadna kultura nosi u sebi njihove tragove i ne možemo je procjenjivati bez doprinosa tih redovnika. Marljivi i radini, čuvali su i prepisivali stare grčke i rimske spise, pa i one koji nisu bili u skladu s vjerom i kršćanskim poimanjem života. Danas naša djeca uče u školama grčke i rimske pisce, a to su stoljećima čuvali i predavali benediktinci. U naše krajeve donijeli su crkveno građevinarstvo i tzv. beneventansko pismo, kojim su se pisale povelje hrvatskih vladara. Kod nas su prihvatili glagoljicu, pa je njihovo djelo poznata Baščanska ploča, znameniti hrvatski glagoljski natpis. Preuzevši glagoljicu i slavenski jezik u bogoslužju, dali su neprocjenjiv doprinos očuvanju naših krajeva od tuđina.

Sv. Benedikt je u svom Pravilu uredio evanđeoski život rečenicom koju često čujemo: ORA ET LABORA = MOLI I RADI! Samo uređenje samostanske kuće, redovno je bila izvan grada, bilo je raspoređeno tako da se ostvaruje ova poruka. U samostanu se nalazi glavna crkva s pokrajnim kapelicama. U pojedinim krilima samostana su redovničke sobe, sobe za putnike, goste, siromahe, bolesnike. Postoje različite radionice za obrte, knjižnica, a posebno se ističe pisarna za prepisivanje starih spisa i ukrašavanje knjiga. Uz samostan su vrtovi s povrćem, voćem i ljekovitim biljem, apoteka, mlin, njive i ostalo što je potrebno za osobni i zajednički život.

Kad je sv. Benedikt propisao da se u samostanima moli (ora!),dao je prednost Božjoj slavi pred ostalim zadaćama benediktinaca. Želio je da se što više brinu za svečano slavljenje mise i ostalih odreda. Zato su benediktinci i danas poznati kao glazbenici koji su stoljećima gajili crkveno pjevanje, tzv. koral. U samostanima je bilo po nekoliko stotina redovnika različitih sposobnosti. Tako su njihovi graditelji napravili snažne i umjetnički divljenja vrijedne crkve.

Pored određenih sati molitve, po danu i po noći, benediktinci su izvršavali i drugi dio propisa: radi (labora!). Radili su ručno, raspoloživim strojevima i napravama. Tako su razvijali poljoprivredu i poljodjelske strojeve, usavršavali raznovrsne obrte i svakovrsna umijeća.

Pored rada rukama i molitve imali su zadaću obvezatnog čitanja. Radeći umno čivali su stara vrela: znanosti, književnosti, filozofije i teologije i sami doprinosili da se one razvijaju i usavršavaju. Plodove svoga cjelokupnog rada predavali su vjernicima. Bili su misionari u mnogim zemljama gdje su tekovine svoga rada nesebično davali drugima. Propovijedajući Evanđelje, kako su ga oni doživljavali, širili su kulturu i pismenost.

Sv. Benedikt dobio je posebno nadahnuće da tako uredi život svoga reda. Njegovo svaćanje Evanđelja je zajedničko shvaćanje svih kršćana. Tako život benediktinaca postaje evanđeoska poruka svima.

Rad je posvećena vrijednost. Posvećena je najprije Božjim djelovanjem koji je stvaranjem svijeta obavio najveći rad. Ljudima je predao svemir da ga svojim radom usavršavaju i da sami sebe usavršavaju. Njegov sin, Isus Krist, radio je u radionici sv. Josipa. Ipak je rekao da ne budemo zabrinuti što ćemo jesti i u što ćemo se obući i da »tražimo najprije kraljevstvo Božje i njegovu pravednost«. A pravednost kraljevstva Božjeg je da svatko pravedno radi i pravedno zaradi. Sv. Pavao je bio radnik i vlastitim rukama zarađivao je što je bilo potrebno njemu i onima koji su bili s njim.

Rad je, dakle, svet jer je sveta osoba čovjeka koju Bog u Kristu posvećuje. Kao što moramo poštovati osobu tako moramo poštovati rad kojim se osoba usavršava i kojim

usavršava svemir. Zato je povreda tuđeg rada povreda osobe. Ukrasti: znači oteti plodove tuđeg rada, znači uvrijediti osobu. I, kako je rad sveta služba, on postaje molitvom kojom slavimo Stvoritelja i dovršavamo njegovo djelo.

Ali, i molitva se može proglasiti radom zato što, dok molimo, dajemo svoje snage Bogu koji nam ih je darovao. Molitva koju obavljaju svećenici i redovnici — a benediktinci su to prvi činili — naziva se latinskim jezikom »officium«, što znači služba, obavljanje službe, dakle rad. Sve naše vrijeme je Božje vrijeme, sve naše snage smo dobili od Boga, pa kad radimo i kad molimo slavimo Boga. Sv. Benedikt je tražio da benediktinci dadnu prednost molitvi. Rad nekada zanese i čovjek zaboravi na samog sebe i na Boga. Rad traži i odmor. Zato su se radnici uvijek borili za skraćeno radno vrijeme, jer pretjeran rad uništava tjelesne snage a čovjek zanemaruje svoj duhovni svijet.

Čovjek radom i molitvom služi Bogu. Njegova služba — bilo rad bilo molitva — služba je Bogu. Čovjek radom časno zaslužuje sebi i drugima za život. Svojim radom pomaže nedorasle i slabije, bolesne i starije. Starije, bolesne i nemoćne pomaže zato što su i oni radili za njega kad je bio malen. Mladim pomaže dok ne stignu do sposobnosti da mogu sami sebe izdržavati. Čovjek bi griješio kad se ne bi brinuo za svoje roditelje, bolesne i nemoćne. Griješio bi kad se ne bi brinuo za svoju djecu. Ali i djeca griješe ako badava jedu plodove rada svojih roditelja. Jer, što znači ako djeca ne uče, a jedu, nego krađu očeva i majčina rada? Svojim učenjem i dobrim vladanjem pravedno koriste njihov rad, što će im kasnije vratiti. Svojim neradom kradu tuđi rad.

Sv. Benedikt je pokazao svojim pravilom kako se uređuje skladan život redovnika i vjernika: MOLITI I RADITI. Na taj način njegov red postaje zaslužan za Crkvu i za našu kulturu. Red benediktinaca dao je mnoštvo svetaca, četrdeset papa, oko 250 kardinala, sedam tisuća nadbiskupa, petnaest tisuća biskupa i oko petnaest tisuća pisaca.

Mi molimo i radimo. Ali, kada molimo da nam Bog dadne ono što nam je potrebno, onda moramo znati da njegov blagoslov dolazi preko rada naših ruku. ORA ET LABORA = MOLI I RADI!

STROSSMAYER I MARTIĆ

(U povodu 75-godišnjice smrti biskupa Strossmayera i fra Grge Martića)

Ove godine (1980) proslavljena je 75-godišnjica smrti đakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Nema sumnje da je malo ljudi koji su toliko zadužili hrvatski narod, kao što je to učinio biskup Strossmayer. A istina je, isto tako, da je u to vrijeme bilo vrlo malo ljudi koji su tako dalekovidno i s toliko ljubavi radili na zbližavanju slavenskoga juga, na zbližavanju svih jugoslavenskih naroda.

Biskup Strossmayer je imao mnogo suradnika i prijatelja. Imao ih je i izvan Hrvatske. Jedan od tih bio je i fra Grga Martić, franjevac, književnik i, silom prilika, političar u zadnjim desetljećima turskog gospodstva u Bosni. I fra Grgo je umro prije 75 godina. Ovih nekoliko stranica posvetit ćemo prijateljstvu i suradnji ove dvojice naših velikana.

Car Franjo Josip slavio je svoj srebreni pir 1878. godine. Fra Grgo je išao u bosanskoj delegaciji u Beč. Sa svojim prijateljima i suputnicima svraća se u Đakovo. S njim su Mustafa Fadil-Pašić i Mehmedbeg Kapetanović. Strossmayer ih je primio s oduševljenjem, tako da monsinjor Cepelić piše: »Mustafa Fadil-Pašić, mek i mučaljiv, Mehmedbeg veseo i poslovičan, a fra Grgo poetičan ... Biskup je goste milo dočekao, a spram fra Grge ruke širi u lice ga ljubi.«

S biskupovim odobrenjem fra Grgo je u Đakovu tiskao svoj spjev »Hadžilojina krajina« 1881. godine, i posjednuće Bosne — sedmi dio »Osvetnika«.

Od 1885. godine ne prolazi ni jedno Josipovo — imendan biskupov — a da fra Grgo nije biskupa s pjesmom njemu u čast počastio. »Glasnik đakovački« donio je 17 prigodnih pjesama što ih je fra Grgo ispjevao u čast biskupu Strossmayeru, svom prijatelju.

U rujnu 1885. godine bili su veliki manevri-parade oko Požege. Kod tih vjježbi bio je car i kralj Franjo Josip. Kod toga je bila prisutna i delegacija iz Bosne, a u njoj je bio

i fra Grgo. U selu Gromačniku su čekali cara i kralja dostojanstvenici da ga pozdrave. Senzaciju je pobudilo to što je car prošao i mimo ministra i mimo bana, da se najprije pozdravi s jednim fratrom, sa fra Grgom. Poznavao ga je od prije, kad je fra Grgo bio u Beču. Razumljivo da se tu našao i biskup Strossmayer među ostalim uglednicima. On je poslije toga poveo fra Grgu sa sobom u Đakovo. Od te, 1885. godine fra Grgo je svake godine gost svog uglednog i dragog prijatelja. Njegov boravak u Đakovu traje od tri do šest tjedana. Već slijedeće godine boravio je tamo 6 tjedana i, kako kaže Cepelić »naslušao se biljisa slavuja«. Njihovi razgovori — biskupovi i fra Grgini — kretali su se uglavnom o dobru i napretku naroda. Ali bilo je razgovora i o književnosti. Tako je 1886. godine biskup savjetovao fra Grgi, i zaželio je to od njega, da opjeva svetog Ivana Kapistrana. »Brate..., brate Grgo, dajte se vi na posao. Opjevajte toga vašega i našega sveca takim stilom da bude puku našem molitvenikom; da prelazi iz ruke u ruku.« Fra Grgo se odazvao toj biskupovoj želji i već o Josipovu slijedeće godine (1887) šalje mu gotovu pjesmu o Kapistranu. Pjesma je štampana u Đakovu pod naslovom »Obrana Biograda 1456. ili slavlje Ivana Kapistrana«. Pjesma je imala 2036 stihova.

Biskup je pokazivao razumijevanje za fra Grgin rad i podržavao ga je u radu. To mu i omogućuje da u Đakovu tiska neka svoja djela. Tako 1886. godine tiska »Pravedni Josip, sin patrijarke Jakova« za koje djelo Cepelić kaže: »Knjigu je puk na jagmu raznio«. Iste godine tiskan je fra Grgin prijevod Chateaubriandovog djela René. Naslov mu je »Bijedni novak«. Slijedeće godine tiskana su dva pjevanja fra Grginih »Osvetnika«. To su: »Obrenov« i »Luka Vukalović«. Po izričitoj želji biskupovoj, fra Grgo poslije »Osvetnika« piše svoje »Posvetnike«.

Fra Grgin boravak u Đakovu 1893. godine je posebno zanimljiv. Fra Grgo je sa sobom poveo u Đakovo i svog pjevača narodnih pjesama, narodnog guslara Perkana Karivana-Pavića iz sela Bukve kod Kreševa. Perkanovo pjevanje narodnih pjesama uz fra Grgine gusle jako se svidjelo biskupu. Slušao ga je svih petnaest dana, koliko je Perkan gostovao u Đakovu. Biskupov tajnik Cepelić stenografirao je pjesme što ih je Perkan pjevao. Kasnije su te pjesme objavljene u posebnoj knjizi.

Fra Grgo je posljednji put bio u Đakovu 1900. godine. Došao je s ostalim Bošnjacima da prisustvuje proslavi pedesetogodišnjice Strossmayerovog biskupovanja. Očevici su opazili i zabilježili da se na fra Grgi primjećuju znakovi starosti i slabosti. Tom zgodom predao je biskupovom tajniku rukopis — dvije bilježnice svojih memoara. Naslov im je zanimljiv: »Moje objede, bjede i pobjede«. Kasnije je istom tajniku poslao još tri sveske. U njima kako kaže Cepelić, fra Grgo opisuje svoje nezgode, počevši od 1850. godine — odnosno od zatvaranja fra Franje Jukića — pa sve do godine 1898. U svemu je bilo 118 stranica.

Poslije 1900. godine fra Grgo više ne odlazi u Đakovo. Nije više za daleko putovanje, premda je, kako sam kaže, želio »da se pri pažnji biskupskoj i ljubavi tu oporavi.« S tom željom je i umro.

Fra Grgina osamdesetogodišnjica (1902) proslavljena je svečano. Svečanost je uveličala biskupova čestitka, za koju fra Grgo ovako piše: »Bila je veličanstvena, ja je nisam očekivao ali mi je draga, ne radi mene nego radi reda i radi mojih mještana, koji su mogli vidjeti kako sav hrvatski narod časti fratra pjesnika.«

O Josipovu 1903. — biskupu za imendan — poslao je u Đakovo svoju posljednju pjesmu — svoj labudov spjev.

Strossmayer je štitio i pomagao Martića, ali i Martić je s ljubavlju pratio sve što je biskup Strossmayer poduzimao i, koliko je on to mogao, pomagao je Strossmayerove poduhvate. Na tlu na kojem je bio i radio, Martić je nastojao pomoći Strossmayeru.

Takva jedna akcija koju je Strossmayer vodio, a Martić pomagao, bilo je skupljanje priloga za hrvatsko sveučilište u Zagrebu. O tom Martić piše prijatelju Torkvatu Brliću u Slavonski Brod: »Ja u Sutjeskoj (Kraljeva Sutjeska, u kojoj je tada bilo zasjedanje starješinstva franjevačke provincije Bosne Srebrene) proponirah da se i mi redovnici odazovemo primjeru Mecene za Jugoslavensko sveučilište... Biskup (tada fra Paškal Vujičić) mi reče

piši koliko hoćeš.« — »Aferim rekoh, biskupe!« i upisasmo 100 franaka. Tom zgodom dali su svoje priloge još neki fra-njevci«. Biskup tom zgodom reče: »da mi je poznat prog-ram dao bih i više.... « Međuto rekoh, bit će i program poznat i vrijeme vama opet osvjetlati obraz. Ele, i u ovom ga poslu najdoh sklada s nama...«

Ovom zgodom Martićevo sakupljanje nije se ograničilo samo na fratre. U istom pismu Brliću nalazi se i popis ljudi u Sarajevu od kojih je Martić dobio prilog za sveučilište. U pismu ima za to i poseban naslov: »Prilozi za Jugoslaven-sko sveučilište u Zagrebu, skupljeni u Sarajevu.« Nakon toga je navedeno 15 imena, a svota koja je skupljena bila dukata 24, forinta 14, franaka 100.

Martić nije dugo nadživio svoga zaštitnika i prijatelja, svega nekoliko mjeseci. Strossmayer je umro 8. travnja 1905. godine, a fra Grga 30. kolovoza iste godine.

Pravedno je da ih se o zajedničkom jubileju zajednički i sjetimo.

F. S. B.

NARODNO BLAGO

Pijanstvo je naša prevelika mana

Čim se sjetim ja prošlosti svoje,
Zadršće mi jadno srce moje,
Kad pomislim kol'ko sam ja pio,
Danju, noću, nikad tr'jezan bio.

Rakija ljuta bol mi nanese,
Mnoge mi pare iz džepa odnese.
Bujnu mi maštu ona donese,
Zdravlje i sreću svu mi raznese.

Popijem danas, popijem sutra,
Tako postajem pijanska žrtva.
I tako prebrzo pare nestaju,
A tada u kući svađe nastaju.

Jednoga dana ja sebi rekoh:
— Makar alkohol i cestom teko,
Okusit više neću ni kapi
Pa makar ko voda ishlapi!

Postadoh tako ja čovjek drugi;
Ne gledaju više za mnom ljudi,
Jer mogu i ja od r'ječi biti
I svoju sreću opet vratiti

Sad me i zdravlje sve bolje služi,
Jer u »mehanu« korak ne pruži (h).
Kod kuće sva je svađa prestala,
S pićem je mnoga muka nestala.

Moja me djeca bolje poštuju,
Svi me sad oni u zlato kuju,
A žena više ko da nije ona,
Kuću čuva, a kloni se kona (komšinica),
Ne puši, nit trača k'o do sada,
Djecu nam pazi bolje od sada.
Sad smo u svemu napredni svi
I veseli smo u obitelji.

Više ne pijem: — Rakijo, rako,
ti me često u jarak polako!

Nego ko čovjek kad idem kući
Sa mnom se više nitko ne muči.

I ljudi više do mene drže.
Baš mi je drago što se ja trže.
— Bog ga poživio svojoj djeci,
Makar ne bili od reda sveci!

Prođi se pića

Prođi se pića, brate moj dragi,
Jer s pićem se mnogo zlo sagradi!
Ništa ti gore od pića nema,
U piću svako zlo ti se sprema.

Zato tko pije, neka prestane,
Nek' ne čeka dok pića nestane!
Svaki pijanac sebi je teret,
Dok drugi rade, on pegla krevet.

Lati se posla, razborit budi,
Jer to ti kažu pametni ljudi!
A mi mu, braćo, pomozimo svi
Da se oslobodi on mana tih!
Piće je, braćo, opasna mana
Poznata svakom od starih dana.

Djevojke ne vole male i nejake momke

Ja se klela i preklela — da ja neću za malena.
Stigoše me zla vremena — pa ja odoh za malena.
Svi junaci drva nose — i moj mali drvo nosi,
Svi junaci po cjepljicu — a moj dragi po triščicu.
Svi junaci u mlin nose — i moj mali u mlin nosi:
Svi junaci po žakicu — a moj mali po kesicu.
Svi junaci priko plota — moj se mali za plot svali.
Ja ga uze(h) za ručicu — pa ga bacih u kućicu.
Prsnu žiga, opрži ga skoči mačka, ogreba ga.
Ja ga hali(h) za ručicu — pa ga bacih na bunište.
I još vičem iza glasa: — Iš, iš, orletino!
Nije to mrljetina — već je moja »mužetina«!

Svekrva i neva

Svekrvica svoju nevu kara,
Što joj nije donijela dara.
— Ako nisam donijela dara,
Nisam ti ga ni zatekla, stara!
Zatekla ti kuću oborenu
I pred kućom bašču razgrađenu!
— Svekrvice, ubila te tama,
Što si rekla da sam došla sama!
— Svekrvice, sjeme od salate,
Sin me voli, baš me briga za te.
— Svekrvice, našla sam ti zgodu:
Uzmi kantu, pa idi na vodu!
— Svekrvice, budi meni dobra,
Sterat ću ti dušeka do groba!
U svekrve jezik od aršina,
A u neve leti ko mašina.

Ljepota je najveća vrednota

Misli mama da me momci neće,
Jer na meni dukati ne zveče.
Svaku curu dukati udaju,
Ja sirota, mene će ljepota.

Kćerku treba štošta naučiti

Mila majko, što si me rodila,
Kad me nisi ničem naučila:
Tkati sitno, pirlitati brzo,
Šiti, plesti i na đerđef vesti.

Cura se lako naljuti

Zašto si se razljutila, Deso,
Što ti nisam jabuke otreso.
Kratki dani, pa se nema kada,
Evo, Deso, dolazim ti sada.

Uvenulo lišće borovo

Uvenulo lišće borovo,
Pod kojim je Ivo bolovo.

Često njega majka oblazi,
U kecelji grožđa donosi.
Često njega majka pitala:
— Možeš li mi, Ivo, preboljet?

— Ne mogu ti, majko, preboljeti!
Već kad prvo zvono zazvoni,
Onda ću ti, majko, umrijeti.
Kad drugo zvono zazvoni,
Onda će me, majko, nositi.
Kada treće zvono zazvoni,
Onda će me, majko, kopati.

Sunce se s gorom sastaje,
Majka s' od Ive rastaje:
— Nikad te neću preboljet,
Ne mogu te, Ivo, šalaj preboljet.

Kratke popjevke raznog sadržaja

Moj se dragi hvali vazda:
Da je odveć vel'ki gazda.
A on, jadnik, priznat mora:
U drugog je na nadnici vazda

*

Moj fesiću, poigraj na glavi
Kao cura na zelenoj travi!

*

Oči crne, obrve zelene,
To je, majko, razbolilo mene.

*

Moj dragane u matere peti,
Ja te volim, da si trideseti!

Moj se dragi hvalio
Nova kola pravio.
— A što će ta nova kola,
Kad nemaš ni volova?

*

Poigrajte moje noge bose,
Ko i one što cipele nose!
Igraj, curo, nisi žena!
Doskora si crna zemlja.

*

Cura momku poslala avizu:
— K sebi ruke! Ne primiči blizu!
Vidi dragog, vidi mu kaputa,
Sve na kredit, moja rano ljuta.

*

Žali, dragi, žalit ćeš do groba,
Ti ćeš žalit, a ja nemam koga.

*

Moj dragane, pitanje je moje,
— Je li džaba dolaženje tvoje?

*

Od svih dana Nedjelju najvolim:
Idem k crkvi i Bogu se molim.

*

Štuca mi se u tatinu dvoru,
Spominje me moj lola na moru.

*

Piše dragi, a ja njemu neću,
Tko je našo na papiru sreću?

*

Govor', dragi, govoriš od muke,
Što ti nisam zapala u ruke.

Ko je mene volio malenu,
Otišo je u travu zelenu.
Kad zapjevam, čuješ li me, diko?
Čujem diko, ne pjevaj toliko!

*

Prevarit ću dva oka zelena,
Garavoj sam loli zaručena,

*

Pjevaj, seko, pjevaj, ne veremi,
Šta bi onda da ti je ko meni?

*

Jaranice, nejma nam momaka,
Moj bi došo, nema opanaka.

*

Vol, me dragi, a i ja ću tebe,
Pa nas neće zavaditi žene.

*

Mene dragi za poljubac pita,
A ja njemu novine da čita.
Voli, dragi, curu mog imena,
Ne treba ti druga uspomena.
— Neću ljubit, koje itko prije,
Jer jabuka zagrižena gnjije.

*

Majko mila, zašto me imadeš,
Podgojiš me, pa me drugom dadeš.
Mjesečina čekala vedrine,
A ja dragog četiri godine.
Ne bih svoje pogazila vjere,
Za dolare Amerike c'jele.

*

Oženi se, ko je mene zvao,
Pijanica, pa mi nije žao.
Žen' se, dragi, ja ću se udavat,
Nećemo se više zafrkavat.
Žen' se, dragi, ja ću biti tvoja,
Poljupcima neće biti broja.

*

U mog dragog jedno oko krivo,
Znate l' zašto? — Jer je namigivo.

*

Idem šorom, svekrva me gleda.
— Što me gledaš, kad mi sina ne daš?

*

Ven'mo, dragi, ven'mo obadvoje
Nek ne vene samo srce moje.

*

Za me mladu, poštenje u modi,
Za kog nije, neka se provodi.

*

Moj komšija, udat ću se i ja,
A ti gledaj, kud se magla vija.
Ide jesen, ide Mala Gospa
I meni je curovanja dosta.

*

Žen' se, dragi, ja ću ti čestitat',
Jel' mi žao, to me nemoj pitat.

*

Neću, dragi, govora ni laži,
Ako si me poljubio, kaži!

*

Dođi, dragi, kad je mjesečina,
Ne dolazi kad je pomrčina.

*

Curovat ću dvadeset i dvije,
Nek curuje, ko curovo nije.

*

Preko polja baterija luta,
Ide dragi, ali ne zna puta.

*

Dragi kosi, a ja kupim s'jeno,
Nitko ne zna da ašikujemo.

*

Ja ću pjevat, pa neka se ori,
Ko je tužan, nek se razgovori.

*

Moj dragane, rekla mama tvoja,
Da ja nisam djevojka od soja.

*

Svekrvice, hvala ti ko ženi,
Što si sina odgojila meni!
Svekrvice, budi mi ko kćeri,
Ja ću tebi, ko svojoj materi.

*

Oj, planino, spusti se na niže,
Nek je loli dolaziti bliže!

*

Imam dragog da mu nema druga,
Dala bih ga za rešeto luga.

*

Došo dragi, pa se podnimio.
— Kad ćeš spavat, što si dolazio?

*

Ako sam ti, moj dragane, mala,
Ti naruči klupu kod stolara!
Sad se momci za poljupce bore,
Jadne cure koje im dozvole.

Tamburica sitno kuca, a gudalo gudi,
Ljubile b' se mnoge žene, al' ne daju ljudi.

Poruka djevojke momku

Ćilim šaram s vijugama,
Dođi, dragi, jarugama.
Dođi čim se smrkne,
Da srce ne pukne!

Neće psovača za muža

Momka neću koji psuje Boga,
Volim ostat djevojka do groba!
Sjetio se i moj dragi Boga,
Pa i onog uzdisaj moga.
Nije važno biti cura fina,
Već poštena za c'jela vremena.

(Sve ovo uzeto je iz zbirke Narodnog blaga fra Branka Krilića)

Kazalo

KAZALO

Kalendar ilustrirao: Mirko Gerstenhofer

Štampa: IGKRO »SVJETLOST« Sarajevo, OOUR Štamparija
Za štampariju: Stojan Klikovac,